

**Herää, sinä joka
nukut, ja nouse
kuolleista, niin
Kristus on sinua
valaiseva!**

Ef. 5:14

Tässä numerossa

194 | Perustalla

195 | Pääkirjoitus

196 | Artikkelit

196 | August Hermann Francken syntymästä 350 vuotta

206 | Jorma Pitkänen: Ikävöivä usko – varma usko Jonas Laguksen mukaan

218 | Raimo Mäkelä: Rakkaus tuleessa: runoilijapappi Lauri Stenbäck näyttömällä

222 | Tytti Issakainen: Uskallan suositella lämpimästi luterilaista työn eriikkaa

228 | Kirjoja

234 | Tässä ja nyt

245 | Sanan selitystä

● Perustalla

Paavali kehottaa Ef. 5:14:ssä ”nukkuvaa heräämään”. Samaa imperatiivia käyttävät Matt. 8:25; Mark. 5:41 = Luuk. 8:54; Ap.t. 12:7. Verbi *herätä* esiintyy Uudessa testamentissa 22 kertaa, niistä Paavalilla viisi kertaa (lisäksi 1. Tess. 5:6, 7, 10). Vaikka sana tavallisesti tarkoittaa ruumiillista nukkumista, Paavali käyttää sitä myös hengellisestä horroksesta ja välinpitämättömyydestä. Tässä se tarkoittaa uskovia, jotka ovat ”osallisia pimeyden hedelmättömiin töihin” (j. 11) ja joiden tarvitsee siksi palata niistä pois. Näin oli käynyt Jeesuksen opetuslapsille, jotka nukkuivat, kun Jeesus oli rukoilemasa Getsemanen puutarhassa. Hän kysyi heiltä, mikseivät he voineet pysyä hereillä tuona kriittisenä hetkenä, ja kehotti heitä valvomaan ja rukoilemaan, etteivät he joutuisi kiusaukseen (Matt. 26:40–41 = Mark. 14:37–43 = Luuk. 22:46). Paavali puhuttelee tässä uskovia, jotka olivat langenneet ”pimeyden hedelmättömiin töihin”, sanoakseen heille: ”Herätkää hengellisestä laiskuudestanne!” Koska he ”nukkuivat”, he eivät ehkä edes tajunneet hengellistä välinpitämättömyyttään. Tämä on mielenkiintoinen vertauskuva, koska yleensä nukutaan pimeässä. He nukkuivat ”pimeyden hedelmättömissä töissä”. Kysymys on tahdon ratkaisusta, elämän muutoksesta pois synnin tekemi-

sestä sellaisiin tekoihin, jotka ovat Jumalalle mieluisia.

Imperatiivi ”Nouse kuolleista” on myös Ap.t. 12:7:ssä ja aoristimuodollaan ilmaisee kuolleista nousemisen kiireellisyyttä. Tavallisesti kuolleista nouseminen viittaa ruumiillisesti kuolleisiin mutta tässä hengelliseen kuolemaan, joka ilmenee näiden uskovien ”hedelmättömissä pimeyden töissä”. Heille sanotaan, että ne, jotka jatkuvasti tekevät sellaisia, eivät peri Kristuksen ja Jumalan valtakuntaa (j. 5–6; 1. Kor. 5:9–11; 6:9–10; Gal. 5:19–22; Kol. 3:5–8). Tämä ei viittaa vain hengelliseen kuolemaan vaan myös ”toiseen kuolemaan”: ihmisten ikuiseen eroon Jumalasta. Paavali kieltää uskovia osallistumasta epäuskoisten hedelmättömiin tekoihin, koska niiden lähteenä on pimeys. Se on jumalattomien olemisen piiri, sillä nämä eivät tiedä tai välitä Jumalasta. Itse asiassa nämä epäuskoiset käyttävät petollisia sanoja taivutukseen uskovat hylkäämään ajatuksen uskovien ”perintöosasta Kristuksen ja Jumalan valtakunnassa” (j. 5) ja epäuskoisia kohtaavasta vihasta (j. 6). Siksi Paavali kehottaa hengellisesti välinpitämättömiä heräämään ja kiireesti nousemaan polulta, joka johtaa kuolemaan. ●

Harold W. Hoehner: *Ephesians: An Exegetical Commentary*. 2. p. Grand Rapids: Baker Academic 2003. S. 686–688.

● Pääkirjoitus

Objektiivisesta subjektiiviseen, subjektiivisesta objektiiviseen

Kristillinen usko on yhtä kuin Jeesus Kristus. Siten se on olemassa itsessään ja itsessään, ihmisistä riippumatta ja ihmisten ulkopuolella. Vain Raamattu ilmoittaa hänet. Raamatussa hän on läsnä ja vaikuttaa.

Pähkinänkuoressa luonnehtien Jeesus on Jumala ja ihminen, Herra ja Vapahtaja, ristiinnaulittu ja ylösnoussut, esikuva ja sijainen, laki ja evankeliumi toisensa läpäisten, toisistaan irtautumatta, toisiinsa sekoittumatta.

Koska Jeesus ei ole vain Jumala vaan myös ihminen, hän on olemassa ihmisiä varten, ihmisten puolesta, ihmisten hyväksi. Hän on kaikissa ulottuvuuksissaan meidän edessämme ja tunkeutuu meidän lävitsemme. Kaikki, mitä Raamattu välittää meille, koskee meitä ehdottomasti ja syvimällä mahdollisella tavalla. Kukaan ei jää Jeesuksen vaikutuksen ulkopuolelle eikä hänestä riippumattomaksi saatuaan hänestä pienenkin välähdyksen ja kosketuksen. Jeesus on jokaiselle ihmiselle haaste uskomiseen, luottamiseen, muuttumiseen – sillä tavoin, että objektiivisesta Jeesuksesta tulee hänelle subjektiivinen todellisuus, hänen tiensä, hänen totuutensa, hänen elämänsä ja sellaisena perimmältään kaikki. Jeesukseen uskova on oma itsensä ja täysin vastuullinen kaikesta itsessään – ja kuitenkin samalla kokonaan Jeesuksen varassa, hänen ympäröimänsä, hänen läpäisemänsä, hänestä riippuvainen.

Objektiivinen ja subjektiivinen läpäisevät toisensa irtoamatta toisistaan ja sekoittumatta toisiinsa kuitenkin niin, että objektiivinen, siis Jeesus ja kristillinen usko, on aina ja kaikessa täydellistä ja ehdotonta, kun taas subjektiivinen, siis ih-

minen ja hänen uskonsa, on suhteellista, vajavaista, vasta alkamassa, aina myös synnin läpäisemää ja tahraamaa.

Tästä käsin on tarkasteltava ja eletävä kaikkea kristillistä uskoa ja yhteisöllisyyttä ja toimintaa. Kaikessa aidossa kristillisyydessä on toteutunut ja toteutumassa tästä jotakin. Niin tapahtui ”uskonpuhdistuksessa” eli re-formaatiossa, niin tapahtui pietismissä, niin on tapahtunut näitä edeltäneissä hengellisissä liikkeissä, niin on tapahtunut ja tapahtuu niiden jälkeisissä hengellisissä herätyksissä ja liikkeissä. Kaiken subjektiivisen alta etsittävä sitä objektiivista, mihin se perustuu, siitä eletävä, iloittava, kiitettävä, sen mukaan subjektiivista koko ajan puhdistaan ja perustaansa palauttaen.

Kun asenoidutaan ja eletään ja toimitaan näin, joudutaan väistämättä ristiriitaan kaiken sen kanssa, mikä ei tällä tavoin nouse Jeesuksesta, ja niiden ihmisten kanssa, jotka eivät tunnusta häntä tällä tavoin, eivät taivu hänen valtaansa eivätkä salli häneen uskoville todellisesta vapautta siihen uskomiseen. Tämä ristiriita on väistämätön yhteiskunnissa ja myös kirkoissa, koska nämäkin ovat aina epätäydellisiä ja syntisiä. Mitä lähempänä Jeesusta joku kristitty ja jokin hengellinen yhteisö elävät, sitä ahdistavampaa tämä ristiriitaisuus on. Samalla se kuitenkin ajaa turvautumaan häneen yhä syvemmin, sitoutumaan häneen yhä tiukemmin ja löytämään hänestä armon ja voiman ja ilon yhä ehjemmin.

Jeesus ja hänen ”ruumiinsa”, häneen uskovat maailmassa, läpäisevät toisensa. Jeesuksen kohtalo on hänen seuraajiensa kohtalo. Ristiinnaulitsemista ei voi välttää, mutta se johtaa ylösnousemuksen voimaan ja iloon. ●

Raimo Mäkelä

Artikkelit

197 | August Hermann Francke

August Hermann Francken, pietismin toisen perustajan, syntymästä on kulunut 350 vuotta. Julkaisemme koosteen tekstejä hänestä ja hänen vaikutuksestaan.

206 | Ikävöivä usko – varma usko Jonas Laguksen mukaan

Jorma Pitkänen on tehnyt väitöstutkimuksen Jonas Laguksen vanhurskauttamiskäsityksestä. Julkaisemme sen loppukatsauksen.

218 | Rakkaus tulessa: runoilijapappi Lauri Stenbäck näyttämöllä

Tytti Issakainen kirjoitti näytelmän, joka kuvaa Lauri Stenbäckin elämää. **Raimo Mäkelä** on nähnyt näytelmän ja kertoo siitä.

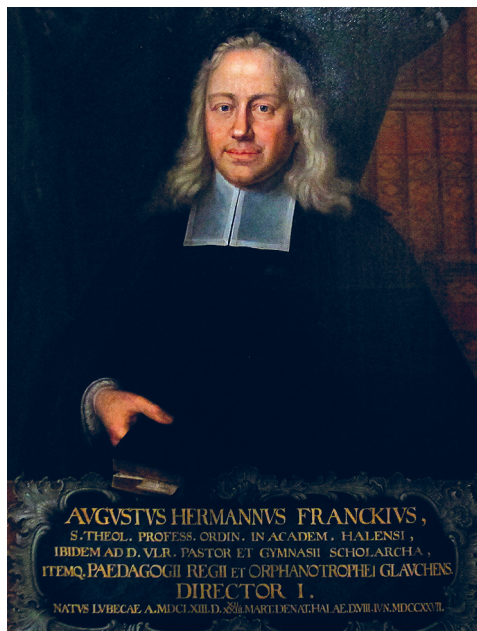
222 | Uskallan suositella luterilaista työn etiikkaa

Ollessaan vuodepotilaana selkäsairauden takia **Tytti Issakainen** sai lohdutusta pohtiessaan luterilaista työn etiikkaa.

● August Hermann Francke

Toukokuussa tuli kuluneeksi 200 vuotta **Søren Kierkegaardin** syntymästä. Sitä tuskin huomattiin täällä lukuun ottamatta yhtä Helsingissä pohjoismaisessa kulttuurikeskuksessa järjestettyä luentotilaisuutta ja *Perustan* viime numeroa 3, joka oli Kierkegaardin juhlanumero. Marraskuun 22. päivänä tulee kuluneeksi 50 vuotta **C. S. Lewisin** kuolemasta. Kenties se huomataan paremmin, koska samana päivänä kuolivat myös **John F. Kennedy** ja **Aldous Huxley** ja Lewis tunnetaan fiktiivisten kirjojensa, erityisesti *Narnia*-sarjan, ja siihen perustuvien elokuvien ja hänen elämäkertafilmiensä johdosta maailmanlaajasti. *Perusta* 5 omistetaan Lewisille..

Kolmannen ja näitä kahta verrattomasti kauemmin ja merkittävämmiin vaikuttaneen henkilön juhluvuotta ei ole meillä noteerattu mitenkään. Maaliskuun 22. päivänä tuli kuluneeksi 350 vuotta **August Hermann Francken** syntymästä. Seuraavassa on viisi häneen liittyvää tekstiä. Lehtori, TM, PsM **Seija Mäkelä** laati 2007 pyynnöstä Namibian evankelisluterilaisen kirkon käyttöön Franckesta traktaatin. Sitä on levitetty englanniksi lähinnä Ambomaalle ja kaupunkeihin ja kuangaliksi Koillis-Namibiassa Kavanгон rovastikuntaan. Toinen kirjoitus on tiivistelmä hänen Francken kirkko-oppia käsittelevästä tutkimuksestaan. Hän käsittelee Francken sanoman ja toiminnan merkitystä *Perustan* teologisilla opintopäivillä 2.–4.1.2014. Kolmas on Francken laitosten juhluvuodeksi tuottama lyhyt yleiskatsaus Franckesta. Se on julkaistu myös saksalaisessa historian populaarilehdessä *Damals* 2013. Neljäntenä on täydentäviä kommentteja siihen. Lisäksi julkaistaan Francken kuvaus kääntymisestään. ●

Maalaus August Hermann Franckesta, Franckesche Stiftungen zu Halle. Kuva: Paula Eskola.

Seija Mäkelä

Francke luotti Jumalaan ja teki ihmehen hänen avullaan

August Hermann Francke (1663–1727) oli saksalainen seurakuntapastori ja teologian professori. Valmistuttuaan papiksi hän toimi Keski-Saksassa pienessä Glauchan seurakunnassa Hallen esikaupungissa. 2000 ihmisen seurakunnassa oli suuria lapsiperheitä, joiden elämä oli köyhää ja puutteellista. Useilla vanhemmilla oli alkoholiongelma, eivätkä he pystyneet huolehtimaan edes lastensa jokapäiväisestä ruuasta, saati sitten hankkimaan heille tarvittavaa opetusta. Keski-Euroopassa

hirvittävää tuhoa tehneen 30-vuotisen sodan (1618–48) seuraukset näkyivät niin aineellisesti kuin henkisesti, ja jälleenrakennustyö oli kesken. Huonoimmassa asemassa olivat sodan vuoksi orvoksi jääneet lapset.

Francke halusi parantaa köyhien kotien lasten elämää. Erityisesti hänen sydäntään lähellä olivat lukuisat orvot. Francke halusi saada nämä köyhät lapset kouluun pois kuljeksimasta joutilaina kaduilla ja näkemästä monenlaista aikuisten aiheuttamaa kurjuutta, joka johtui juoppoudesta ja huonoista tavoista.

Miten ja mistä Francke hankkisi rahat köyhäinkoulun perustamiseen? Hänen elämänsä suuri salaisuus oli henkilökohtainen usko Jumalaan. Hän oli löytänyt Jeesuksen Kristuksen syntiensä sovittajaksi ankaran katumuskaupungin jälkeen. Valmistaessaan kerran saarnaa jumalanpalvelukseen hän yhtäkkiä tajusi kulkevansa synteineen kohti ikuista kadotusta Jumalan vihan ja tuomion alaisena. Hän lankesi polville ja huusi Jumalaa armahtamaan hänet synneistä. Silloin Jumalan armon valo lankesi hänen päälleen ja vapautti hänet kaikesta syyllisyydestä. Tämän jälkeen hän halusi antaa koko elämänsä ja kaikki lahjansa Jumalan käyttöön hädässä olevien lähimmäisten auttamiseksi.

Francke luotti Jumalan apuun. Hän asetti seurakuntasaliin näkyville rahlippaan ja vetosi siten varakkaisiin kristittyihin, jotta he ryhtyisivät auttamaan Glauchan orpolapsia. Lippaaseen ilmes-tyikin vaatimaton rahasumma: 4 taaleria ja 16 groschenia. Francke koki sen selväksi rukousvastaukseksi Jumalalta, sopivaksi ”alkupääomaksi”, ja ryhtyi työhön. Hän perusti köyhien koulun, jossa oli aluksi 25 lasta. Pian koulu jaettiin kahtia: köyhille lapsille toinen ja varakkaammille porvarien lapsille toinen. Köyhät ylioppilaat antoivat opetusta neljä tuntia päivittäin

asuntoa, ruokaa ja pientä rahapalkkaa vastaan. Mutta koulu ei riittänyt pelastamaan orpolapsia kurjuudesta, vaan he tarvitsivat myös kodin. Orpokotiin otettiin yhdeksän lasta 1695.

Tämä oli vaatimaton alku ns. Hallen laitoksille, joiden yhteyteen syntyi aikaa myöten lisäksi kirjapaino, kirjakauppa, paperimylly, apteekki, lääketehdas ja tutkimuslaboratorio, lääkärikoulutusta ja sairaala, tieteellinen kirjasto, talous- ja sosiaalialan oppilaitos, opettajainkoulutus, luonnontieteiden opetusta, laajaa puutarha- ja maanviljelystä sekä karjataloutta. Francken kuolinvuonna 1727 hänen laitoksissaan oli yhteensä 3000 oppilasta opettajineen. Muurien ympäröimä laitos alueineen oli pinta-alaltaan 18 ha.

Tärkeimpänä Francke piti kuitenkin Raamatun opettamista kaikille yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Hänen tavoitteenaan oli saada Raamattu köyhien käsiin. Sitä varten hän oli perustanut kirjapainon. Vuoteen 1903 mennessä Hallesta oli levitetty 7 250 000 Raamattua ja Uutta testamenttia.

Francken laitosten vaikutus levisi ympäri maailmaa, sillä Hallen yliopiston opiskelijoita lähti lähetyssearnaajiksi ja opettajiksi Intiaan, Amerikkaan ja Venäjälle. Heidän vaikutuksensa ulottui myös Suomeen, sillä Hallesta Venäjälle Siperiaan tulleet ylioppilaat levittivät ns. pietistisen herätyksen suomalaisten sotavankien keskuuteen 1700-luvun alkupuolella. Uskoon tulleet Suomen armeijan upseerit vuorostaan levittivät sotavankeudesta vapauduttuaan herätystä kotikartanoihin- sa Etelä-Suomeen.

Tämä kaikki mahdoton muuttui todelliseksi tuolloin. Se on toisaalta voimakas todistus, toisaalta väkevä haaste meidän aikamme kristityille, missä sitten eläme-kin. Jumalalle kaikki on mahdollista, mutta hänen välineinään maailmassa ovat ihmiset. ●

Francken käsitys kirkosta

August Hermann Francken ajattelua hallitsee pelastusoppi. Yksilön pelastuminen on hänelle merkityksellisintä. Siksi pelastuksen järjestys (*ordo salutis*) ja sen yksityiskohtainen erittely saavat hänen julistuksessaan keskeisen sijan. Yksilölliseen pelastuksen prosessiin kuuluvat välttämättömästi kääntyminen, uudestisyntyminen, vanhurskauttaminen ja pyhitys. Ajallisesti ne liittyvät niin yhteen, että niitä on käytännössä vaikea erottaa toisistaan.

Pelastuksen prosessi on jokaisen koettava omakohtaisesti. Se on siis voimakkaasti empiirinen eli kokemuksellinen ja volutaristinen eli korostaa tahtoa. Paino on uudestisyntymisessä ja siinä tapahtuvassa ihmisen todellisessa olemuksessa, substantiaalisessa muuttumisessa. Tämä näkyy sitten myös eettisesti ”uuden ihmisen” kilvoituksessa.

Francke ei taistele ortodoksian oppia vastaan, mutta juuri kokemuksen vaatimus ja volutarismi johtavat hänet voimakkaaseen polemiikkiin sitä kohtaan. Hänen arvostelunsa kohdistuu ortodoksian ”ulkoiseen kristillisyyteen”, joka oli hänen mielestään pelkkää ulkokohtaista Jumalan sanan lukemista ja kuulemista sekä kirkossa, ehtoolisella ja ripillä käymistä. Näiden vastapainoksi toisaalta ja niiden oikeana sisältönä ja toteutumisenä toisaalta Francke korostaa ”sisäistä kristillisyyttä”, joka alkaa varsinaisesti uudestisyntymisessä ja jatkuu pyhityksessä.

Ellei ota huomioon tätä poleemisuutta, Franckea on mahdoton ymmärtää oikein: taistelussa on pakko hyökätä johonkin kohtaan ja samoin puolustaa jotakin kohtaa erityisesti. Se ei silti ole vielä muiden kohtien mitätöimistä eli yksipuolisuutta.

Kääntyminen ja uudestisyntyminen vetävät jyrkän rajan Jumalan valtakunnan lasten ja pahuuden valtakunnan jäsenten välille: ihmiset jakautuvat ratkaisevasti kahtia eli kääntyneisiin ja kääntymättömiin. Jumalan valtakuntaan kuuluvat, uudestisyntyneet, uskovat ihmiset muodostavat Kristuksen seurakunnan eli *ekkleesian*, tosi kirkon, Kristuksen ruumiin. Kirkko on näin olemukseltaan sisäistä kristillisyyttä elävien ja harjoitavien uudestisyntyneiden maailmasta erotettu yhteisö (*congregatio sanctorum*). Kirkon konstituivat siis usko ja Pyhä Henki.

Kirkko ei kuitenkaan rakennu vain uskoon ja uudestisyntymiseen vaan Kristukseen. Kirkko on Kristuksessa hänen kolminaisen virkansa perusteella olemassa objektiivisesti jo ennen sen muodostavia uskovia yksilöitä ja heidän yhteisöään. Kristus on ruumiinsa eli kirkon Pää ja morsiameksi kuvatun seurakuntansa Sulhanen. Kristuksessa on jumalallinen elämänvoima, josta kukin kirkon jäsen on osallinen. Näin Kristus itse konstituoivat kirkon.

Kirkon olemassaolon perustana ovat kolmanneksi Jumalan sana ja sakramentit, jotka objektiivisina armonvälineinä tarjoavat ihmisille valmiina olevan pelastuksen. Näin Francke näkee kirkon kolmelta eri taholta, jotka ovat kaikki olennaisia ja välttämättömiä mutta kuuluvat yhteen tavallaan irrottamattomana ja jakamattomana, sekoittumattomana ja muuttamattomana kolmiykeytenä: kirkkoa ei voi olennaisesti tarkastella pelkästään yhdestä näkökulmasta, vaan sitä on katsottava samanaikaisesti kaikista kolmesta.

Käytännössä Francke kuitenkin korostaa uskon ja kongregaation näkökulmaa eniten ja kristologista näkökulmaa vähiten. Se johtunee siitä, että ortodoksiasa toisaalta kristologia, toisaalta Sana ja sakramentit olivat itsestään selvät, kun taas uskon korostus kirkonkin yhteydessä

nousi johdonmukaisesti nimenomaan Francken peruskatsomuksesta.

Koska tosi kirkko rakentuu sisäisen uskon varaan, senkin täytyy perimmäiseltä olemukseltaan olla näkymätön. Onhan uskokin ihmissilmiltä salattu. Vastaavasti ”ulkoista kristillisyyttä” harjoitetaan näkyvässä kirkossa. Näkymätön kirkko ylittää kaikki inhimilliset rajat. Se on kuitenkin samalla näkyvän kirkon sisäpuolella ja tulee itsekin näkyväksi Jumalan sanaa saarnattaessa ja sakramentteja jaettaessa. Nämä ovat seurakunnan, sekä näkyvän että näkymättömän, tuntomerkit (*notae ecclesiae*). Näkymätön kirkko (*congregatio sanctorum*) tulee käytännössä näkyviin uskoviensa kokoontumisena (*collegia pietatis, ecclesiolae in ecclesia*).

Vaikkei kirkon empiirinen eikä institutionaalinen puoli ole Franckelle tärkeä, hän painottaa kuitenkin Sanan ja sakramenttien arvoa ja moittii armonvälineiden halveksimista. Niissä kaikille objektiivisesti tarjolla oleva pelastuksen lahja edellyttää kuitenkin ihmiseltä aktiivista vastaanottamista uskossa. Tämä tulee erityisen selkeästi näkyviin Francken käsityksessä kasteesta. Se merkitsee Jumalan puolelta hänen objektiivisena tekonaan ihmisen pääsemistä osalliseksi Kristuksen työstä ja ihmisen liittämistä sekä näkyvään kirkkoon että Kristuksen ekkleesiaan. Jollei ihminen pysy kasteen liitossa tai palaa siihen kääntymisessä, hän lakkaa olemasta ekkleesian jäsen. Koska useimmat ovat kuitenkin rikkoneet kasteenliitonsa, kirkon tehtävänä on ennen kaikkea ihmisten kokoaminen ekkleesiaan.

Sanan ja sakramenttien oikean jakamisen tähden kirkollinen virka on tärkeä. Koska se on Jumalan asettama, sen oikeaan täyttämiseen tarvitaan seurakunnan kutsun (*vocatio externa*) lisäksi Jumalalta tullut henkilökohtainen, sisäinen kutsu (*vocatio interna*). Viranhaltijan on täytettävä sisäisen kristillisyyden asettamat

uudestisyntymisen, hengellisen kokemuksen ja eettisyyden vaatimukset. Näin Francken pappisihanteessakin näkyy soteriologian hallitseva asema.

Kristus on kuitenkin vihkinnyt papiksi ekkleesian kaikki elävät jäsenet. Tähän yleiseen pappuuteen kuuluvat ennen kaikkea ”avainten vallon” käyttämisen oikeus ja maallisen kutsumuksen täyttäminen.

On ollut ymmärrettävää, ettei systemaattinen tutkimus ei ole kiinnittänyt huomiota Francken eikä yleensääkään pietismin kirkko-oppiin, koska kirkko ei ole hänelle keskeinen. Hänen empiirisestä ja voluntaristisesta soteriologiastaan nousevat johdonmukaisesti hänen kirkkoakin koskevat ajatuksensa. Uudestisyntyminen ja elävä usko ovat todellisen kirkon ainoat rajat.

Franckelle oli itsestään selvää, että näkyvän kirkon puitteet tarjosi luterilainen kirkko, mutta hänen näkemykseensä sisältyi avoin mahdollisuus katsoa myös sen yli: ”Uuden testamentin kirkko ei ole sidoksissa yhteen maahan eikä kansaan vaan syntyy kaikkialle ja kaikkien kansojen keskuuteen, missä Jumala sanallaan suorittaa armotyönsä ihmisten sielussa.” ●

Franckesche Stiftungen zu Halle

Visio ja varmuus

Kun vapaa-ajallasi ryhdyt lukemaan kirjaa, tuskin tiedät, että laaja-alainen yksityinen lukemiskulttuuri on lähtöisin **August Hermann Francken** pietismistä Hallesta. ”Muuta ihminen – muutat maailman” oli Francken visio, joka suuntasi huomion yksilöön ja tuotti siten varhaisella uudella-ajalla syvälle käyneitä yhteiskunnallisia muutoksia. Ne ovat jäljitettävissä yhä.

1. Teologina Francke uudisti yliopisto-opinnot opiskelijoiden käytännöllisen

teologian koulutuksessa. He veivät sitten luterilaisen kirkon maailman etäisimmille alueille, Siperiaan, Pohjois-Amerikkaan, Etelä-Intiaan. Historian ensimmäinen protestanttinen lähetysjärjestö, Tanskan-Hallen Lähetys, sai hengellisesti alkunsa Franckesta. Siitä syntyi 1919 Tamilin evankelis-luterilainen kirkko (Tamil Evangelical Lutheran Church = TELC), joka perustuu 1706 Tanquebarissa alkaneeseen lähetystyöhön. Hallesta Pennsylvaniana Pohjois-Amerikkaan 1741 lähetetty **Heinrich Melchior Mühlenberg** laski perustan Amerikan evankelis-luterilaiselle kirkolle (Evangelical Lutheran Church in America = ELCA).

2. Kasvattajana Francke kohdisti huomion lapsen yksilönä, jolla on aivan erityiset omat tarpeensa. Hän perusti Saksan ensimmäisen opettajaseminaarin, nosti kunkin yksittäisen lapsen koulutuselämäkerran huomion keskuksen ja purki koulutuksen raja-aitoja eri yhteiskuntaluokat läpäisevällä koulujärjestelmällä ja julkisella kirjastolla, joka oli suurempi kuin ainoakaan yliopistonkirjasto. Täällä saivat alkunsa Saksan ensimmäinen lastensairaala, ensimmäinen koulupuutarha ja myös reaalikoulu, jossa opetus keskittyi klassisten kielten sijaan oman ajan kieliin ja luonnontieteisiin ja opetusta annettiin kauttaaltaan havainnollisesti.

3. Francke perusti 1698 Halleen orpokodin, josta tuli maailmanlaajasti nykyaikaisen **orpolasten- ja köyhäinhoidon** symboli. Lasten henkisen ja hengellisen huollon rinnalle Francke kehitti almujenantojärjestelmän, josta tuli suuntaa antava Preussin sosiaalilaitokselle. Lahjoitusten hallinto oli julkista, ja niillä torjuttiin köyhyyden syitä, samalla kuin potilaita kuntoutettiin, ”jotta he jatkaisivat hoitoaan itse ja voisivat hankkia elantonsa itse”. Francken toiminta oli esikuvana 1800-luvun tunnetuille turvakodeille alkaen **Johannes Daniel Falkista** (1768–1826) Weimarissa **Johann Hinrich**

Wichernin (1808–81) Rauhes Haus -turvakotiin Hampurissa.

4. Tiedettä hyödytti Francken vaatimus luonnontieteen ja teologian käytännöllisyydestä. Hän kohooa päätään pidemmäksi aikansa teologiien joukossa tällä myönteisellä asenteellaan luonnontieteisiin. Koska hän arvosti niitä Jumalan mielen mukaisina, hän vapautti ne teologian alamaisuudesta ja edisti modernitutta ”torjumalla maailmaa koskevat harhakuvitelmat” (**Max Weber**). Tämä asenne ulottuu nykyaikaan saakka.

5. Kansainvälisesti Francke solmi läheisiä yhteyksiä aikansa suuriin hallitsijahuoneisiin. Preussin hovi, Tanskan kuningashuone, tsaari Pietarissa ja Englannin kuningatar Lontoossa, johtavat eurooppalaiset valtatekijät, olivat tiedostaneet Francken uudistusajatusten valovoiman. Hän otti Hallesta vastaan **Pieteri Suuren** (1672–1725) koulutusasioiden neuvonantajan. Hän koulutti kuningatar **Annen** (1665–1714) tukemana **Stuartien** hallitsijahuoneesta englantilaisia oppilaita laitostensa Kuninkaallisessa pedagogiossa, joka oli yliopistoon valmentava sisäoppilaitos. Hänet otettiin ensimmäisenä ulkomaisena jäsenenä vaikutusvaltaiseen Kristillisen tiedon edistämisen seuraan (Society for Promoting Christian Knowledge = SPCK). Hän sai Ruotsin kuninkaan **Kaarle XII:n** (1682–1718) sotaleirissä Altranstädtissä aikaan, että Sleesian vainotuille protestanteille rakennettiin ns. armokirkkoja (”keisarin armosta”).

6. Rakentajana Francke kulki omia teitään ja loi laitoksillaan (*die Franckeschen Stiftungen*) Halleissa ainutlaatuisen kouluarkkitehtuurin, joka on täysin säilynyt nykyaikaan asti ja on Saksan ehdokas UNESCO:n maailmanperintölistalle. Hän pystytti 30 vuodessa koko maailmaan säteilleen rakennuskokonaisuuden, joka nykyään sulkee sisäänsä 300 metriä pitkän lehmuskäytävän. Näihin rakennuksiin

kuuluu Euroopan pisin ristikkotalo (*Fachwerkhaus*) ja Saksan nykyään vanhin säilynyt maallisen kirjaston rakennus.

7. Talousmiehenä Francke varmisti moninaisin toimenpitein maailmanlaajan uudistustyönsä ylläpitämisen. Hän käytti Venäjälle vieviä kauppateitä, myi kirjoja ja lääkkeitä suurin määrin orpo-

kodin kirjakaupasta ja apteekista ja teki kauppakumppaninsa Preussille kiinnostavaksi. Tuottoisat lahjoituskampanjat, oman elintarviketuotannon vahvistaminen ja läheinen verkostoituminen yliopiston kanssa ammattihenkilöstön saamisen varmistamiseksi tekivät koulukaupungin mahdollisimman riippumattomaksi.

Francken kertomus heräämiskokemuksestaan

Francken oli määrä saarnata Lüneburgin Johanneksenkirkossa keskiviikkona joulukuun 28. päivänä eli neljäntenä joulupäivänä 1687 tekstistä Joh. 20:31: ”Tämä on kirjoitettu siksi, että te uskoisitte Jeesuksen olevan Kristus, Jumalan Poika, ja että teillä, kun uskotte, olisi elämä hänen nimensä tähden.” Hän koki kuitenkin suurta epävarmuutta ja mahdottomuutta tehtävän edessä. Siihen liittyi kokemus edeltävältä sunnuntai-illalta eli joulukuun 25. päivältä eli ensimmäiseltä joulupäivältä. Hän kuvaa asiaa jälkeensä seuraavasti:

Lähestyessäni 24. ikävuottani aloin tuntea kurjaa tilaani syvemmin ja kaivata entistä vakavammin, että sieluni vapautuisi siitä. Jos minun pitäisi sanoa, mikä ensiksi antoi mahdollisuuden siihen, en pystyisi, Jumalan ainaista edeltävää armoa lukuun ottamatta, osoittamaan ulkonaisesti mitään varmempaa kuin teologian opiskeluni, jonka olin omaksunut vain tiedostukseeni ja pelkkään järkeeni. Mielestäni minun oli mahdotonta pettää ihmisiä tällä tavoin ja antaa päästää minut julkiseen virkaan sanomaan ihmisille sellaista, mistä en itse olisi sydämessäni vakuuttunut.

Mielestäni voin kyllä pitäytyä pyhään Raamattuun, mutta pian mieleeni tuli, kuka tietää, onko pyhä Raamattu Jumalan sanaa. Sellaisenahan myös turkki-

laiset esittävät Koraaninsa ja juutalaiset Talmudinsa. Kuka nyt sanoo sen, kuka on oikeassa?

Sellaisessa suuressa ahdistuksessa polvistuin vielä tuona mainittuna sunnuntai-iltana ja huusin Jumalalle, jota en vielä tuntenut ja jonka en uskonut voivan pelastaa minua sellaisesta kurjasta tilasta, jos Jumala muuten todella olisi olemassa. Silloin Herra, elävä Jumala, kuuli minua. Kuin kädenkäänteessä oli nimittäin kaikki epäilyni poissa. Olin sydämessäni vakuuttunut siitä Jumalan armosta, joka on Jeesuksessa Kristuksessa. Kaikki surullisuus ja sydämen levottomuus poistuivat hetkessä. Sen sijaan ilon virta yhtäkkiä ikään kuin vyöryi ylitseni, niin että kiitin ja ylistin täydestä sydäimestä Jumalaa, joka oli osoittanut minulle niin suurta armoa. Nousin sitten seisomaan aivan toisella mielellä kuin olin laskeutunut lattialle. Olin nimittäin polvistunut suuren huolen ja epäilyksen vallassa, mutta sanomatoman iloisena ja hyvin varmana sitten nousin. Laskeutuessani en uskonut, että Jumalaa olisi olemassa. Noustessani olin varmaan pelkäämättä ja epäilemättä vahvistanut sen vuodattamalla vereni. Kenenkään ei tarvitse sanoa minulle, mikä ero on luonnollisen ihmisen luonnollisella elämällä ja sillä elämällä, joka on Jumalasta. ●

8. Francken laitosten arvokkaat **arkisto- ja kirjastokokoelmat** heijastavat yhtä varhaisen uudenajan tärkeimpiin kuuluvaa maailmanlaajaa kommunikointiverkostoa. Täällä säilytetään kirjeitä, päiväkirjoja, menestyksellistä lahjoittajien aikakauslehteä *Hallesche Berichte* ('Kertomuksia Hallesta'), joka säännöllisesti ruokki tiedemaailmaa uudella informaatiolla suoraan Etelä-Intiasta, ensimmäistä Hallen kaupungin sanomalehteä ja suurta määrää kirjoja, uskonnollista kirjallisuutta ja oppimateriaaleja. Kustantamon kirjakauppa julkaisi 1836 ensimmäisen kerran **Ernst Theodor Echtermeyerin** toimittaman saksalaisen runouden kokoelman, joka sittemmin jätti jälkensä yhä uusiin koululaissukupolviin. Ainoaa Saksassa jäljitettyä ensipainoksen kappaletta säilytetään nykyään Francken laitosten kirjastossa vertauskuvana vuosisatoja kestäneestä menestyksellisestä koulukirjatuotannosta Hallessa.

9. **Teknisiä keksintöjä** Francke hyödynsi taitavasti. Ensimmäisenä Saksassa hän käytti vuodesta 1710 alkaen pysyvän ladelman painotekniikkaa, tuotti **Cansteinin** raamattulaitoksessa (*Cansteinsche Bibelanstalt*), joka oli lajissaan ensimmäinen, miljoonia käsiraamattuja edullisesti ja laadultaan jatkuvasti hyvinä ja tavoitti näin yksityistaloudet. Hallen pietistit antoivat tällä tavoin ratkaisevan sysäyksen laajalle yksityiselle lukemiskulttuurille. Sen jälkeen suuntautuminen yksilöön ja hänen tarpeisiinsa ja tunteisiinsa löysi pysyvän paikkansa myös kirjallisuudessa. ●

Raimo Mäkelä

Kommentteja

Reformaation rinnalla pietismi on **kirkkohistorian laajimpia ja monimuotoisimpia ilmiöitä**. Se tuottaa jatkuvasti uutta tutkimusmateriaalia kaikilta

toimintansa alueilta ympäri maailmaa monilla kielillä. Vuodesta 2001 alkaen Francken laitoksissa Hallessa on pidetty joka neljäs vuosi kansainvälisiä moniteiteisiä pietismintutkimuksen kongresseja, joista kussakin on toista sataa esitystä. Ne julkaistaan suurina tieteellisinä raportteina. Seuraava eli neljäs kongressi on 25.–29.8. tänä vuonna. Joukossa on yksi suomalainen tutkija, hymnologi **Suvi-Päivi Koski**. Münsterin yliopiston kirkkohistorian emeritusprofessori **Martin Brechtin** toinen suurteos kolmiosaisen **Luther**-elämäkerran rinnalla on hänen toimittamansa neliosainen *Geschichte des Pietismus* ('Pietismin historia', 1993–2004, 2792 s.). Nämä otokset tutkimuksesta heijastavat asian mittasuhteita. Siksi jokainen esitys pähkinänkuoressa on kulkenut monen seulan läpi ja haastaa esittämään loputtomasti täydentäviä näkökohtia.

Pietismiä on yleensä syytetty **kapeudesta**, joka keskittyy vain hurskaaseen (lat. *pius, pietas*) sieluun ja sen Jumalaan ja eristyy ympärillään olevasta maailmasta. Mikään arviointi ei voisi olla virheellisempi. Alusta asti pietistit olivat kiinnostuneita historian olemuksesta ja tutkimisesta, kirkon ja yhteiskunnan uudistamisesta, yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta, poliittisesta toiminnasta, teologian ja teologisen koulutuksen muodoista ja päämääristä, kirkon lähetystehtävästä. Francke halusi nimenomaan muuttaa maailman. Tie siihen on hänen mielestään vain yksilöihmisten radikaalinen, pysyvä ja jatkuva muuttuminen uskossa. Se antaa heille uuden motivaation ja suuntaa heidän toimintansa Jumalan mielen mukaisella tavalla.

Tähän liittyy pietistien suuri kiinnostus **eskatologiaa ja tuhatvuotista valtakuntaa** kohtaan. Jumala on historian Herra, toimii tuonpuoleisena tämänpuoleisuudessa ja saattaa sen päätökseen ja

täyttymykseen, konsummaatioon, niin kuin Jeesus ristillä sanoi: ”Se on täytetty.” Siksi pietistisillä ohjelmilla ja toiminnoilla on jatkuvasti annettavana merkittävää panosta meidänkin aikamme ongelmiin ja kysymyksiin laaja-alaisesti eri tieteiden piirissä ja kirkossa.

Pietistit katsoivat edustavansa **uskonpuhdistusta** ja jatkavansa sitä eli panevansa sitä täytäntöön. Kansanomaisuudessaan ja käytännöllisyydessään, konkreettisuudessaan ja herätyspyrkimyksessään pietismin teologit ja julistajat eivät yltäneet Lutherin hengelliseen ja teologiseen syvyyteen ja korkeuteen. Kuitenkin vasta heidän toiminnassaan todellistuivat monet reformaation ydinasiat, siis pari vuosisataa myöhemmin. Pietistit todella saattoivat Raamatun kansan käsiin, niin että se alkoi vaikuttaa ihmisten uskoon ja elämään. Uskonpuhdistukselle tärkeät periaatteet kansanopetuksesta, sosiaaliohjelmasta ja tyttöjen koulutuksesta alkoivat toteutua vasta nyt. Yleisen ja yhteisen pappisuuden ajatus oli keskeisenä jo Lutherilla, mutta se oli hautautunut puhdasoppisuuden virka- ja pappiskeskeytyksen. Pietismi elvytti sen käytäntöön. Luther oli avoin lähetykselle, mutta vasta pietistit pystyivät lähettämään työntekijöitä kentälle. Pietismistä tuli **käytännöllistä luterilaisuutta**.

Kuitenkin **jännitteet ortodoksi-luterilaisuuden kanssa** olivat pahat, pietismin ehkä suurin ongelma. Wittenbergin yliopiston puhdasoppisen teologisen tiedekunnan johtava professori **Johann Deutschmann** (1625–1706) aloitti 1695 monta vuotta kestäneen riidan, jossa hän syytti Francken hengellistä opettajaa, pietismin ensimmäistä perustajaa **Philipp Jakob Speneriä** (1635–1705) yli 280 harhaopista. Tämä oli tietysti Spenerin teolo-

gian täydellistä hylkäämistä. Ortodoksi-luterilaisuus ei kuitenkaan itse opastanut ihmisiä lukemaan Raamattua eikä ohjannut uskovia lähetyksentälle, ei diakoniseen toimintaan eikä yhteiskunnalliseen vastuuseen. Päinvastoin: ”Kun Francke ilmaantui Halleen, oli kuin luterilaisen ortodoksian kaikki vastustus yhdessä vastaan hangoittelevien säätyjen kanssa olisi yrittänyt keskittyä pakottamaan pietismin lopullisesti polvilleen” (**Erich Beyreuther**: *Geschichte des Pietismus*, 1978, s. 147).

Niinpä Francken oli etsittävä **tukea valtion johdolta**. Hän kutsui 1713 Preussin juuri kruunatun uskovon kuninkaan **Fredrik Wilhelm I:n** vierailulle Halleen. Siitä lähtien Francke nautti Preussin täyttä luottamusta. ”Vain liittoutuminen Preussin kuningashuoneen kanssa varjeli pietismistä joutumasta ortodoksian ja luterilaisen säätyjen alistamaksi” (**J. O. Rüttgardt** hakuteoksessa *Evangelisches Lexikon für Theologie und Kirche I*, 1992, s. 621). Tälle rinkaista oli, että Ruotsi-Suomen pietistit luottivat 1720-luvun kamppailuissa enemmän maalliseen valtaan kuin kirkkoon.

Jälkimaailman silmissä pietismi pitäytyi ortodoksian teologiaan. **Opillinen uutuus** oli vain sanoma tuhatvuotisesta valtakunnasta ja siihen liittyvä ”parempien aikojen toivo”, jotka olivat keskeisiä erityisesti Spenerillä. Francke ei kehitellyt oppia tuhatvuotisesta valtakunnasta niin kuin ei muutakaan dogmaattista.

Saksalaiseen pietismiin on Francken ajoista asti kuulunut olennaisesti monimuotoinen **diakonia** hengelliseen sanomaan liittyneenä. Niin on yhä. Sen sijaan pohjoismaiset pietistiset järjestöt ovat keskittyneet hengelliseen elämään: herätysjulistukseen ja uskovien hengelliseen hoitamiseen. ●

Johann Arndt

Paratiisin yrttitarha

Rukouksia koko uskonelämän varrelle "Jumalan kuvan uudistukseksi ja uskon eläväksi tulemiseksi."

Eero Junkkaala

Alussa Jumala loi

Arkeologian alalta väitellyt teologian tohtori Eero Junkkaala pohtii tässä kirjassa luomisen ja tieteellisen maailmankuvan välistä jännitettä. Kirja avaa uusia näköaloja Raamatun luomiskertomukseen ja etsii yhtymäkohtia luonnontieteiden kanssa mielenkiintoisella tavalla. Kirjassa on lisäksi useita kristittyjen luonnontieteilijöiden ja teologien puheenvuoroja. *Ilmestyy elokuussa*

Saara Kinnunen

Sovintoon elämän kanssa

Käsikirja itsetuntemukseen, itsensä ymmärtämiseen ja oman näköisen elämän etsimiseen.

Joseph Ratzinger

Jeesuksen viimeiset päivät

Paavi Benedictus XVI nostaa Jumalan sanasta haasteen Jeesuksen elämän ja ylösnousemisen merkityksen pohdintaan.

Timo Junkkaala (toim.)

Euangelium Benedictum

Kirja pohtii paavi Benedictus XVI:n Jeesus-kirjoja sekä katolisuuutta ja evankelis-luterilaisen kirkon asemaa tämän päivän Suomessa.

Jeesuksen viimeiset päivät ja Euangelium Benedictum -kirjat yhteishintaan 52 €

www.perussanoma.fi puh. 09 5123 9120 | tilauspalvelu@perussanoma.fi

PERUSSANOMA - USKON JA TIEDON LÄHTEELLÄ

● Ikävöivä usko – varma usko Jonas Laguksen mukaan

Jorma Pitkänen

Jämijärvellä Pohjois-Satakunnassa kirkkoherrana toimiva helsinkiläissyntyinen **Jorma Pitkänen** väitteli toukokuussa Itä-Suomen yliopistossa Joensuussa teologian tohtoriksi Laguksen vanhurskauttamiskäsityksestä. Tutkimus on suomenkielinen, mutta sen pääotsikko on latinankielinen: *Fides directa – fides reflexa*.

Seuraavassa julkaistaan hiukan supistettuna väitöskirjan loppukatsaus, joka antaa selkeän kuvan **Jonas Laguksen** uskonkäsityksestä, ja kolme kommenttia siitä.

Jorma Pitkäsen on tarkoitus käsitellä väitöskirjansa aihepiirejä *Perustan* teologisilla opintopäivillä 2.–4.1.2014.

Jonas Lagus (1798–1857) oli suomenruotsalaisen kulttuurisuvun pappi, joka opiskellessaan oli omaksunut neologisia eli ”uuden opin” mukaisia vapaamielisiä, perinteisestä uskosta poikkeavia käsityksiä. Pappisuransa alkuvaiheessa hän kuitenkin koki hengellisen heräämisen ja kuului sitten pohjalaisten seurakuntien kirkkoherrana herännäisyyden johtajiin. Hänen sanomaansa on säilynyt jälkipolvillekin erityisesti hänen lukuisista sielunhoidollisista kirjeistään koottussa *Evankeliumin ääni* -kirjassa. Se on ollut merkittävä tietysti herännäisyyden piirissä mutta myös sen ulkopuolella. Suomalaisen evankelioimisen uranuurtaja, Suomen Raamattuopiston perustaja ja ”viidennen herätysliikkeen” isä **Urho Muro** ammensi siitä evankeliumia itselleen vuosikymmenien ajan ja vielä viimeisinäkin kuukausinaan ja suositteli sitä muille. Perussanoma julkaisi kirjasta 2010 uuden laitoksen, jota on yhä saatavissa.

Todellinen kristillisyyys ja elävä usko Laguksen mukaan

Erottelu todellisen kristinuskon ja väärän kristillisyyden välillä kuuluu **Jonas Laguksen** uskonkäsityksen lähtökohtiin. Ulkonaisesti kunniallinen elämä, oikeaoppisuus, kirjaviisuus ja seremoniat asetetaan vastatusten elävän kristillisyyden kanssa, joka sytyttää sydämet ja uudestisyntyyttää ihmisen. Oikea usko ei ole vain Kristuksen tuntemista nimeltä vaan sydämen uskoa ja yhteyttä häneen. Lagus perustelee uskonkäsitystään Raamatulla ja luterilaisilla tunnustuskirjoilla.

Viranomaisten toimet Kalajoen käräjien yhteydessä 1838–39 osoittavat, että todellinen kristinuskko joutuu aina kohtaamaan vastustusta. Valtion suosima ja kirkon johdon edustama kristillisyyys on valistuksen hapattamaa järjen kristillisyyttä, ei todellista kristinuskkoa. Sen vastakohtana on pietistinen uskonkäsitys, jonka Lagus samastaa reformatorisen uskon kanssa. Vanhurskauttamisopin oikea ymmärtäminen on sekä kirkon uudistuksen että kristityn päivittäisen kilvoituksen perusta.

Todellinen kristinuskko vaihtuu Laguksen mielestä helposti pinnalliseksi ja löyhäksi. Kristittyjen vaarana on tulla ”vanhan Aadamin” liittolaisiksi ja luopua itsensä kieltämisestä ”ristin tiellä”. Kun halutaan välttää tekopyhyttä, ajaudutaan helposti toiseen suuntaan ja onohdetaan pyhitys ja jokapäiväinen uudistus. Tällöin luisutaan pois elämän tieltä ja joudutaan itsepetokseen.

Väärän varmuuden pelko tulee esille erityisesti Laguksen kritikoissa **Fredrik Gabriel Hedbergiä** ja biblisistejä eli ”raamatullisen suunnan” edustajia. On eri asia

elää lihallisessa varmuudessa kuin joka-päiväisessä parannuksessa.

Laguksen kirjeistä ilmenevä kristillisyydenkäsitys koskee lähinnä lunastusta ja pyhitystä, uskon syntymistä ja säilymistä. On kyse enemmän oikeasta uskon harjoituksesta kuin uskon sisällöstä. Eetisiä kysymyksiä hän ei käsittele juuri lainkaan. Tärkeä yleisperiaate kuitenkin on, ettei elämän vanhurskautta pidä asettaa Kristuksen luo tulemisen ehdoksi.

Laguksen käsitys kristillisyydestä on individualistinen: seurakuntayhteyden merkitys on yksilöllisen kilvoittelun varjossa. Myös sakramentit jäävät kehällisiksi asioiksi.

Pietistinen armonjärjestys – yksinkertainen armonjärjestys

Laguksen varhaiskirjoituksissa tulee näkyviin tavanomainen pietistinen armonjärjestys (*ordo salutis*): pelastuksen vaiheet seuraavat toisiaan. Hengellisesti kuolleen on koettava muutos, niin että kuollut tulee eläväksi. Se tapahtuu tietyssä järjestyksessä. Yksityiskohdissa voi olla vaihtelua, mutta peruspiirteet ovat kaikille yhteisiä.

Päästäkseen Kristuksen yhteyteen oikealla tavalla ihmisen on tultava herätykseen ja nähtävä pelastuksen tarpeensa. Laguksen mielestä herätys voi olla väkevä tai lievä, mutta se on erotettava Jumalan ennättävän armon vaikutuksista.

Hedberg kertoo julistaneensa evankeliumia tekemättä eroa puoliksi tai kokonaan heränneiden välillä. Herännäisyyden isät – myös Lagus – ovat toimineet toisin ja edellyttäneet perusteellista herätystä. Hän sanookin, että Jumalan järjestykseen kuuluu tehdä ihminen ensin hengessä köyhäksi ja vasta sitten vanhurskaaksi. Kun Kristus on löydetty, tapahtuu todellinen ja havaittavissa oleva mielenmuutos. Hallitsevien syntien ote ihmisestä kirpoaa. Jäljelle jääviin heikkouden synteihin

kristityllä on jatkuva anteeksiantamus. Uskon ihmisessä aikaansaama muutos täydellistyy jokapäiväisessä pyhityksessä, niin että hän voi alkaa kantaa hyvää hedelmää.

Tätä Laguksen varhaiskirjoituksissa esiintyvää armonjärjestystä voi luonnehtia ”vaakasuuraksi”: pelastusjärjestyksen tapahtumat seuraavat toisiaan vaihe vaiheelta. Myöhemmin ilmenevä ”yksinkertainen” armonjärjestys eroaa siitä siten, että uskonelämän vaiheiden peräkkäisyyden tilalle tulee niiden samanaikaisuus. Parannus, usko ja pyhitys ovat vanhalla Laguksella toisiaan leikkaavia ja toisensa sisäänsä sulkevia käsitteitä. Armonjärjestys kääntyy 1850-luvulla enenevässä määrin ”pystysuuraksi”. Olennaista on välitön ja läheinen yhteys Kristukseen. Se syntyy, kun kilvoittelija kääntyy ikävöiden Kristuksen puoleen ja katsoo häneen uskoen.

Yksinkertaisen armonjärjestyksen perustana Laguksella on kristologia, jossa korostuvat Kristuksen rakkaus ja hänen lakkaamaton toimintansa syntisen hyväksi. Ihminen on itsessään kadotettu syntinen, Kristus on kadotettujen syntisten auttaja. Pelastuakseen ihmisen on kuultava Jumalan kutsua (*vocatio*) ja alettava puhutella Kristusta vaatimatta mitään itseltään. Hänen tulee pyytää yhä uudelleen Kristukselta armon voimia eli tahtoa ja voimaa Kristuksen luo tulemiseen. Näin hänen yhteytensä Vapahtajaan lujittuu. Hän saa myös toisinaan kokea, että hänen Herransa elää. Kilvoittelijan vaarana on kuitenkin ajautua väärään parannuksen järjestykseen, lain alaiseen tilaan, jossa hän yrittää muuttua paremmaksi. Pyrkimys pyhitykseen omin voimin johtaa omantunnon ahdistukseen, väsymiseen ja lopulta uskosta luopumiseen.

Sekä nuoren Laguksen pietistinen että vanhan Laguksen yksinkertainen armonjärjestys ovat Kristus-keskeisiä. Tämä tulee näkyviin hänen kritiikissään

niin renqvistiläisiä kuin biblisistejäkin kohtaan. Hän syyttää molempia väärästä pyhitysoopista. **Henrik Renqvist** tahtoo tehdä kansan ensin raittiiksi ja vasta sitten kristityiksi, niin että ihmiset haluavat mennä Kristuksen luo pyhinä eivätkä syntisinä. Näin he ovat kääntäneet armonjärjestyksen pääläelleen.

Biblisistit hylkäsivät jokapäiväisen parannuksen lähtökohtana olevan jumalallisen murheen eivätkä antautuneet oikeaan armonjärjestykseen. He irrottivat pyhityksen ja vanhurskauttamisen toisistaan eivätkä tajunneet, että todellinen pyhitys voi virrata vain jatkuvasta vanhurskauttamisesta. Todellisen pyhityksen edellytyksenä on elävä yhteys Kristukseen. Ilman sitä pyhitys jää ihmiskeskeiseksi ja hedelmättömäksi ponnisteluksi.

Vaikka Lagus kritisoi Renqvistiä, erää hänen armonjärjestyksensä piirteet osoittavat hänen kuuluvan samaan pietistiseen perusuomaan kuin rukoilevaisuuden johdohahmo. Laguksen usko-käsitys on Renqvistin tavoin aktiivinen: hän korostaa uskon harjoittamista. Jatkuva Kristuksen ikävöiminen eli rukous saa käytännössä armonvälineen aseman. Lagus on kuitenkin evankelinen pietisti ja armoteologi: hänen armonjärjestyksensä ei ole lakihenkilinen eikä antroposentrinen.

Ikävöivä usko, varma usko ja Sana

Lagus kirjoittaa, että vanhurskauttava usko on Kristukseen katsomista, hänen luokseen tulemistä ja hänen apunsa varaan jäämistä, välitöntä, yksinkertaista ja lapsenomaista Herran puhuttelua. 1850-luvun kirjoituksissa edellisten rinnalle nousee korostetusti Kristusta ikävöivä usko (*fides directa*). Se on Kristuksen kaipaamista ja halua päästä hänestä osalliseksi. Se liittyy ihmisen Kristukseen ja vanhurskauttaa hänet Jumalan edessä.

Ikävöivä usko on jatkuvaa liikettä. Se ojentuu aina kaivaten ja rukoillen kohti päämääräänsä Kristusta. Se on tarttumista Vapahtajaan. Hedbergillä usko on Laguksen mielestä löyhää ja liikkumatonta tyytyessään Sanan totuuksien hyväksymiseen, joka ei johda päivittäiseen parannukseen. Hänen kritiikkinsä kohdistuu ensisijaisesti tietopuoliseen ”aivouskoon”. Polemiikkissa ei ole kysymys siitä, ettei uskolla otettaisi vastaan Jumalan antamia lahjoja. Liikkeellä oleva usko on nimenomaan armon vastaanottamisen tapa. Hengen köyhyys on tarpeen, jotta liike kohti Kristusta säilyisi. Siksi hengen köyhyys on ikävöivän uskon välttämätön edellytys.

Usko yhdistää syntisen Kristukseen. Nuorella Laguksella todellinen kristillisuus on sielun läheistä yhdistymistä ja yhteyttä Kristuksen kanssa uskon kautta. Elämänsä loppupuolen kirjoituksissa Lagus puhuu seurustelusta Kristuksen kanssa ja osallisuudesta häneen. Sielun ikävöinti on ”yhdysside” kilvoittelijan ja Kristuksen välillä. Etsiessään ja katsoessaan Kristusta kilvoittelija myös omistaa hänet.

Usko ei tuo kristittyyn mitään sellaista, mihin hän voisi tukeutua suhteessaan Jumalaan. Häneen ei kerry vuosienkaan myötä vanhurskautta tai pyhyttä, joka olisi hänen omaansa. Kristitty on rikas vain yhteydessä Vapahtajaan. Itsessään hän pysyy köyhänä syntisenä. Hänen on ellettävä Kristuksesta kilvoituksensa ensi hetkestä viimeiseen hengenvetoonsa asti.

Kilvoittelija ei voi tyytyä löyhään kuvitelmaan (*securitas*) vanhurskauttamisesta. Hän voi ja hänen myös pitää tulla tietoiseksi (*certitudo*) armoilastaan. Kristus antaa vanhurskautetulle todistuksen itsestään. Tämä on varmuuteen pääsyttyä uskoa (*fides reflexa*). Pelastusvarmuus on Laguksella syntien anteeksiantamisen varmuutta. Siihen päästökseen ihmisen on oltava kunnolla herännyt, niin että hän etsii tosissaan armoa, ja toteltava Jeesuk-

sen kutsua. Varmuutta etsivän on tullava Kristuksen luo tuhlaajapojan lailla itsensä köyhänä ja kiinnitettävä katseensa Vapahtajaan ja hänen lupauksiinsa.

Pelastusvarmuuteen ei kuitenkaan aina päästä heti. Se on Jumalan lahja, jonka hän antaa ihmiselle viisautensa mukaisesti hyväksi katsomanaan aikana. Siksi kilvoittelijan ei pidä myöskään juosta Jumalan työn edelle. Kristusta kohti suuntautuva liike ei saa lakata silloinkaan, kun Kristus on jo löydetty. Kilvoittelijan kokemus armo ei ole tarkoitettu pitämään yllä hengellistä elämää. Siksi hän ei saa jäädä lepäämään armon kokemuksiensa päälle, vaan hänen on jatkettava Kristuksen etsimistä. Muuten oikea varmuus vaihtuu huomaamatta lihalliseksi varmuudeksi.

Varma usko ei ole myöskään pysyvä tila. Kristityn elämään kuuluu pimeitäkin aikoja. Välillä Jumala ottaa häneltä pois ”lapsen leivän” eli tuntevan armon harjoittaakseen häntä elämään uskossa. Tällöin kilvoittelijan on tyynnytettävä levottomuutensa ja oltava tyytyväinen ja opittava uskomaan näkemättä. Kristityn kiusauksena on rakentaa toivonsa varmaan uskoon sen sijaan, että hän tarttuisi ikävöivällä uskolla Kristukseen itseensä.

Vaikkei varma usko ole pelastuksen perusta, kristityn tulee pyrkiä varmuuteen yhä uudelleen. Muuten hän on vaarassa eksyä suruttomuuteen ja ”aivouskoon”. Kun varmuus on poissa tai syntinen on muuten eksynyt elämän tieltä, hänen tulee välittömästi palata yksinkertaiseen seurusteluun Herran kanssa. Hänen tulee ymmärtää sisimmässään kokemansa nuhheet Jumalan kutsuksi Vapahtajan luo ja pysyä etsijänä, kunnes hän saa jälleen kokea lapsen oikeuden. Hänen on kuitenkin lupa ja hänen myös tulee hakea lohdutusta Kristuksen sovintotyöstä jo ennen kuin Jumalan Henki jälleen vaikuttaa hänessä varmuuden. Tie varmaan uskoon kulkee aina ikävöivän uskon kautta.

Laguksen mukaan Kristukseen katsotaan Jumalan sanan lupausten perusteella. Ne synnyttävät uskon ja saavat heränneen ikävöimään Kristusta. Näin hän voi päästä Kristuksen tuntemiseen.

Sanalla on keskeinen merkitys myös uskon koettelemuksissa, jotka tulevat kristityn osaksi. Sielunvihollinen, epäusko ja huono omatunto voidaan voittaa vain pitäytymällä Sanaan ja odottamalla Herran apua. Kilvoittelijan tulee katsoa lupausten perusteella Herraan. Näin tehdessään hän saa jälleen kokea Jumalan antamaa lohdutusta ja virvoitusta. Kilvoittelija ei voi kuitenkaan määrätä aikaa eikä tapaa, millä Jumala tahtoo ilmaista itsensä.

Laguksen käsitys ikävöivästä uskosta tulee varsin lähelle Hedbergin näkemystä vanhurskauttavasta uskosta. Hän kuitenkin ymmärtää pelastusvarmuuden toisella tavalla kuin Hedberg, renqvistiläiset ja biblisistit, jotka hänen käsityksensä mukaan pitävät pelastusvarmuutta kokemuksellisena tilana. Siinä on Laguksen näkökulmasta kysymys lähinnä varmastakin uskosta. Pelastusvarmuus ei ole kuitenkaan stabiili tila vaan jatkuvaa liikettä kohti Kristusta. Siksi armontila ei samastu varman uskon kanssa. Kristitty on armontilassa, kun hän katsoo ikävöiden Vapahtajaan, vaikkei hän tuntisikaan armoa.

Vanhurskauttaminen, uudestisyntyminen ja pyhitys

Vanhurskauttamisessa on Laguksen mukaan kyse Jumalan sanan ja Hengen aikaansaamasta yhdistymisestä Kristuksen kanssa, minkä perusteella Jumala lukee syntiselle Kristuksen vanhurskauden. Jumalattoman vanhurskauttaminen tapahtuu siis uskonyhteydessä Kristuksen kanssa (*unio Christi*). Ristin tapahtumat ovat ihmisen pelastuksen objektiivinen perusta, mutta tämä pelastus tulee hänen subjektiiviseksi omaisuudekseen vasta

yhdistymisessä Kristukseen. Näin ollen *unio* on Laguksella vanhurskauttamisen edellytys.

Uudestisyntyminen (*regeneratio*) ja vanhurskauttaminen (*iustificatio*) ovat Laguksen ajattelussa osittain päällekkäisiä. Nuorella Laguksella uudestisyntyminen samastuu vanhurskauttamisen efektiiviseen puoleen. Siinä usko syntyy, mutta se pitää selvästi erottaa pelastusvarmuudesta.

Tässä kohdin Laguksen terminologiasa on havaittavissa muuttumista. 1850-luvulla hän antaa uudestisyntymiselle kaksi päämerkitystä. Se on toisaalta pelastusvarmuuteen pääsemistä, toisaalta uskon jatkuvaa uudistumista (*renovatio*). Uudestisyntyminen, pietismin ydinkäsite, pysyy jatkuvasti alisteisessa asemassa suhteessa Kristukseen katsomiseen ja hänen ikävöimiseensä.

Laguksen käsitys vanhurskauttavasta uskosta sisältää reformatorisen *simul*-rakenteen. Syntien anteeksiantamus tapahtuu ihmisen ulkopuolella Kristuksen luona. Kristus on hänelle ennen muuta Jumalan suosio (*favor*) mutta myös Jumalan lahja (*donum*). Kun syntinen katsoo Jeesukseen ja kääntää ikävänsä hänen puoleensa, hän yhdistyy Vapahtajaan. Samalla hänessä alkaa salattu elämä Kristuksesta ja Kristuksessa. Kristityn vanhurskaus on siis yhtäältä hänen ulkopuolellaan (suosio), toisaalta usko itsessään on jatkuvaa yhteyttä Kristukseen (lahja). Ikävöivä katse luo pelastavan Kristus-yhteyden, jossa uskova sekä vanhurskautetaan että pyhitetään.

Pyhityksen ytimenä on elävä yhteys Kristukseen. Se on jatkuvaa vanhurskauttamista. Siksi Lagus ei tee jyrkkää eroa uskon syntymisen ja jatkuvan uudistumisen välillä. Vanhurskauttaminen ja pyhitys ovat samalla jatkumolla. Erityisesti Laguksen myöhäiskirjeissä niiden ero kaventuu olemattomaksi. Hän tähdentää,

että Kristuksen etsiminen on oikeassa armonjärjestyksessä olemista, vanhurskautetuksi tulemista ja todellista pyhitystä.

Pyhitykseen kuuluu myös kamppailu synnin turmelusta ja sielunvihollista vastaan. Laguksen mukaan kristityn vaarana on tulla uudelleen vanhan Aadamin liittolaiseksi. ”Vanha ihminen” tahtoo irtautua ristiltä ja toteuttaa omia pyrkimyksiään. Sille ominaista ovat laiskuus ja penseys. Lagus on erityisesti huolissaan evankeliumin vapauden väärinkäytöstä, niin että heränneet luopuvat jokapäiväisestä parannuksesta ja lihan päivittäisestä ristiinnaulitsemisesta. Näin hän katsoi tapahtuvan esimerkiksi Hedbergin ja biblistien kohdalla. Tämä näkemys selittää myös Laguksen kriittiset kannanotot heitä kohtaan.

Pyhitys edellyttää kilvoittelua, mutta on varottava pyrkimästä pyhitykseen omin voimin. Sellainen merkitsisi evankeliuminvastaiseen väärään armonjärjestykseen ajautumista. Synti voidaan voittaa vain *uniossa* Kristukseen. Uskonelämää uudistava voima on varmuuden seurausta. Siksi nuori Lagus sanoo, ettei pyhitystä pidä etsiä ennen varmuuteen pääsyä. Vanha Lagus ilmaisee saman sanoessaan, että voitto synnistä ja syntien anteeksi-antaminen tapahtuvat uudestisyntymisessä. Voitto ei ole kuitenkaan täydellinen. Siksi kristityn on pidettävä katseensa jatkuvasti Kristuksessa ja ikävöitävä häneltä jatkuvasti uusia armon voimia. Näin hän uudistuu alati uskossaan ja pysyy ”hedelmää kantavana oksana viinipuussa”.

Hengen köyhyys kristillisyyden pysyvänä lähtökohtana

Etsivän uskon ja varman uskon distinktion ohella ”hengen köyhyys” on Laguksen teologian hermeneuttinen avain. Jumalan järjestykseen kuuluu tehdä ihmisen ensin hengessä köyhäksi ja vasta sitten vanhurskaaksi. Hengen köyhyys on

ennen muuta oman syntisyyden elävää tajuamista. Lagus puhuu usein ”Jumalan mielen mukaisesta murheesta”.

Hengen köyhyydessä on kyse myös erilaisten kärsimysten vaikuttamasta sisäisestä tyhyydestä, jonka tarkoituksena on tehdä ihmisessä tilaa Jumalan armolle ja saattaa hänet sen piiriin. Siksi Jumala antaa elämän tien kulkijalle ristin.

Hengen köyhyyden kokemus ei kuulu vain uskonelämän syntyhetkiin. Sen tulee säilyä ja syventyä kristityn elämässä. Muuten hän on vaarassa langeta pois uskosta. Hengen köyhyyden kokemus on Jumalan antama kutsu tulla yhä uudelleen Kristuksen luo. Sydämen ja omantunnon kristillisuus on kuitenkin alituisessa vaarassa vaihtua pelkäksi tiedoksi. Heräneiden lankeemuksen pääsyynä onkin Laguksen mukaan, ettei Jumalan nuhteita ja kutsumisia totella.

Hengen köyhyydellä on Laguksen teologiassa sekä uskoa varjeleva kriittinen että uskoa tukeva positiivinen tehtävä. Kriittinen funktio tulee esille hänen arvostellessaan renqvistiläisiä, Hedbergiä ja biblisistejä. He eksyvät, koska heillä ei ole oikeaa ymmärrystä hengen köyhyyden tärkeydestä. Renqvistiläiset sanovat kyllä olevansa syntisiä mutteivät tosiasiassa tunne syntisyyttään. Koska heillä ei ole lisääntyvää synnintuntoa, heillä ei ole myöskään päivittäistä vanhurskauttamista. Sen sijaan uskonharjoitus keskittyy ulkoisiin asioihin, joista näkyvin on omatekoinen rukous.

Hedbergin uskoa Lagus luonnehtii riskittömäksi. Jumalan valtakuntaan mennään kuitenkin kärsimyksen, murheen ja lisääntyvän hengen köyhyyden kautta, jotka pitävät syntisen Kristuksen yhteydessä. Hedberg ei tahdo kantaa jumalallista murhetta ja etsii siksi helpompaa tietä Jumalan luo.

Biblisistit seisovat Laguksen mukaan toisella jalalla Hedbergin ja toisella Ren-

qvistin päällä. He olivat ainoastaan hetken murheellisia mutteivät antautuneet oikeaan armonjärjestykseen. He pitivät vanhurskauttamista kertakaikkisena tapahtumana ja kiinnittivät huomionsa vain pyhitykseen. Oikea pyhitys kytkeytyy kuitenkin jokapäiväiseen parannukseen eli jatkuvaan vanhurskauttamiseen. Biblisistien usko on omavaraista hengellisyyttä, jossa ei ole sijaa hengen köyhyydelle.

Lagus kritisoi vastapuolta ennen muuta väärästä uskonharjoituksesta, ei niinkään väärästä opista. Hengen köyhyydestä luopuminen on uskonharjoitukseen liittyvä erehdys. Se johtaa eksymiseen, sillä evankeliumi voi valaista ainoastaan hengessä köyhiä ja murheellisia sieluja.

Armoa etsivän ei pidä katsoa omaa tilaansa tai kelvollisuuttaan eikä etsiä myöskään armon kokemuksia, joihin hän voisi nojautua. Sen sijaan hänen tulee asettua ”alimmalle askelmalle”, mikä on oman kadotuksenalaisen tilan tunnustamista. Kilvoittelijan tulee tyytyä siihen, että hän on kerjäläinen, joka on aina kaikkea vailla. Kristus on armon valtakunnan kuningas ja antaa kilvoittelijalle päivästä toiseen kaiken, mitä tältä puuttuu. Kun kilvoittelija suostuu tähän, hän antaa kunnian Kristukselle, joka vanhurskauttaa jumalattoman. Samalla hän vapautuu lain ja oman luontonsa vaatimuksista, jotka nostavat alinomaa päätään. Jos hän sitä vastoin pyrkii ylemmäs ja alkaa kilvoitella omin voimin, hän väsyä ja joutuu tappiolle. Pysyessään alimmalla askelmalla kristitty elää oikeassa armonjärjestyksessä, saa jatkuvasti uusia armon voimia ja varjeltuu uskossa.

Laguksen uskonkäsityksen jännitteet

Laguksen käsityksessä vanhurskauttavana uskosta on jännitteitä. Ne selittävät osaltaan myös niitä kiistoja, joihin hän

osallistui. Perusjännite sisältyy jo distinktion ikävöivän uskon ja varman uskon välillä. Hän puhuu toisaalta Sanassa ilmoitetusta Kristuksesta, johon herännyt saa heti tarttua. Toisaalta kilvoittelija ei saa varmuutta etsiessään kiirehtiä Jumalan työn edelle eikä temmata Sanaa itselleen. Kun armon saanut ei tunne Hengen todistusta, hän saa hakea lohdutusta Kristuksen sovintotyöstä jo ennen kuin Jumala jälleen antaa hänelle varmuuden. Toisaalta hän ei voi tyytyä pelkkään Sanan todistukseen, vaan hänen on kilvoiteltava päästäkseen yhä uudelleen tunnettavaan varmuuteen.

Tässä perusjännitteessä on kysymys paljolti siitä, mikä asema kokemukselle annetaan vanhurskauttamisen yhteydessä. Pietismissä yksilöllinen kokemus ja empiirisesti todennettavissa olevat ilmiöt saivat suuren painoarvon. Laguksella kokemukset ovat toisaalta välttämättömiä, toisaalta hän ei halua korostaa niitä. Yhtäältä ihmisen on koettava omakohtainen muutos uudestisyntymisessä. Hänen on tunnettava elävästi synty ja armo. Missä ei koskaan koeta pelastusvarmuutta, ei olla myöskään elävässä uskossa. Toisaalta kristitty elää uskossa eikä näkemisessä. Kristillisyydessä ei ole kysymys tunnettavasta varmuudesta vaan Kristukseen katsoimisesta, hänen etsimisestään ja Sanan lupauksiin tarttumisesta. Pelastusvarmuuden kokemus on tärkeä mutta selvästi alisteinen vanhurskauttavalle uskolle.

Hengen köyhyys on kuitenkin sellainen kokemus, joka ei saa milloinkaan kadota kristityn sydäimestä. Se on Laguksella oikean uskon pysyvä kriteeri. Ainakin tässä mielessä Laguksen teologiaa voidaan luonnehtia kokemusteologiaksi.

Laguksen teologian jännitteet aktualisoituvat hänen ja Hedbergin välisessä kiistassa. Hedbergin mielestä Lagus etsii Hengen todistusta uskonsa perustaksi, niin että vasta varma usko olisi pelastavaa

uskoa. Näin Lagus ei ajattele, mutta ilmeisesti hänen uskonkäsityksensä on ollut altis väärintulkintoille. Hedbergilaisten mukaan Lagus asettaa myös hengen köyhyyden ja lapsellisen pelon uskon tilalle. Lagus puolestaan sanoo, että usko sisältyy niihin. Ihminen tulee vanhurskaaksi hengen köyhyydessä syntyneen uskon kautta, johon Kristus on salaisesti sisällytetty. Usko evankeliumiin, ikävöinti, kamppailu ja kärsimys kuuluvat yhteen. Evankelisten mielestä Lagus sekoittaa nämä kohdalokkaalla tavalla pelkkään uskomiseen. He kokivat heränneiden isien opetuksen omiatuntoja sitovana. Heidän mielestään Lagus ei tee oikein eroa lain ja evankeliumin välillä.

Myös Laguksen käsitykseen omantunnon vapaudesta liittyy jännitteitä. Kirjeissään **Juhana Fredrik Berghille** (1836) hän varoittaa tätä ystävänsä joutumasta omantunnon ansaan. Niin voi käydä, jos tämä etsii omantunnon rauhaa rikkomusten tunnustamisesta. Samoin 1850-luvun kirjeissä tulee esille omantunnon vapauden säilyttämisen tarkeys. Kilvoittelijan pitää torjua kaikki itsevanhurskauden vaatimukset, pysyä alimmalla askelmalla ja elää joka hetki lapsen tavoin Kristuksesta.

Hedberg-kiistan aikana omantunnon vapauden tähdentäminen näyttää kuitenkin jäävän taka-alalle. Syynä on evankeliumin vapauden väärinkäytön ja löyhän uskon pelko. Lagus painottaa parannuksen raskautta ja elämän tiellä koettavien vaivojen merkitystä tavalla, joka tekee ymmärrettäväksi Hedbergin yhä jyrkemmän suhtautumisen entiseen ystävänsä. Omantunnon vapaus on Lagukselle kyllä tärkeää muttei yhtä tärkeää kuin hengen köyhyys.

Laguksen käsitys lain ja evankeliumin välisestä suhteesta noudattaa samanlaista logiikkaa kuin hänen käsityksensä omantunnon vapaudesta. Vanhurskauttamisen ollessa kyseessä syntisen pitää varoa

lähtemästä lain tielle. Hän ei saa etsiä itsestään mitään hyvää, vaan hänen tulee kiinnittää katseensa yksin evankeliumin lupauksiin. Mikäli hän katsoo syntiinsä ja murehtii sitä liiaksi, hän antautuu lain alaiseksi.

Vaikka Lagus tunnustaa lain merkityksen jokapäiväisessä parannuksessa, hän kehottaa kirjeissään sielunhoidollisista syistä kilvoittelijoita pysymään kokonaan irti laista. Hän tekee siis selvän eron lain ja evankeliumin välillä. Kiistan aikana tämä näyttää kuitenkin hämärtyvän. Kritisoidessaan Hedbergiä löyhästä uskosta hän luisuu evankeliumin väärinkäytön pelossa vastakkaiseen suuntaan. Syntisen oikeus tarttua armonlupauksiin suhteellistuu, sillä hengen köyhyydestä on tulla väärällä tavalla uskomisen ehto.

Tämä epäjohdonmukaisuus selittyy luontevimmin sillä, että hengen köyhyys on oikean uskon kriteeri. Syyinä voi olla myös, että Laguksen käsitys lain ja evankeliumin välisestä suhteesta poikkeaa jonkin verran perinteisestä luterilaisesta käsityksestä, jossa niin lailla kuin evankeliumilla on selkeä tehtävänsä. Laguksen vaarana on kytkeä hengen köyhyys osaksi

evankeliumia. Jos hän antaisi hengen köyhyyden syntyminen ja säilyminen pysyä selvästi lain tehtävänä, hänen ei tarvitsisi pelätä evankeliumin väärinkäyttöä.

Laguksen käsityksessä vanhurskauttavasta uskosta on nähtävissä myös teosentrisyyden ja antroposentrisyyden välistä jännitettä. Lain ja evankeliumin suhteeseen liittyvä epäjohdonmukaisuus on tästä yksi esimerkki. Jännite nousee siitä, että Laguksen teologiassa usko määritellään toisaalta teosentrisesti Kristus-unioksi ja toisaalta antroposentrisesti ihmisen ikävöimiseksi. Siksi Laguksen kirjoituksissa on nähtävissä kahdenlaisia painotuksia. Yhtäältä Kristus tekee kaiken, toisaalta ihmisen tulee jatkuvasti pyytää uusia armon voimia. Yhtäältä kilvoittelija ei voi omin voimin palata uskon harjoitukseen, ellei Kristus osoita hänelle hänen poissaoloaan eikä lähetä kutsua parannukseen. Toisaalta kilvoittelijan on vapaaehtoisesti murtauduttava esteiden läpi ja etsittävä Herraa huolimatta hitaudestaan tai kylmyydestään. Jumala vie kilvoittelijan alimmalle askelmalle. Silti kilvoittelijan pitää itse pyrkiä sille joka hetki ajattelematta jo päässeensä sille. •

Kommentteja Jonas Lagukseen ja Jorma Pitkäsen tutkimukseen

Hengen köyhyyttä vai uskon varmuutta?

TL (väit.) **Jorma Pitkänen** selvittää väitöskirjassaan *Fides directa – fides reflexa* herrännäisjohtaja **Jonas Laguksen** käsitystä vanhurskauttavasta uskosta. Pääotsikko ilmaisee Laguksen ajatteluun sisältyvän jännitteen uskon kahden muodon välillä. Alaotsikko kohdentaa tarkastelun vanhurskauttavaan uskoon. Latinalaiset käsitteet ovat peräisin **Erik Pontoppidanilta**. **Anders Nohrborgin** vaikutus näkyy, kun uskosta puhutaan ”hengen köyhyytenä”.

Aihe on hyvin valittu. Pitkäsen väitöskirja paikkaa tutkimusaukkoa erityisesti systemaattisen teologian puolella. Aihe on muutenkin kiinnostava. Laguksen elämänvaiheet sijoittuvat aikaan, jona herrännäisyys jakaantui. Laguksen kirjeistä (500–600 liuskaa), joiden analysointi on varsin vaativa tehtävä, näkyy vahva hengellinen ja pastoraalinen ote. Tutkimus tuo valoa 1800-luvun suomalais-luterilaiseen spiritualiteettiin.

Suomessa on tutkittu paljon vanhurskauttamisopin tulkintaa. Pitkäsen tutkimus onkin osa tutkimusohjelmaa, jonka

juuret ovat 1970-luvulla käynnistyneessä reformaation tutkimuksessa. Se johti aluksi **Lutherin** vanhurskauttamislausemien huolelliseen lukemiseen. Sitten näkökulma laajeni postreformatoriseen teologiaan. Luterilainen ortodoksia ja pietismi etsivät vastausta siihen, kuinka yksityinen ihminen voi omaksua Kristuksen hankkiman pelastuksen (esimerkiksi **Johann Gerhard** ja **Johann Arndt**). Samaan aikaan tarkasteltiin myös suomalaista pietismia (**Scriferistä Renqvistiin**) ja Laguksen aikalaisia. Pitkänen tuo tähän tutkimustraditioon tärkeän lisän.

Tutkimushistoria on laadittu perusteellisesti. Se on samalla johdatus Lagusta edeltävien teologiien ja hänen aikalaistensa hengenmaailmaan.

Ensimmäinen analyysiluku sisältää vuodet 1832–1842. Tekijä korostaa Laguksen sitoutumista tiettyyn pietistiseen armonjärjestykseen. Otsikon ja hypoteesien käsitteitä käytetään teknisesti. Lagus ei ole itse omaksunut Pontoppidanin käsitteistöä. Ensimmäisessä analyysiluvussa ”hengen köyhyttäkin” joutuu etsimään nooteista. Lagus puhui uskosta toisella tapaa, esimerkiksi ”Kristukseen katsomisena”. Analyysin apuneuvoiksi kyseiset käsitteet kuitenkin soveltuvat.

Toisinaan tekijä pyrkii jäsentämään Laguksen ajattelua Lutherin käyttämien erittelyjen avulla. Pidän hyvänä sitä, että tekijä on tällöin varovainen. Esimerkiksi vanhurskauttamisen ja uudestisyntymisen suhde on konstruoitava niukan lähdemateriaalin vuoksi. Luther sitoo käsitteet *favor* ja *donum* Lagusta paljon vahvemmin Kristuksen persoonaan. Tarkastelua olisi saattanut eniten helpottaa käsitteparin *partim-totus* soveltaminen. Joka tapauksessa varhainen Lagus suhtautuu myönteisesti pyhitykseen: uudestisyntyminen täydellistyy jokapäiväisessä pyhityksessä ja tarkoittaa uskon syntymisestä seuraavaa elämää kristittynä.

Toinen analyysiluku keskittyy kahden vuoden ajanjaksoon (1843–1844). Se on suomalaisen herätysliikehistorian näkökulmasta merkittävä. Laguksen ja **Fr. G. Hedbergin** repivä kiista johti herännäisyyden jakautumiseen ja evankelisen herätysliikkeen muodostumiseen. Tekijä käy läpi kiistelijöiden kirjeenvaihtoa mutta ottaa tarkasteluun muitakin kiistaan osallistuneita kuten **Paavo Ruotsalaisen** ja **Gustaf Dahlbergin**. Välistä kiistely tempaa mukaansa, ja Lagus jää taustalle. Pidän silti Pitkäsen tulkintaa kiistasta uskottavana: osapuolilla oli virheellinen käsitys toisistaan, he antoivat usko-käsitteelle erilaiset merkitykset, ja terminologinen epäselvyys *vanhurskaus*-sanan kohdalla oli olennainen syy erimielisyyteen.

Tekijä ottaa myös tarpeellista etäisyyttä Lagukseen ja pohtii tämän teologian kriittisiä pisteitä. Hengen köyhyden korostus muuttuu ongelmalliseksi, kun Lagus näyttää tekevän siitä kiistan aikana uskomisen ehdon ja vaatimuksen. Lain ja evankeliumin ero ei ole selvä, vaan vaarana on, että hengen köyhydestä tulee osa evankeliumia. Tänä aikana Laguksen ajattelussa ei tapahtunut suuria muutoksia. Hänen käsityksensä pyhityksestä on edelleen antroposentrinen.

Kolmas analyysiluku selvittää Laguksen teologiaa vuosina 1847–1857, jolloin herännäisjohtajan käsitys armonjärjestyksestä pelkistyi ja yksinkertaistui. Armonvaiheiden järjestys muuttuu ”peräkkäisestä” ”samanaikaiseksi”. Siitä tulee ”lyhyt” tai ”yksinkertainen”. Luvun otsikkona on tämän mukaisesti *Ikävöivä usko pelastuksen tienä*. Lagus ei enää tee eroa ensimmäisen suuren parannuksen ja jokapäiväisen parannuksen välillä.

Tutkimuksen edetessä Laguksen oma kieli ja ilmaisutapa pääsevät esille. Tekijä käyttää edustavia lainauksia ja kuljettaa analyysiä kypsästi eteenpäin. Hän kiinnittää huomion kiinnostavalla tavalla siihen,

että pelastusvarmuuteen pääsy voi olla uskolla vaarallista. Lagus saattaa myös korostaa voimakkaasti ihmisen osuutta. Ongelma ainakin lieventyy, jos huomataan, että kyseessä on ”salattu elämä Kristuksessa”. Se tarkoittaa, että Lagus ei tarkastele kristittyä itsenään vaan uniossa Kristuksen kanssa. Tämän olisi voinut ottaa lähtökohdaksi kypsän Laguksen teologian tarkasteluun.

Vähitellen Pitkänen kaivaa oivallisesti esiin Laguksen usko-käsitteen ytimen: ”hengen köyhyys” merkitsee joutumista ”alimmalle portaalle”. Tekijä päättelee: ”Laguksen alimman askelen teologia alleviivaa ihmisen täydellistä riippuvuutta Jumalasta.” Ihmisen myötävaikuttaminen painuu taka-alalle.

Mielestäni kolmas analyysiluku on ansiokkain. Pitkänen kykenee vakuuttamaan lukijan siitä, että erottelu ikävöivän uskon ja varmuuteen päässeen uskon välillä sekä näiden välillä oleva jännite ovat olennaisia Laguksen usko-käsityksen ymmärtämiseksi. Samalla käy ilmeiseksi Laguksen armonjärjestyksen muutos peräkkäisestä samanaikaiseksi.

Laguksen pohdinnat ja näkemyksen sisäiset jännitteet eivät ole ainutkertaisia luterilaisessa perinteessä. Laguksen teologiaan porautumalla Pitkänen palvelee niitä, jotka haluavat eritellä uskon ulottuvuuksia ja päästä niistä selvytyteen. Tutkimus on perehtymisen arvoinen. ●

Simo Peura
ekumeniikan dosentti, vastaväittäjä

Lagus evankelisena pietistinä

Kaarlelan kirkkoherra, teologian tohtori **Tor Krook** (1893–1970) julkaisi kaksiosaisen elämäkerran *Jonas Lagus* (1933–35) ja toisen teoksen samasta aihepiiristä *Jonas Lagus: en österbottnisk väckelsehövdning* (1947). Se päättyy toteamukseen: ”Ruotsalaisen herätysjohtajan C. O. Roseniuksen evankelinen pietismi on pohjimmiltaan samaa kuin Jonas Laguksella.”

Toteamus on mitä tärkein sekä sisällöllisesti eli hengellisesti ja teologisesti että historiallisesti. **Lagus** oli parikymmentä vuotta **Roseniusta** vanhempi ja kuoli 11 vuotta aikaisemmin. He eivät ilmeisesti koskaan tavanneet. Lagus on kuitenkin saattanut lukea Roseniusta. Raamattu, uskonkilvoitus, julistaminen ja sieluhuolto-työ johtivat heitä samaan suuntaan toisistaan riippumatta.

Kummankin ydinkysymys oli, miten usko voi toisaalta olla omaa ja elävää, niin että Jeesus asuu uskovassa, ja toisaalta samalla suuntautua uskovan ulkopuolelle Vapahtajaan. Helposti uskossa painottuu jompikumpi näistä, kun siinä tulisi olla molemmat tasapainossa, niin että uskova voi olla iloinen, vaikka hän itse onkin hengessä köyhä.

Uskovan vaaroina ovat legalismi eli lakihenkisyys, lainomaisuus, lain orjuuteen ajautuminen, ja antinomismi eli lain torjuminen ja kieltäminen ja ilman lakia eläminen. Perimmältään nämä kaksi ovat saman jumalanvastaisuuden kääntöpuolia: kummassakin ihminen haluaa itse määrätä, miten hän Jumalalle kelpaa, eli olla oma herransa ja hallita Jumalaa.

Pitkäsen tutkimuksesta hahmotettu sellainen kuva, että Lagus pitkälle säilytti sanomassaan tämän tasapainon, joka horjuu helposti. Sekä Lagus että varsinkin Rosenius käyttävät *lakia* ja *evankeliumia* raamatullisina käsitteinä. Pitkäsellä on, toisin kuin nykyteologeilla yleensä,

tutkimuksessaan lain ja evankeliumin näkökulma, mutta laajentamalla sitä vielä hän olisi ehkä saanut selvitykseensä lisää syvyyttä. Olennaista eivät ole laki ja evankeliumi sinänsä vaan niiden suhde, joka on samanaikaisesti kaksinainen: niiden yhteys ja ero merkityksessä distinktio, ei separaatio. Niiden sisältö on sama: rakkaus. Siksi niitä ei voi irrottaa toisistaan. Niiden muoto on kuitenkin vastakkainen: laki vaatii, evankeliumi lahjoittaa. Siksi niitä ei saa sekoittaa toisiinsa.

Kun Lagukselle on olennaista oikean ja väärän kristillisyyden ero, sen ydin on lain ja evankeliumin suhteen vääristymisessä legalismiksi tai antinomismiksi. Siitä hän varoittaa yhä uudestaan itseään ja muita.

Laki ja evankeliumi läpäisevät eli interpenetroivat toisensa. Niiden suhde on siis perikoreettinen niin kuin Isän ja Pojan ja Hengen suhde Pyhässä Kolmiykydessä sekä jumaluuden ja ihmisyyden suhde ihmiseksi tullessa Jumalan Pojassa. Sama on ikävöivän uskon ja varman uskon suhde toisiinsa: nekin läpäisevät toisensa. Ei siis voi eikä pidä kiinnittyä eikä tyytyä vain jompaankumpaan. Päämääränä on molempien toisensa läpäisevä paradoksaalinen ja jännitteinen tasapaino, joka on samalla herkkä ja dynaaminen. Sitä ei saa yrittää laukaista eikä häivyttää. Sellainen on Jumala itse. Sellaiseksi hän on luonut ihmisen ja tarkoittanut itsensä ja ihmisen välisen suhteen. Interpenetraatio on syvempää kuin distinktio ja samanaikaisuus, simul-taanisuus, joilla Pitkänen asianmukaisesti luonnehtii ikävöivän ja varman uskon suhdetta, ja auttaisi ymmärtämään syvemmin Laguksen ydinkäsitysten jännitteitä.

Pitkänen ei puhu Roseniuksesta. Laguksen ja Roseniuksen hengenheimolaisuus on kuitenkin ilmeistä, niin kuin Krook toteaa. Laguksella lienee yhä luki-joita ja seuraajia herännäisyyden piirissä, vaikka sen näkyvä valtavirta on nyt aika

kaukana hänestä. Lagus on ollut merkittävä myös ”viidennessä herätysliikkeessä”.

Urho Muromalle Laguksen sielunhoidollinen kirjekokoelma *Evankeliumin ääni* oli Roseniuksen rinnalla Raamatun jälkeen tärkein hengellinen lähde hänen viimeisiin päiviinsä saakka.

Lagukselle merkittävimpiä virikkeiden antajia oli tanskalainen pietistipiispa ja yleisnero **Erik Pontoppidan** (1698–1764), jonka kirjan vaikutuksesta nuori Rosenius tuli herätykseen ja uskoon ja jonka vaikutus erityisesti Norjan valtionkirkkoon ja herätysliikkeisiin oli suuri 1700-luvun puolivälistä 1900-luvun alkupuolelle saakka. **Olav Valen-Sendstad** (1904–63) kertoi, että häneen voimakkaimmin vaikuttanut hengellinen kirja oli Pontoppidanin katekismus (suomeksi *Totuus Jumalan tuntemisesta*, Perussanoma 2011). Rosenius oli hänenkin isiään. Rosenius ja Lagus lukivat erityisesti Pontoppidanin kirjaa *Uskon peili*, jonka uusinta suomalaista painosta vuodelta 1981 on yhä saatavissa.

Rosenius on viimeksi kuluneen puolen vuosisadan aikana ollut rakas lähde erityisesti ”viidennen herätysliikkeen” piirissä, ehkä tärkeämpi kuin evankelisessa liikkeessä, johon hän ei koskaan ole täysin istunut, koska hänen kristillisyydenkäsityksensä on erilainen kuin evankelisuuden valtauoman. Siinä mielessä Roseniuksen ja Laguksen sanoman vertaaminen toisiinsa olisi myös tulevaisuuteen katsojista. Laguksen päivät lienevät suurin piirtein menneet, Roseniuksen eivät ole. Heidän yhteytensä toteaminen on merkittävää hengellisyyden historian kannalta. Toivottavasti Pitkänen tarttuu vielä siihen – tai sitten joku muu.

Tässä mainitut henkilöt ovat olleet hengellisesti keskeisiä kaikissa Pohjoismaissa. Laguksellakin on siten kansainvälistä ulottuvuutta, joskin rinnakkaisuutena, ei välittömästi eikä geneettisesti. ●

Raimo Mäkelä

Mikä on kiinnittänyt herätyskiikkeitä kirkkoon?

Viime kesänä pidettiin Pielavedellä myöhemmän herännäisyyden alkutapahtumia kartoittanut seminaari. Siellä rovasti **Urpo Kolkkonen** esitti mielenkiintoisen arvion. Hän toimi 20 vuotta Tukholman suomalaisen seurakunnan kirkkoherrana. Lähes 30-vuotisiin havaintoihinsa perustuen hän sanoi alkaneensa ihmetellä vapaakirkkojen ja -seurakuntien suurta määrää Ruotsissa Suomeen verrattuna.

Selitys saattaa löytyä vanhojen suomenkielisten raamatujen **Luther**-liitteistä. Vuonna 1836 **Lagus** hämmästyi suuresti kuullessaan Pyhäjärvellä **Paavo Ruotsalaisen** selittävän jumalattoman vanhurskauttamista samalla tavalla kuin hän itse oli lukenut omasta Lutherin Galatalaiskirjeen selityksestään. Tapaamisen seurauksena yhteinen näkemys liitti savolais-pohjalaisen herätyksen yhdeksi liikkeeksi. Vielä tänä päivänä pidetään Pyhäjärvellä ”kädenlyöntiseurat” joka kesä viikko herättäjajuhlien jälkeen.

Rovasti **Esko Jaatinen** on seppä **Jaakko Högman** -kirjoillaan ja tämän kesän näytelmällään Haapajärven herättäjajuhlilla vakuuttavasti jäljittänyt myöhemmän herännäisyyden sielunhoidollis-opillisen juuren. Seppä osasi aikaisempien li- ja Torniojokilaaksojen kokemustensa perusteella hoitaa ankarassa herätyksen tilassa olleen Paavon sielua. Lyhennellen voi todeta, että seppä ”nylki” Paavolta itsevanhurskauden ja Paavo puolestaan **Malmbergiltä** ja Lagukselta. Tie laista evankeliumiin ja sitä kautta Kristuksen sisälliseen tuntuun avattiin keskeisille vaikuttajille ja heidän välityksellään koko liikkeelle.

Suomen herätysliikkeiden kirkollisuus selittyy vanhurskauttamisopin ja Luther-harrastuksen keskeisyydestä. Luther-liitteet Raamatuissa aiheuttivat sen, että herätysliikevaikuttajat lukivat nii-

tä osana Raamattua. Siksi kirkko-oppikin sisäistettiin syvällisemmin kuin Ruotsissa, jonka Raamatuissa Luther-liitteitä ei ollut.

Esa Santakari otsikoi mielenkiintoisesti rajun herätysliikejakautumisen: ”Evangelisen liikkeen synty.” Voimakkaiden johtajapersoonallisuuksien sielunhoidollis-opilliset näkemykset ovat kautta aikojen hajottaneet kirkollista kenttää. Kuvaa on, että vasta 150 vuotta hajaannuksen jälkeen **Toivo Rapeli**, **Jaakko Elenius**, **Viljo Remes** ja muut herätysliikevaikuttajat ja -tutkijat tunnustavat Santakarin sanoin: ”Herätysliikeperintömme kantaa ei vain Martti Lutherin ja F.G. Hedbergin turvallista uskoa Jumalan sanan ja sakramenttien varassa, vaan samalla tähyilevää hengellistä herkkyyttä omassa sisimmässä, jotain Paavo Ruotsalaisen parhaasta perinnöstä suomalaisessa herännäisyydessä.”

Pyhäjärven, Laguksen seurakunnan, pappina minua puhutteli Eleniuksen puheenvuoro Laguksen kuoleman 150-vuotistapahtumassa, ”Lagus-instituutissa”, Ylivieskan Raudaskylän kristillisessä opistossa kesällä 2007: ”Lagus oli herännäisyyden sanoittaja ja päätänsä pidempi teologi herännäisjohtajien joukossa. Laguksen kirjeet ansaitsevat samanlaisen uuden tarkistetun laitoksen kuin tein Paavon kirjeistä. Laguslainen evankeliumin ääni kuuluu virressä 209. ”Ei mikään niin voi virvoittaa, en muusta iloani saa...”

Riittääkö vanhurskauttamisoppi armonvälineiden yhteydessä elettyä ohjaamaan meitä terveellä kirkollisella tiellä eteenpäin? Pyhäjärven laguslaisen papin **Aarno Vihantolan** sanoin: ”Uskonvanhurskaus on tuonut valoa elämäni pimeyteen ja epätoivoon.” Tunnustammehan jokaisessa messussa: Uskon....pyhän yhteisen seurakunnan/kirkon...”. Kyse on uskon kohteena olevasta kilvoituksesta. •

Jarmo Saksman

Rovasti, eläkkeellä oleva Pyhäjärven kirkkoherra (1978–2003), Turku

Rakkaus tulella: runoilijapappi Lauri Stenbäck näyttämöllä

Raimo Mäkelä

Tytti Issakainen on kirjoittanut monumentaaliteoksen uudessa näytelmässään *Rakkaus tulella*, joka kuvaa **Lauri (Lars) Stenbäck** (1811–70). Hän sanoo työstäneensä sitä neljännesvuosisadan. Nyt siitä tuli kirkas helmi Kristillisen teatteriyhdistyksen (Kristy) harrastajavoimin esittämänä Seinäjoella. Näytännöt ovat tosin ohitse, eikä uusista ole tietoa. Mielestäni tämä draama nousee samaan klassiseen luokkaan kuin **Lauri Kokkosen** näytelmä **Paavo Ruotsalaisesta Viimeiset kiusaukset** (1959), jonka kirjailijan serkku **Joonas Kokkonen** sävelsi oopperaksi (1975).

Stenbäckin elämän pääpiirteet

Parhaiten Stenbäck tunnettaneen klassiseksi tulleesta virrestään *Silmäisi eteen, Jesus (För Jesu milda ögon*, vuoden 1986 suomalaisessa virsikirjassa N:o 288). Enemmän hänestä tietänevät vain asiantuntijat. Kuitenkin hän oli erittäin kyvykäs ruotsinkielinen runoilija, joka tosin lopetti (maallisen) runoilamisen hengellisistä syistä. Herätykseen tultuaan hän oli herännäisyyden johtohenkilöitä ensin yliopistossa ja sitten Pohjanmaalla. Myöhemmin hänellä oli merkittävä panos suomenruotsalaisen virsikirjan uudistamisessa.

Tuli vaurioitti Stenbäckin elämää yhä uudestaan. *Tulinen mies* oli otsikkona Tytti Issakaisen *Perustassa* julkaistulla kirjoituksella hänestä. Pienen Laurin päälle kaatunut tulikuuma vesi vammautti häntä. Turkuja tuhosi tulipalo hänen ylioppilaaksi tullessaan, ja hän joutui muutta-

maan yliopiston mukana Helsinkiin. Kun hän oli Vaasan koulun rehtorina, tuli tuhoasi hänen arvokkaan kirjastonsa.

Stenbäckien avioliitto oli lapseton. Otola lapsia heillä tosin oli. Laurin loppuvuotia varjosti vaikea sairaus, joka sitoi hänet kylmänä vuodenaikana sisätiloihin. Hänen urakehitykseensä sisältyi teologisen väitöskirjan hylkääminen siitä syystä, että hän oli pietisti. Hänestä tuli tosin sitten tohtori kasvatusopissa ja oppiaineen ensimmäinen professori Pohjoismaissa. Hän kuitenkin viihtyi virassa vain vuoden. Yhtenäisin ja pisin työjakso, myös viimeinen, oli Isonkyrön kirkkoherrana 1856–70. Sitä hankaloitti sairauden lisäksi suomen kieli, jolla saarnaaminen oli hänelle vaikeaa.

”Draamaa” Stenbäckin ulkonaisessa elämässä siis riitti ja sisäisesti vielä enemmän. Ajatonta hengellistä sanomaa on hänen runoissaan ja kirjeissään. **Eliel Aspelin-Haapkyllän** laaja elämäkerta hänestä (1. ruots. p. 1900, 1. suom. p. 1901, tekijän korjaama 2. suom. p. 1917, 617 s.) sisältää paljon autenttista aineistoa, erityisesti pitkiä kirjeitä. Niistä ilmenee Stenbäckin pietistinen kristillisuus, jonka ytimessä on läheinen, ehdoton ja lämmin sydämen suhde Jeesuskeeseen. Nykyaikaisen elämäkerran ihanteita tämä vanha teos ei täytä. Tytti Issakaisen näytelmä on eräänlainen elämäkerta, vaikka tietysti myös kuviteltua, varsinkin keskustelujen osalta.

Voimakkainta näytelmässä on sen hengellisyys, vaikkei sen draamarakenteen eikä taiteellisuuden kustannuksella. Sten-

bäckin sanoma ja elämä välittävät sitä vahvasti.

Tytti Issakaisen dramaatikonpiirteitä

Näytelmän pitkä syntyprosessi ja tekijän oma yleinen elämän ja kirjoittamisen jatkuva kypsyminen ovat tuottaneet äärimmilleen pelkistyneen tekstin. Jokaisen kirjoitetun sanan takana on latautuneena paljon tutkimista, syvää omaperäistä ajattelua ja pelkistämisen taitoa. Teksti on tässä mielessä nimikkeensä mukaisesti käsikirjoitus, jonka esittäminen on vaativa haaste.

Tytti Issakainen on laatinut yli 40 vuoden aikana kaikkiaan 17 näytelmäkirjoitusta, neljä draamamuotoisen tapahtuman käsikirjoitusta, neljä video- ja elokuvakäsikirjoitusta ja epälukuisen määrän pieniä tilannesketsejä. Moniin näistä sisältyy myös lauluja. Varhaisimman teoksen, passiodraaman *Tien sinne te tiedätte*, hän kirjoitti 21-vuotiaana ja myös sävelsi siihen toistakymmentä laulua yksinkertaisina mutta iskevinä, kokonaisuuteen istuvina ja korvaan tarttuvina ja osittain kontekstistaan irrallaankin relevantteina. Passiodraamaa esitetään edelleen, tämän vuoden pääsiäisenä Oulussa. Se on minusta vaikuttavin lajissaan, puhuttelevampi kuin erilaiset ulkoilmassa esitetyt ristin tien kuvaukset.

Suuren huomion saavutti Tampereen tuomiokirkon, alun perin Johanneksen kirkon, 100-vuotisjuhlaan 2007 tehty *Vihan päivät 1918*, jonka **Kari Hakala** ohjasi vauhdikkaaksi ja puhuttelevaksi tuohon kirkkotilaan. Pari vuotta myöhemmin tämä parivaljakko vahvistettuna säveltäjä **Lasse Heikkilällä** tuotti Tampereen Teatteriin musikaalin *Eläkepommi*. Sekin oli lajissaan tasokas, mutta aihe oli ehkä katsojien kannalta liian kapea. Eläkeongelmat kiinnostavat vain eläkeläisiä tai

eläkeiän kynnyksellä olevia. Näytelmän eläkeläisen käsittelytapa oli ymmärtävä ja lämmin.

Vaikka Tytti Issakainen tarkastelee draamoissaan asioita yksilön näkökulmasta, hän osaa sijoittaa tapahtumat historian kehykseen. Monissa näytelmissä juoni onkin ”suoraan” historiasta, joka vähillä keinoilla saadaan eläväksi. Sekin asettaa kyllä omat vaatimuksensa esittäjille ja myös katsojille.

Tytti Issakaisella on erinomainen dramaattisuuden taju. Se ilmenee pienissä sketseissäkin, joita hän on laatinut erilaisia tilanteita elävöittämään. Ne muistutavat Jeesuksen vertauksia, jotka aikanaan olivat pysäyttävää ja puhuttelevaa katuatteria, kaukana siitä jähmeydestä, joka niitä nyt leimaa saarnatuolista luettuna ja selitettynä. Tytti Issakainen näkee draamaa arjen pikku tilanteissakin. Ehkä se on yksi siihen, että hänen radioharrautensa ja yleensä hengelliset puheensa ja kirjoituksensa ovat helppoja seurata ja koskettavia ja välittävät kirkkaasti lakia ja evankeliumia. Suuret asiat ovat usein pienten analogioita.

Myös dialogi on Tytti Issakaisen teksteissä elävää. Juuri sillä tavalla ihmiset puhuvat dramaattisissa tilanteissa. Hänen dialoginsa on muistaakseni aina kirjakieltä, siis eri murteita puhuville yhdenvertaista samastumisen ja ymmärtämisen kannalta.

Nämä piirteet – dramaattisuuden taju, elävä dialogi, konkretisoituva historiallinen kehys – ovat myös *Rakkaus tulesa* -näytelmän vahvuuksia.

Rakkaus tulesa

Näytelmä alkaa pitkänäperjantaina ennen Stenbäckin kuolemaa ja päättyy hänen kuolemaansa pääsiäispäivänä ja kuvaa siinä välissä 27 takaumakohtauksessa hänen elämänsä koskettavimmat asiat. Vanha

Stenbäck seuraa niitä koko ajan kuin sivusta mutta elää niissä tietysti myös mukana. Voisi kuvitella, että hän toisaalta lähettää kokeneen ihmisen ymmärtäviä viestejä nuoremmalle minälleen aikojen taakse ja toisaalta elää tapahtumat uudestaan läpi kaikessa tuskallisuudessaankin ja vapautuu niistä lopullisesti valmiina kuolemaan.

Stenbäck oli huippulahjakas runoilija ja palvoi nuorena taidetta elämänsä kaikkana. Hengellinen herääminen paljasti sen epäjumalaksi, josta hän sanoutui irti luopumalla runoilimisesta kokonaan. Hän koki asian johdosta kuitenkin jatkuvaa ristiriitaisuutta, jota ylläpiti ympäristökin, erityisesti **Johan Ludvig Runeberg**, joka on näytelmässä vahvasti esillä niin kuin rouva **Fredrikakin**. Seestymisen tapahtui pitkän prosessin tuloksena, kun Stenbäck toisaalta asetti runoilijalahjansa Kristus-sanoman palvelukseen ja toisaalta ymmärsi Jumalan luomakunnan sen alueeksi kiinnittämättä enää sydäntään siihen.

Stenbäckin homoeroottinen kiintymys

Stenbäckillä oli erityisen voimakas rakkauden jano. Hän odotti sen tyydyttymistä halki elämänsä sitä ilmeisesti kuitenkaan kokematta. Voimakkaimman mieltymyksen herättäjänä ja kohteena oli häntä kaksi vuotta nuorempi opiskelutoveri ja hengenheimolainen **Johan Jakob Östring** (1813–36). Molemmat kokivat hengellisen heräämisen Pohjanmaalla 1835. Östring kuitenkin kuoli jo pian sen jälkeen. Se oli Stenbäckille suuri menetys ja suru.

Suhdetta on pidettävä homoeroottisena, mutta homoseksuaalista siitä ei tullut. Se olisi ollut vastoin Stenbäckin uskoa ja etiikkaa ja koko eksistenssiä. Näytelmä tuo kiintymyksen esiin selvästi mut-

tei korostuneesti. *Kotimaa*-lehden kritiikissä Stenbäckin homoseksuaalisuudesta tehtiin – nykyisen ajan hengen mukaisesti – jopa pääasia. Kaikki katsojat eivät varmaan kiinnittäneet asiaan lainkaan huomiota.

Tässä on vahvan näytelmän pieni heikkous: ei tule selväksi, miksi Stenbäck kiintyi juuri Östringiin. Olihan hänen toveripiirissään monia muitakin. Todennäköisesti lähdeaineisto on tässä niukka. Kenties kirjailija olisi voinut täydentää sitä fiktiolla. Hän kuitenkin jättää hienotunteisesti arvailematta asiaa.

Vaikkei Lauri Stenbäckillä ollut omia lapsia, Stenbäckien suku kasvoi laajaksi erityisesti hänen näytelmässään esiintyvän vanhemman veljensä **Johanin/Jannen** jälkeläisistä. Yksi heistä oli psykiatrian professori **Asser Stenbäck** (1913–2006). Hänen vakaa käsityksensä oli, ettei homoseksuaalisuus ole geeneissä eikä siis perinnöllistä vaan varhain tapahtunut kehityshäiriö.

Tästä näkökulmasta voi etsiä Laurin homoseksuaalisuuteen vaikuttaneita tekijöitä. Kuusivuotiaana koettu kuuma-vesionnettomuus vaikutti hänen ulkonäkönsä, murrosiässä sairastettu isorokko samoin. Näytelmässä nuori Lauri katsoo itseään peilistä ja huutaa epätoivoisena: ”Olen ruma, ruma!” Herkäksi runoilijasieluksi osoittautuva ja kauneuden palvojaksi kehittyvä poikanen lähetettiin 7-vuotiaan kotoa Kuortaneelta ”alakouluun” Pälkäneelle ja 9-vuotiaana kouluun Turkuun. Käytännössä pojalla ei ollut isää, jonka rakkautta hän olisi kokenut ja johon hän olisi samastunut miehenä. Siinä hänessä oli tyhjiö.

Neljä vuotta Östringin kuoleman jälkeen Stenbäck avioitui **Ebba Arppen** kanssa. Hän ei kuitenkaan tuntenut syvää rakkautta tähän, mutta Ebba oli hänelle tärkeä ja toi turvallisuutta. Ottolapsia heillä oli. Näytelmässä Ebban rooli jää ohuek-

si niin kuin useimmat muutkin vanhaa ja nuorta Lauria lukuun ottamatta.

Suhde herännäisyyteen

Hengellisen heräämisensä jälkeen Stenbäckistä tuli heränneiden opiskelijoiden johtajia yliopistossa. Muita olivat näytelmässään esiintyvät Janne-veli (1809–61), Östring ja **Carl Gustaf von Essen** (1815–95), jolla oli sitten merkittävä ura pappina, käytännöllisen jumaluusopin professorina ja pappissäädyn edustajana valtiopäivillä. Herännäisyydestä hän kuitenkin etääntyi kuten myös Stenbäck. Tälle yhtenä näytelmässään mainittavana syynä oli **Paavo Ruotsalaisen** (1777–1852) henkilökultti herännäisyydessä hänen kuolemansa jälkeen. Stenbäck ei totuudenrakkaudessaan voinut sitä hyväksyä.

Hajaannus on ollut pietistisille liikkeille ominaista. Sitä tuskin voi välttää, koska on kysymys ihmisten tärkeimmistä asioista ja suurimmista ongelmista. Jo apostoli Paavalin perustama Korintin seurakunta koostui taustaltaan ja persoonaltaan vaikeista ihmisistä. Hengellisistä johtajista tulee helposti kiistakapuloita ja lyömäaseita auktoriteettivallasta taistellessa heidän kuolemansa jälkeen.

Rakkaus tulesa esitettiin Seinäjoella toistakymmentä kertaa yhteensä 2100 katsojalle. Sekä tämän produktion uusinta että uudet produktiot muualla ovat hyvin toivottavia. ”Uskonsa kautta Lauri Stenbäck vielä kuoltuaankin puhuu” muodossa, jonka Tytti Issakainen on perustavasti hahmotellut nykyihmisten omaksumiskyvyn ulottuville. •

● Uskallan suositella lämpimästi luterilaista työn etiikkaa

Tytti Issakainen

Kirjoittaja on turkulainen kirjailija ja viestinnän opettaja.

Prologi

Tämä tapahtui 1990-luvulla, mutta se voisi tapahtua myös tänään: ”Lepään vuosisataisen kulttuurin ja toisten tekemän työn varassa”, ajattelen.

Lepään sananmukaisesti: vuoteeni jalokojen alla kohoavat kahdenkymmenen sentin kirjapinot. Mieheni on ne sinne laittanut. Selkäpotilaan on mahdollonta vääntäytyä matalaan sänkyyn tai siitä ylös. Siellä lattialla ne korottavat vuodetta ja kannattelevat minua – *Maailman taide, Kuohuvat vuosisadat, Nykysuomen sanakirja*, elämäntaidon kirjat, **Lutherin Valitut teokset**...

Vuoteen alta kuuluu äännähdyksiä, aivan kuin joku mutisisi.

”Kerrankin minun kirjoistani on käytännön hyötyä.”

Ääni tulee Lutherin kirjojen välistä. Se on hiukan loukkaantunut.

Epäilen aluksi kuuloani ja kipulääkkeitä, jotka jytisyttävät keskushermostoa. Kun mutina kuitenkin jatkuu ja lääkkeiden verhoamat yöt ja päivät ovat pitkiä, alan puhua ääneen vuoteeni alla jupisevalle kumppanille. Sanon häntä herra Martiksi.

Miten rakastan lähimmäistäni?

Eräänä yönä mieleeni muistuu opiskeluaika, jolloin pohdin vilpittömästi, miten voisini rakastaa ja palvella lähimmäisiäni. Kerron siitä herra Martille.

Yritin tehdä parhaani ja tajusin, että rakastavat tunteet loppuivat varsin pian, samoin aika, voimat ja taidot. Tarvitsevia oli liian paljon, minä olin liian pieni.

Innokkaat ihmiset antoivat auliisti ohjeita. Joku neuvoi antautumaan kokonaan Herralle, jättämään opiskelun ja maalliset puuhastelut, jotta voisini evankelioida ihmisiä kokopäiväisesti. Toinen käski tarttumaan lippuun, kaatamaan vanhat rakenteet ja taistelemaan sorrettujen Kristus-veljieni puolesta. Kolmas kehotti vetäytymään hiljaisuuteen, pois maailman hälystä.

Sitten satuin lukemaan Lutherin tekstejä ja oivalsin, että tavallinen arkinen työ on lähimmäisen palvelemista ja rakastamista. Niinkö yksinkertaista se on, hämmästelin. Voin käyttää osaamiseni toisten hyväksi ja saada siitä elantonikin. Siitä nousi aivan uudenlainen motivaatio työhön.

Sängynalainen mutina lakkaa. Herra Martti selvästikin kuuntelee, lämpenee vähitellen ja suostuu vihdoin puhekumppaniksi.

”Mitä mahtavatkaan nasarettilaiset sanoa tuomiopäivänä”, hän hyrähtää, ”nähdessään Kristuksen istuvan valtaistuimellaan? He sanovat hänelle: Herra, etkö sinä ollut rakentamassa minun taloani? Kuinka sinä olet päässyt noin suureen kunniaan?”

Karjakko ja munkki, ritari ja kirjuri

Herra Martin mielestä Jumalalla ei ole omia käsiä eikä jalkoja. Ihmiset jatkavat Luojan työtä, eikä mikään ammatti ole halveksittava. Karjakko ja lantakuormaa ajava maamies tekevät Jumalalle otollisempaa työtä kuin psalmeja veisaava munkki.

”Joidenkuiden mielestä kirjurin ammatti voi olla joutava, mutta haarniskoituna ratsastaminen, helteen, pakkasen, pölyn, janon ja muiden hankaluuksien kestäminen, kas se vasta on työtä. Mutta haluaisinpa nähdä sen ratsastajan, joka jaksaisi istua koko päivän paikallaan ja tuijottaa kirjaan. On helppo oppia riiputtamaan jalkojaan ratsun selästä, mutta henkisiä taitoja ei opita käden käänteessä, eikä niitä ole helppo harjoittaa ja käyttää. Kysypä koulumestarilta, millaista työtä on opettaminen ja poikien kasvattaminen – keneltäkään ei pitäisi sitä vaatia kymmentä vuotta enempiä.”

Sanon, että kirjurintyön vuoksi olenkin vuoteenomana. Istumatyön vastapainoksi en pitänyt ruumiin kunnosta huolta. Niinpä kesken kesäloman selkä petti.

Omat jalat eivät kantaneet, mutta sairaskuljetuksen miehet kantoivat paareja. Kuljettaja kyyditsi potilaan puolen Suomen läpi. Matkan varrella terveyskeskuksen, keskussairaalan ja vihdoin oman kotikaupungin sairaalan ensihoitajat, vastaanottoapulaiset, perushoitajat, sairaanhoitajat ja lääkärit nostivat, työnsivät, siirsivät, tutkivat ja juoksivat puolestani.

Kaikki kuului tietysti heidän työhönsä. He saivat siitä palkan, mutta se koitui tervehtymiseni hyväksi.

Arvokkaat teot, joita ei arvosteta

Siinä ei ollut kaikki. Ystävällisiä sanoja ja rauhoittavaa hymyä tuskin oli merkitty sairaankuljettajien tai -hoitajien työnkuvaan. Silti sain niitä runsaasti. Yhtä hyvin he olisivat voineet tehdä vain virallisen työnsä ja olla töykeitä. Ystävällisyyden ansiosta kestin paremmin avuttomuuden tunteet enkä kokenut olevani vain kiusallinen autettava.

”Minä olen tosiaankin sitä mieltä”, herä Martti kommentoi kansien välistä, ”et-

tä käskyjen pitäminen, kärsivällisyyden ja vihollisiin kohdistuvan rakkauden, puhtauden ja ystävällisyyden harjoittaminen antaa meille yllin kyllin tekemistä. Mutta tällaiset teot eivät maailman silmissä ole minkään arvoisia, eivät ne liity erikoisiin menoihin ja tapoihin, vaan tavallisiin, jokapäiväisiin askareisiin, joita naapuri tekee naapurille; sen tähden ne eivät ole missään arvossa.”

”Nuo toiset teot sen sijaan panevat silmät selälleen ja korvat hörölle”, hän kiihtyy.

”Siinä sitten suitsutetaan, siinä vedellään veisua, siinä sytytetään kynttilöitä, suuria ja pieniä, ettei näiltä mitään muuta kuultaisi, ei nähtäisi. Pappi seisoo kulta-kaavussa, maallikko päivät päästään kirkossa polviansa hankaa – sepä vasta työ oivallinen, jota kukaan ei kylliksi voi kiitellä, mutta tyhjän veroisena pidetään sitä, että joku tyttönen hoitelee pienokaista, tunnollisesti suorittaen hänelle uskottua tehtävää.”

En halua viedä keskustelua kirkkokritiikkiin. Niinpä palaan sairaalakokemuksiin.

Verotus palvelee lähimmäistä – ainakin sen tulisi palvella

Sadallakahdellakymmenelläviidellä markalla vuorokaudessa tuohon markka-aikaan sain sairaalan tutkimukset, lääkkeet, hoidon, majoituksen, ruuan ja puhtauden. Työnantaja palkkasi sijaisen. Oma palkkani juoksi työehtosopimuksen mukaisen ajan, kunnes siirryin yhteiskunnan sairausvakuutusjärjestelmän maksaman päivärahan turviin.

Herra Martti kuuntelee kiinnostuneena ja haluaa tietää, kuka kaiken maksaa.

Olen tietysti maksanut veroni ja niihin liittyvät maksut, työnantaja on huolehtinut sosiaalikuluisista. Saan takaisin sitä, mitä itse olen maksanut. Mutta jos jäisin

pysyvästi vammautuneeksi, eläisin muiden veronmaksajien rahapussin varassa.

Herra Martti riemastuu. Suomi on siis kristillinen maa! Hänen mielestään yhteiskunnan kuuluukin elättää ne, jotka eivät pysty huolehtimaan itsestään. Verotuksen kautta siis toteutetaan lähimmäisenrakkautta.

Totuuden nimessä en voi olla kertomatta takavuosien kasinotaloudesta ja siitä, että veromarkkojen massalla yritetään nyt täyttää sen aiheuttamia kuoppia.

Vuoteen alta ei kuulu mitään. Kampeudun kurkistamaan vuoteen reunan yli. Lutherin *Valittujen teosten* mustat kannet muuttuvat harmiksi, sitten tummanpunaisiksi. Vuode alkaa keikkua niin, että on pidettävä laidoista kiinni. Ellen olisi kirjojen painona, herra Martti varmasti ryntäisi niiden sivuilta makuuhuoneen lattialle ja etsisi mistä tahansa ruoskan sivaltaakseen kaikki markkinatalouden pöydät nurin.

Lattialta kuuluu hirveää murinaa:

”Minä saan antaa tavarani niin kalliista kuin ikinä voin.’ Se on kauppiaiden keskuudessa päätunnuksena ja kaiken koronkiskomistemppuilun pohja ja perusta.”

Protestanttinen työn etiikka?

Ostaminen ja myyminen ovat välttämättömiä, mutta keinottelu on herra Martille pikimusta synti. Korke, voitto ja takaus ovat hänelle hirmuisia ahneuden sanoja.

”Minä saan antaa tavarani niin kalliista kuin ikinä voin.’ Sitä he pitävät oikeutenaan, siinä tehdään tilaa rahan ahneudelle ja avataan helvetin kaikki ovet ja ikkunat selkoselälleen. Mitäpä siinä on siis muuta sanottu kuin: En välitä lähimmäisestääni. Kun vain saan voittoni ja rahan ahneuteni tyydytetyksi, mitä minuun koskee, vaikka lähimmäisilleni olisi siitä sen kymmenet vahingot?”

Nyt on minun vuoroni olla hiljaa. Mitä pitäisi ajatella? Tässä puhuu – tai metelöi

– mies, jonka harteille sysätään vastuuta kapitalismin – voiton tavoitteluun eli jatkuvaan kasvuun perustuvan systeemin – synnystä.

Max Weber loi sata vuotta sitten protestanttisen työetiikan käsitteen. Sitten se on sylkäisty Lutherin niskaan, olipa kyse pankkien hulluista vuosista, työnarkomaniaasta, työntekijän loppuun palamisesta, työttömän itsetunnon puutteesta tai mistä tahansa työn kielteisestä puolesta. En uskalla sanoa sitä ääneen.

Yritän keskittyä, kun herra Martti selittää, miten ahneet eivät käy kauppaa vain itse tavarasta eivätkä sen aiheuttamista kustannuksista ja valmistamisen vaikeuksista vaan lähimmäisen hädästä.

”Lähimmäisen hätä joutuu olemaan tavaravaran arvona ja arvonmittana.”

”Ei pitäisi sanoa: Minä saan myydä tavarani niin kalliista kuin ikinä voin ja haluan, vaan: Minä saan myydä tavarani niin kalliista kuin tulee eli niin kuin on oikeus ja kohtuus. Sinun myymisesi ei saa olla vapaassa vallassasi ja tahdossasi ilman minkäänlaisia lakeja ja määriä, niin kuin olisit Jumala, joka ei ole kenellekään mitään velkaa. Vaan koska myymisesi on teko, jota harjoitat suhteessa lähimmäiseesi, on se pantava sellaisiin lain ja omantunnon puitteisiin, että voit sitä harjoittaa tuottamatta lähimmäiselle haittaa tai vahinkoa. Ja sinun on vielä enemmän tarkattava sitä, ettet vain tuota lähimmäisesi vahinkoa, kuin sitä, että saisit siitä voittoa”

Maailma on varkaiden majatalo

Sitten jylinä alkaa taas.

”Älä varasta!”

”Varastaminenhan on selvään sanoen vääryydellä toisen omaisuuden itselleen anastamista; siihen lyhyesti sisältyy kaikki kaikenlaisissa toimissa saavutettu lähimmäisen tappioksi koituva etu.”

”Jos kaikki ne, jotka ovat varkaita, vaikka eivät tahdo varkaista käydä, vietäisiin hirteen, kävisi maailma pian autioksi ja tulisi puute sekä hirttajista että hirsipuisista!”

Herra Martti lukee madonluvut palvelusväelle, joka kähveltää työnantajaltaan laiskuudellaan ja huolimattomuudellaan. Samaan sarjaan menevät käsityöläiset, jotka tekevät työnsä kehnosti. Yhtä ankaraasti hän suomii työnantajaa, joka nylkee voittonsa työväkensä selkänahasta. Hän vaatii kohtuutta sekä työn tekemiseen että työn teettämiseen. Työntekijän on saatava myös kohtuullinen palkka työstään.

Vielä ankarammin herra Martti alkaa puhua hyvässä asemassa olevista ja päättäjistä, jotka käyttävät valtaansa väärin.

”Jos tarkastelee nykyistä maailmaa ja sen tilannetta, on se suorastaan suuri, avara majatalo, täynnä varkaita. Täydellä syyllä sanotaankin noita pääryöväreiksi; nuo istuvat mukavasti kotonaan, heitä sanotaan arvon herroiksi ja kunnianarvoisiksi, kunnan porvareiksi, ja he ryöstävät ja varastavat oikeuden varjolla.”

Nakkivaras joutuu telkien taakse, mutta ”se joka voi varastaa ja ryöstää julkisesti, kulkee koskemattomana ja vapaana, kaikilta rauhassa, vaatiipa vielä osakseen kunnioitusta”.

Kuvaus tuntuu tutulta. Mutta kuka saa röyhkimykset kiinni, ellei laki heihin pysy?

Herra Martin mielestä ne, joita lain koura ei tavoita, eivät kuitenkaan pääse lopulta pakoon Jumalan rangaistusta. ”Mikään varastettu ja vääryydellä hankittu omaisuus ei menesty”, on hänen vakaa uskonsa.

Ihmisen paikka

Kysyn, mikä ihminen on. Olemme sitonneet ihmisarvon työhön. Työttömyys on romuttanut monta minuutta. Mutta mikä

on ihmisen lähtökohta suhteessa työhön? Miten ihmisen tulee elää ja tehdä työtä?

”Minä uskon Jumalaan, Isään, kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan Luojaan”, herra Martti muistuttaa. ”Tässä säteilee sydämeesi suuri valo opettaen sinulle muutamin sanoin sen, minkä sanomiseen eivät kaikki kielet yhdessä riitä. Nimittäin sen, mikä sinä olet, mistä sinä tulet ja mistä taivas ja maa ovat lähtöisin. Sinä olet näet Jumalan luoma olento ja hänen aikaansaannoksensa; se merkitsee sitä, että et ole itsessäsi etkä itsestäsi yhtään mitään, et osaa mitään, et tiedä mitään etkä kykene mihinkään. – Mutta se, mikä sinä olet, mitä sinä osaat ja tiedät ja mihin sinä kykenet, se on kaikki Jumalan luomaa.”

Sitten sanat alkavat vyöryä, ääni täyttää huoneen, arki ja galaksit kieppuvat puheessa:

”Olen Luojan luoma, toisin sanoen, että hän on antanut minulle ja lakkaamatta pitää yllä ruumiin, sielun ja elämän, jäsenet, niin suuret kuin vähäisetkin, kaikki aistit, järjen ja ymmärryksen ja niin edespäin, ruoan ja juoman, vaatteet, eläimien, vaimon ja lapset, palvelusväen, kodin ja konnun ja niin edespäin. Lisäksi hän panee kaikki luodut palvelemaan meitä tämän elämän tarpeiden tyydyttämiseksi: auringon, kuun ja tähdet taivaalla, yön ja päivän, ilman, veden, tulen, maan ja kaiken, mitä siinä on ja mitä se voi tuottaa: linnut, kalat, eläimet, viljan ja kaikenlaiset kasvit; samoin kaiken muunkin ulkonaisen ja ajallisen siunauksen: hyvän hallituksen, rauhan ja turvallisuuden.”

Puheen vyöry hiljenee. Puhuja melkein kuiskaa.

”Uskontunnustus sanoo, että Jumala on luonut kaiken tyhjästä. Tässä on sielun kukkatarha, jossa se voi käyskennellä Jumalan töiden keskellä.”

”Jumala ei meiltä vaadi mitään enempää kuin sydämellisen luottamuksen kaiken hyvään, niin että käytämme Jumalan

antamia lahjoja päästämättä mitään heraksemme ja epäjumalaksemme.”

Epilogi

Herra Martti vaikenee.

Aamun lehti kolahtaa postiluukusta. Vääntäydyn kyynärsauvojen varassa eteiseen, työntelen lehden sauvalla vuoteen viereen. Keinottelen itseni makuulle. Makuuasennosta kurottaen saan poimituksi lehden lattialta.

En voi väistää ajatusta, että olisi mahdollista joutua tekemään näin lopun ikänsä. Mutta vielä minulla on ilma jota hen-

gitän, aistit jotka toimivat, kynä jota liikutan.

Kun lakkaan tekemästä tätä kaikkea, vielä on Jumala joka on.

Lepään Toisen tekemän työn varassa. ●

LÄHTEET

- **Roland Bainton:** *Tässä seison: Martti Lutherin elämä.* Helsinki: SLEY-Kirjat Oy 1982.
- **Martti Luther:** *Iso katekismus.* Helsinki: Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys 1964.
- **Martti Luther:** *Valitut teokset II-III.* Porvoo: WSOY 1959.

Suomen teologinen instituutti

Seuraatko mielelläsi teologiaa tai kirkon tapahtumia? Myrskyisän aikamme keskellä teologiaa tarvitaan yhä enemmän. Vaikka moni väittää, ettei ole kiinnostunut kirkosta tai Jumalasta, joka kuukausi kiivaat väittelyt koskevat sekä Jumalaa että Jeesusta ja monia Raamatun tärkeitä ajatuksia. Tähän vuorovaikutukseen tarvitaan niitä nuoria, jotka ovat saaneet koulutuksen evankeliumin julistamiseen ja Raamatun opettamiseen.

Liity joukkoon! Nuoret tarvitsevat esirukoilijoita. Opetustoimintamme tarvitsee tukijäseniä. Kaiken kaikkiaan aikamme tarvitsee rakkautta, rakkautta lähimmäiseen ja rakkautta tuoda ilosanoma keskelle suomalaista arkea. Kutsumme sinua mukaan. Yksityishenkilön vuotuinen tukijäsenmaksu on vähintään 35 euroa, opiskelijoiden 10 euroa ja yhteisöjen 100 euroa.

STI:n varsinaisia jäseniä ovat 8 herätysliikejärjestöä: Lähetysyhdistys Kylväjä, Länsi-Suomen Rukoilevaisten Yhdistys, Suomen Ev.lut. Opiskelija- ja Koululaislähetys, Medialähetys Sanansaattajat, Suomen Ev.lut. Kansanlähetys, Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys, Suomen Raamattuopiston Säätiö ja Svenska Lutherska Evangeliföreningen. Pääosa, noin 90 %, STI:n taloudesta on kuitenkin yksityisten työn ystävien varassa.

Lämmin kiitos STI:n työn tukemisesta.
Muistathan myös rukoilla STI:n työn puolesta.

www.sti.fi

Liityn STI:n tukijäseneksi Saan 6 kertaa vuodessa Kulmakivi-lehden

Tukijäsenmaksu 35 € / vuosi

Opiskelijan tukijäsenmaksu 10 € / vuosi

Yhteisön tukijäsenmaksu 100 € / vuosi

Liityn tukijäseneksi.

Nimi .....

Osoite .....

.....

Sähköp.osoite .....

Puh. ....

Suomen
teologinen
instituutti
maksaa
postimaksun.

Suomen teologinen
instituutti
Vastauslähetys
Sopimus 5006510
00003 HELSINKI

Kirjoja

229 | Vanhan klassikon uusi esiintulo

Kirja sisältää Italian reformaattorin, **Antonio Palearion**, sanoman. Paleario kärsi marttyyrikuoleman 1570. Ville Kettunen esittelee kirjan.

230 | Onko kaikissa uskonnoissa sama Jumala?

Heinzpeter Hempelmannin kirjan yksi johtopäätös on, että ilman ristiä ei ole kyse kristinuskon Jumalasta. Kirjan on lukenut Ville Kettunen.

231 | Missionaarisia kysymyksiä

Risto Ahosen viimeisin kirja tuo esille mm. globalisoituvan ajan missionaarisia kysymyksiä. Kirjan esittelee Mauri Tervonen.

232 | Intorealistista lähetysmatkaa

Reijo Huuskonen arvioi kokeneen Japanin-lähetin **Seppo Vänskän** kirjaa, jossa Japani yllättää yhä uudelleen.

● Lähetyksen ytimestä monesta näkökulmasta

Vanhan klassikon uusi esiintulo

Antonio Paleario: *Ristiinnaulittu Kristus ja Hänen armotyönsä*. Perussanoma 2011. 108 s.

Italian reformaattoriin **Antonio Paleario** (n.1500–1570) voidaan soveltaa Raamatun lausumaa: ”Uskonsa kautta hän vielä kuoltuaankin puhuu” (Hepr. 11:4). Kirjan kiehtovat vaiheet ja tekijän marttyyrikuolema antavat lisäpontta kirjan sanomalle. Hän eli opetuksensa mukaan: ”Meidän on mieluummin valittava kuolema kuin tehtävä jotakin, mikä on vähimmässäkään määrin vastoin Jumalan tahtoa.”

Paleario oli oppinut klassisten kielten professori. Hän eli aivan paavin vallan ytimessä ja oli kuulunut paavi **Leo X:n** lähipiiriin. Hän ei julkaissut pientä kirjaansa omalla nimellään. Venetsiassa kirjaa painettiin 40 000 kappaletta ja varmaan yhtä paljon myös Modenassa. Se käännettiin usealle kielelle. Aluksi paavinvalta suhtautui välinpitämättömästi kirjaan, kunnes se ymmärsi sen kiusallisuuden ja alkoi etsiä kirjoittajaa ja kirjoja. Lopulta Paleario joutui istumaan kolme vuotta vankilassa, kunnes hänet hirtettiin ja ruumis poltettiin roviolla hänen kirjojensa kanssa.

Lähes kaikki kirjan kappaleet olivat kadonneet, ja se oli lähes unohdettu. Puolivälissä 1700-lukua ei edes käännöksiä löytynyt. Myöhemmin pääteltiin kirjan täysin hävinneen. Viimein 300 vuoden etsimisen jälkeen 1847 Ranskasta löytyi englanninkielinen käänös ja pian Venetsiassa 1543 painettu italiankielinen alkuteos.

Italialaiset ovat saaneet uskonpuhdistajansa takaisin. Kirjaa luetaan edelleen.

Sardinialaisille sotilaille jaettiin sodan aikana Raamatun lisäksi Palearion kirjaa. Suomennos perustuu saksankieliseen käännökseen. Ennen vuotta 2011 kirja oli viimeksi painettu suomeksi 1931, mutta se oli jäänyt täällä unohduksiin, kunnes sen divarin hyllystä löysi uudelleen eräs kristitty, joka on kirjoittanut uuden painoksen henkilökohtaisen esipuheen.

Kirja julistaa luterilaista uskonvanhurskautta: kuinka Jumala vanhurskauttaa syntisen. Paleario oli omaksunut uskonpuhdistuksen ajatukset ja oli opillisesti luterilainen. On mielenkiintoista lukea luterilaista teologiaa maasta, jossa katolisuus on valtavirtana. Kirjan sanoma on melko yksinkertainen. Tämä on sen vahvuus: yksinkertainen ja tiivis paketti, jossa on kirkkaana laki ja evankeliumi. Kirja sopii hengelliseen rakentumiseen niin maallikoille kuin teologeille. Siitä voi ammentaa aineksia hartauksiin ja saarnoihin.

Luvuissa 1 ja 2 syvennytään erityisesti syntiinlankeemukseen, syntiin ja lakiin. Lankeemuksen täydellinen turmelevuus ja perisynti esitetään. Jo syntymästä asti olemme ”vihan lapsia” ja vastustamme Jumalaa. Perisyntiin vuoksi olemme taipuvaisia syntiin ja pahaan ja omasta voimastamme kykenemättömiä rakastamaan Jumalaa ja luottamaan häneen ja toteuttamaan hänen tahtoaan. Tämä meidän kuitenkin tulee tehdä ja vieläpä iloisin mielin. Laki osoittaa meidät syntisiksi. Se esitetään täydessä ankaruudessaan. Lopulta laki saa aikaan pelkoa, ahdistusta, katkeruutta ja toivomuksen, ettei Jumalaa olisi. Lain tarkoitus on ajaa Kristuksen luo. Tässä esitellään vain lain toinen käyttö eli miten laki saa aikaan synnintuntoa ja osoittaa meidän syntisyytemme. Kirjan

tarkoitus on synnyttää ja vahvistaa uskoa Kristukseen. Se saattaa selittää sen, että siinä esitellään vain lain toinen käyttö. Lakia käsitellään myöhemminkin näiden kahden luvun jälkeen esimerkiksi omaavanhurskauteen ja epäuskoon liittyen.

Kirja ei vain synnytä tarvetta evanke-
liumille vaan myös esittää sen kirkkaana. Jumalan Poika on ottanut syntimme pois, sovittanut ne verellään ja kuollut ristil-
lä puolestamme. Jeesus on täyttänyt lain puolestamme. Sen laintyttämisen hän lahjoittaa meille vapauttaen meidät lain kirouksesta. Pelastusta ei vain kuvailla, vaan myös osoitetaan, kuinka usko omis-
taa sen. Usko säilyy ja vahvistuu armon-
välineiden hoidossa. Evankeliumia ava-
taan muun muassa morsiusmystiikalla ja ”autuaalla vaihtokaupalla”. Kirja käsitte-
lee sielunhoidollisesti Jumalan armonva-
lintaa ja sitä uskovon epäilystä, ettei hän omistaisikaan Pyhää Henkeä.

Sivulla 19 Paleario väittää, että syntiin-
lankeemuksessa ”ihmisestä ei ole tullut
vain eläinten kaltainen, vaan vielä alempi-
arvoinen kuin ne”. Kuitenkin särkyneenä-
kin Jumalan kuvana ihminen on luoma-
kunnassa ainoa, joka voi tuntea Jumalan.
Kristus ristiinnaulittiin ihmisten puoles-
ta, ei eläinten. Ilman yhteyttä Jumalaan
ihmisellä on silti rationaalisuus, joka aset-
taa hänet eläinten yläpuolelle.

Kysymyksen herättää myös väite sivul-
la 25: ”Ihminen tulee hyvin ahdistuneeksi,
sillä hän haluaisi kovin mielellään nou-
dattaa koko lakia.” Voi olla, että Paleario
tarkoittaa tällä lain ahdistaman syntisen
halulla noudattaa lakia jotain samaa kuin
Paavali Room. 7:15–23.

Paleario sanoo sivulla 27: ”Hän tekee
meistä sellaisia, että voimme tehdä kaik-
kia hyviä tekoja, sillä hän on hankkinut
meille takaisin tahtomme vapauden.” Tä-
mä on kyllä totta mutta tiukoin rajoituk-
sin. Ihminen ei palaa paratiisilliseen al-
kutilaan, vaan tahto on langennut, vaikka

Kristus hallitseekin vanhaa ihmistä. Ih-
minen ei tule itsenäiseksi, vaan hyvät työt
syntyvät vain Jumalassa. Varmaan Palea-
rio tätä tarkoittaakin, vaikka se ei tuossa
kohdassa selvästi tullut ilmi. •

Ville Kettunen

Teologian opiskelija, Helsinki

Onko kaikissa uskonnoissa sama Jumala?

Heinzpeter Hempelmann: *Kaikkien
uskontojen Jumala.* Suom. **Anne Leu.**
Perussanoma 2010. 123 s.

Saksankielisessä alkuteoksessa oli kysy-
mysmerkki nimen perässä, mutta suo-
mennoksessa ei ole. Se ei jätä asiaa kysy-
myksenä ilmaan, vaan ensisilmäys jättää
kuvan lopputuloksesta, että kaikissa us-
konnoissa on sama Jumala. Voi olla, et-
tä tarkoituksellisesti kysymysmerkki on
jätetty pois kiinnostuksen herättämisek-
si myös niissä, joiden lopputulos on toi-
nen kuin Hempelmannilla. Hänen loppu-
tuloksensa on, ettei kaikissa uskonnoissa
ole sama Jumala. Se on kattavasti perus-
teltu. Argumentaatioissa on hieman tois-
toa, koska eri uskonnoissa on erilaisia
väitteitä Jumalasta ja uskonnon sisällöstä.
Niiden käsityksiä Jumalasta tai jumalista
ei voi sovittaa yhteen. Ne ovat keskenään
ristiriitaisia ja jopa toisensa pois sulkevia.

Esimerkiksi hindut ajattelevat, ettei Ju-
malaa voi tuntea. Kristityille sen sijaan on
tärkeää Jumalan tunteminen hänen Poikan-
sa Jeesuksen kautta. Kristinuskon Jumala
on rakkaus. Hän on tullut ihmiseksi kärsi-
mään, häväistäväksi ja uhraamaan itsensä
maailman puolesta. Islamissa Allah ei voi
olla rakkaus. Se olisi muslimille jumalan-
pilkkaa, koska silloin Allah olisi ihmistä lä-
hellä ja häneen voisi vaikuttaa. Tämä olisi
hänen jumalallisen arvonsa alapuolella. Is-
lamissa Jeesus on vain profeetta. Olisi ju-
malanpilkkaa, jos Jumala olisi sallinut pro-

feettansa kärsiä ja kuolla näin häpeällisesti. Risti on pahennus. Tämä pahentava risti on kristinuskon perusta. Ilman sitä ei ole kyse kristinuskon Jumalasta.

Kristinuskon totuus, joka ei ole suvaitseva totuus vaan eksklusiivinen. ”Jeesus sanoi hänelle: ’Minä olen tie ja totuus ja elämä; ei kukaan tule Isän tykö muutoin kuin minun kauttani’” (Joh. 14:6). Tästä totuudesta ei voi tinkiä. Sitä on puolustettava asiatasolla ehdottoman suvaitsemattomasti, koska tämä totuus on välttämätön ihmisen pelastumiseksi. Kuitenkin tämä suvaitsematon totuus saa aikaan suvaitsevaisuutta. Asenteen, jolla sitä julistetaan, tulee olla suvaitsevainen toisen persoonaa kohtaan. Tulee osoittaa sitä rakkautta, jonka lähde on Jeesus Kristus. Hän on kristillisen totuusjulistuksen keskus.

Kirjassa sanotaan (s. 30): ”Kristillinen lähetystyö julistaa sitä, mitä ihmiset (muissa uskonnoissa) tuntemattaan palvovat (Apt. 17:23). Tässä mielessä kristitty ei yhtäältä näe muissa uskonnoissa ’pimeää pakanuutta’, mutta ei toisaalta myöskään voi pitää kaikkia jumala-uskonmuotoja samanarvoisina. Ratkaisevan tärkeää on kertoa kaikille ihmisille pelastuksesta Jeesuksessa Kristuksessa, joka on ainoa tie Jumalan luo.” Hempelmannin tulkinta Paavalin puheesta Areiopagilla menee liian pitkälle hänen väittäessään, että vieraisissa uskonnoissa tietämättä palvottaisiin sitä Jumalaa, jota lähetystyöntekijät julistavat. On kuitenkin hyvä, että Hempelmann tähdentää heti perään, ettei Kristuksen ulkopuolella ole pelastusta.

Tärkeä pointti kirjassa lähetystyön kannalta on, että uskontodialogia on kahta lajia. Ensimmäisessä lajissa tarkoituksena on tiedonsaantiin ja kohtaamiseen tähtäävä vuoropuhelu, joka on välttämätön ja itsestään selvä asia kristityille ja lähetystyölle. Toisen lajin tarkoituksena on vuoropuhelu, jossa tavoitteena on yhtenäistää, lähentää ja lopulta sulauttaa yhteen

eri uskontoja. Jälkimmäinen ei ole kristillinen käsitys uskontodialogista. Hempelmann ei sitä tuo esille, mutta lajin 1 kannalta on tärkeää pitää mielessä, että Jumalan sana synnyttää uskon. Siksi kannattaa keskustella ihmisten kanssa uskosta (Room. 10:17).

Kirjassa on väliotsikoita, mikä tekee lukemisesta mukavampaa. Sen voi vaivatta keskeyttää ajatuksen katkeamatta. Väliotsikoiden tiheys tekee myös sisällysluettelosta kattavan. •

Ville Kettunen

Missionaarisia kysymyksiä

Risto A. Ahonen: *Maailmanlähetystenhaarassa: siirtymävaiheen missiologisia kysymyksiä.* SLS 2012. 205 s.

Missiologian dosentti **Risto Ahosen** viimeisin kirja tuo esille globalisoituvan ajan missionaarisia kysymyksiä (s. 126–148). Lisäksi pohdiskellaan *Lännen lähetystyksen uudenlaista työnjakoa etelän ja pohjoisen välillä* (s. 21–125). Yhtenä teemana on myös *Luomakunnan varjeleminen ja uudistuminen* (s. 165–180).

Vaikka kysymys on lähetystyöön liittyvästä kirjasta, se käsittelee laajasti ja monipuolisesti myös kirkkojen tulevaisuutta länsimaissa. Olennainen painotus on, että ”afrikkalaiset ja aasialaiset kristityt haastavat maahanmuuttajina eurooppalaiset kristityt heidän kotikentällään” (s. 19). Suuret kansankirkot, joilla on läheinen yhteys valtioon, ”eivät voi enää Euroopassakaan rakentaa yhteiskunnallisten etuuksien varaan, vaan niiden on löydettävä uudelleen oma identiteettinsä ja luotettava kirkon omiin perusteisiin” (s. 116). Euroopan kirkkoja sitovat Ahosen mukaan vanhan kristikunta-ajattelun jäykät rakenteet. Seurakunnan jäsenten vanha tiukka roolijako maallikoiden ja viranhaltijoiden välillä pysyy yllättävän sitkeänä

käytäntönä. Kristinuskon painopiste on jo siirtynyt Afrikkaan ja Aasiaan, mutta länsimaiden vauraiden kirkkojen on Ahosen mukaan kovin vaikea tätä hyväksyä. Tässä prosessissa on kysymys ennen kaikkea siitä, missä vaiheessa Euroopan sekularisoituneet kansankirkot ovat valmiita ottamaan vastaan aasialaisten ja afrikkalaisten kristittyjen Kristus-todistuksen. Missiologisen tutkimusaineiston perusteella Ahonen painottaa näkemystä, että historian pitkässä saatossa vain missionaariset kirkot ja seurakunnat ovat säilyttäneet ja voivat säilyttää elinvoimaisuutensa muuttuvassa kontekstissa.

Laajojen kirkko- ja lähetysteemojen ohella Ahonen selvittää länsimaista kristinuskon tulkintaa rasittavaa voimakasta individualismia (s. 47–53). Se on osaltaan johtanut teologian luonteen ja tehtävän hämärtymiseen, uskon yhteisöllisen luonteen kaventumiseen, evankeliumin kokonaisvaltaisuuden hämärtymiseen ja pahuuden realiteetin vähättelyyn. Individualismi estää Ahosen mukaan uskon dialogisen luonteen ilmenemisen. ”Usko on alusta lähtien luonteeltaan vuoropuhelua Jumalan ja ihmisen välillä ja myös ihmisten kesken. Siksi dialogi on myös lähetystyön väline juuri siinä, että se antaa mahdollisuuden avoimeen uskontodistukseen.” Ahonen toteaaakin, että länsimaissa kirkot kohtaavat myös odottamattoman uuden ongelman: tuhansien maahanmuuttajien perustamien seurakuntien haasteen. Monenlaisten jäykkien valtarakennelmien sitomien kirkkojen ja individualististen länsimaisten kristittyjen ei ole helppoa löytää yhteisymmärrystä intoa täynnä olevien karismaattisten nigerialais-, korealais-, kiinalais- ja latino-kristittyjen seurakuntien kanssa.

Ahosen tutkimuksessa on myös mielenkiintoinen katsaus pahuuden realiteetin vähättelyyn. ”Uskon privatisoituminen vie pohjan yhteisiltä kriteereiltä pahuuden

vastustamisessa. Muutenkin länsimaisen kristillisyyden ongelmana on ollut pahan voimien vähättely. – Viime vuosikymmenien aikana on yleistynyt länsimaissa pahojen tekojen psykologisointi. Ihmisen julmuutta ja suoranaista pahuutta pyritään selittämään väärintekijän traumaista johtuvaksi. Syyllisyyden sijasta pahuuden ilmeneminen nähdään jonkinlaisena häiriönä biologisessa prosessissa.” (S. 51–52.) Ahosen analyysi osuu kohteeseen. Voi todeta, että missiologisella tutkimuksella olisi paljon näköaloja, jotka auttaisivat kirkon työntekijöitä siinä keskustelussa, joka seurasi Jalovaara-kohua.

Edellä on vain muutama mielenkiintoinen teema Ahosen viimeisimmästä kirjasta, jonka sisältönsä puolesta tulisi ”kuluu” jokaisen aikaansa seuraavan kristityn ja teologin kädessä. Kirjan laajat historiallis-teologiset teemat eivät avaudu yhdellä lukemisella. Siksi sitä voisi pitää yhtenä merkittävänä käsikirjana kirkon työntekijöille tämän nopeasti muuttuvan ajan ymmärtämiseksi, jossa globaali-lokaali-asetelma on kadonnut (s.126–135). •

Mauri Tervonen

TT, Jyväskylän seurakunnan aluekappalainen

Intorealistista lähetysmatkaa

Seppo Vänskä: *Japani yllättää yhä uudelleen: kaksikymmentä vuotta lähetin kyydissä.* Uusi Tie 2013. 213 s.

”Sitä joutuu vain kysymään, onko oikein mennä sellaisen sivistyskansan pariin tuhoamaan heidän kulttuuriaan.” Näin kuuli Japanin-lähetä **Seppo Vänskä** vuosia sitten vieressään istuvalta arvokkaalta leidiltä Kuhmon kamarimusiiikkikonsertissa. Samalla tavalla kyselee nykyään lähetystyön oikeutusta moni muukin, myös kirkon työntekijöihin kuuluva. Ainakin kaikki muu kuin diakoninen auttaminen

ja tasa-arvon ynnä oikeudenmukaisuuden edistäminen alkaa olla sopimatonta.

Kansanlähetyksen pitkäaikaisen lähe-
tin Seppo Vänskan kirja kokemuksista au-
ringonnousun maassa on konstailema-
tonta kuvausta kutsumuksesta ja arjesta
kaukana kotoa, uudessa, erilaisessa ja ai-
na uudestaan yllättävässä ympäristössä.
Työkausien aikana suureksi kasvava perhe
palveli seurakuntaa synnyttävissä eli julis-
tus- ja opetustehtävissä. Välikausina löytyi
luonteva paikka järjestön kotimaan työstä.

Suomalaisesta Japanin-lähetyksestä on
kauimmin maassa toiminut järjestö eli
Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys
(SLEY) julkaissut jonkin verran kirjoja, sa-
moin Kylväjän lähetit **Jaakko Uski** ja **Mai-
lis Janatuinen**. Kansanlähetyksen työs-
tä on aikaisemmin ilmestynyt teos 1989.
Vänskan kirja on näin tervetullut lisä lute-
rilaisen lähetyksen vaiheiden kirjaamiseen.

Työn alkuvaiheissa 1970-luvulla ta-
pahtui Kansanlähetyksen hajaannus, jo-
ka tuntui Japanin-kentälläkin. Muutamat
lähetit siirtyivät vastaperustettuun Lähe-
tisyhdistys Kylväjään. Vänskä kertoo kiih-
kottomasti oman näkökulmansa tapahtu-
miin. Kansanlähetyksen joutui aloittamaan
aivan uudella alueella eli tekemään pio-
neerityötä. Japanissa on tyydyttävä työn
tulosten niukkuuteen; kasteet ovat pitkän
prosessin tulosta. Vänskät ovat saaneet
kuitenkin nähdä seurakuntien kasvavan,
joskin paikoin tuntui työ valuvan huk-
kaan. Lupaavat ystävyysuhteet kariutu-
vat, pienen joukon sisäiset jännitteet tu-
kahduttavat työn.

Mielenkiintoinen on Vänskan kuvaus
Japanin suomalaisen koulun eli Jasukon
vaiheista. Vapaa Ulkolähetys oli jo ai-
kaisemmin rakentanut lähettien lapsil-
le parakkikoulun. Kun Kansanlähetyksen ja
Kylväjä, myöhemmin myös SLEY tuli-
vat mukaan, oli pakko hakea isompia ti-
loja. Suomalaisella sisulla ja sitkeydellä
Vänskät yhdessä muiden kanssa keräsi-

vät varoja niin Japanissa kuin Suomessa.
Rehtorina keräyksen kriittisessä vaihees-
sa toimineen **Erkki Puhalaisen** kanssa
Vänskä pehmitti niin paikallisten hallin-
tomiehiä kuin arkkikiipisa **John Vikströ-
miä**. Jasukon aika tuli kuitenkin täyteen
oppilaiden vähentyessä; kirja on osaltaan
tietyntaista surutyötä koulusta luopumi-
sen johdosta. Toki uudisrakennus on säi-
lynnyt kristillisessä käytössä.

Kirjasta välittyy Kylväjän yhteyksissä
kuultu asenne ”intorealismi”. Jumala vas-
taa evankeliumin eteenpäin menemises-
tä; yksittäinen työntekijä ja perhe saavat
kiitollisina olla mukana ja nähdä, kuinka
Sana tekee tehtävänsä. Kaikki inhimilli-
syyt ja rosoisuus ovat aina läsnä. ”Kentäl-
le valikoituu usein voimakkaita persoo-
nia, joilla on vahva kutsumustietoisuus,
Jumalalta saatu näky ja jäärapäinen luon-
ne. Kun tähän vielä yhdistyy tiukka opilli-
suus ja tarve olla oikeassa, sokea Reettakin
tajuaa, että lähetti yhteisö ei ole kaikkein
helpoin työyhteisö.” (S. 183.) Leppoisa
huumori siloittaa töyssyjä.

Vänskälle perhe on selvästi ollut voi-
mavara. Vaimo **Vuokko** toimi kaiken ai-
kaa kanttorina, lapsilla oli ja on omat
instrumenttinsa. Musiikki avasi matkan
varrella monia portteja ja sydämiä. Tyttä-
ren valmistujaiskonsertissa Kööpenhami-
nassa orkesteria johti setä, kapellimestari
Osmo Vänskä, joka muutoinkin esiintyy
usein kirjan sivuilla.

Kirjan keskellä on 40-sivuinen väriku-
valiite, josta lähetyksen ystävä löytää tut-
tuja kasvoja. Kirjan loppuun on sijoitettu
sanojen ja lyhenteiden selityksiä, luettelo
Kansanlähetyksen läheteistä ja vapaaeh-
toisista sekä henkilöhakemisto. Kokemuk-
sesta kumpuavilla, sujuvasti kirjoitetuilla
lähetyks kuvauksilla on oma paikkansa. •

Reijo Huuskonen

Rovasti, eläkkeellä oleva
Suomen Raamattuopiston
vararehtori, Hyvinkää

Tässä ja nyt

235 | Mitä Suomen Lähetysseuran vuosikokouksessa tapahtui?

Timo Junkkaala selostaa, miksi hän teki vastaehdotuksen SLS:n vuosikokouksessa 8.6.2013. Julkaisemme myös **Risto Lehtosen** huolestuneen puheenvuoron, jonka hän esitti kokouksen ja sen aiheuttaman kohun jälkeen, sekä **Pekka Mäkipään** *Kylväjä*-lehden pääkirjoituksen, jossa hän käsittelee samaa asia.

Mitä Suomen Lähetysseuran vuosikokouksessa 8.6.2013 tapahtui?

Miksi päädyin tekemään esitykseni?

Eräs Suomen Lähetysseuran (SLS) entinen työntekijä kertoi minulle pari viikkoa ennen SLS:n vuosikokousta, että kokouksessa on tarkoitus siunata lähetystyöhön samaa sukupuolta oleva rekisteröitynyt pari. Hän oli tilanteesta hyvin huolissaan ja arveli päätöksestä koituvan SLS:lle paljon haittaa kotimaassa ja lähetyskohteissa. Hän hämmästeli sitä, että asia oli koetettu salata, ja toivoi, että asia otettaisiin esille vuosikokouksessa.

Kun asia muutama päivä myöhemmin tuli julkiseksi *seurakuntalainen.fi* -uutispalstalla ja sen jälkeen lehdissäkin, sain useita muitakin yhteydenottoja, joissa kaikissa oli sama huoli: SLS on tekemässä suuren virheen.

Keskustelin ennen kokousta **Risto Lehtosen** kanssa, joka on tehnyt pitkän kansainvälisen uran ekumeenisessa liikkeessä ja jota on syytä pitää yhtenä pätevimmistä lähetystyön ja kirkkojen kansainvälisten kysymysten asiantuntijoista Suomessa. Hän sanoi aikovansa pitää kokouksessa puheen, jossa vaaditaan muutosta SLS:n linjaan. Koska hänen puheenvuoronsa liittyi muihinkin kuin tähän kysymykseen ja päättyi siksi yleisempiin ponsiehdotuksiin, minä päädyin tekemään konkreettisen lisäysehdotukseen toimintasuunnitelmaan. Arvelin sen olevan paras tapa saada suurta hämmennystä herättänyt asia kokouksessa esille.

Lähdin puuhaan siis siksi, että minua siihen pyydettiin ja pidin itsekin SLS:n ratkaisua vääränä. Koin, että olisi väärin, jos asia, jonka monet lähetyskentil-

lä ja kotimaassa kokivat olevan jyrkässä ristiriidassa Raamatun kanssa ja joka siksi herätti suurta hämmennystä ja jatkoi kirkkoja eri puolilla maailmaa, vietäisiin SLS:ssä läpi hiljaisuudessa. Se toimi kuin pahimpina kulttuuri-imperialismin aikoina, kun se ei ratkaisussaan ottanut huomioon lähetysmaiden kirkkojen näkemyksiä.

SANAT JA TEOT SOPUSOINNUSSA?

Vuosikokoukseen osallistui 484 virallista edustajaa, joista 416 oli seurakuntien edustajia, 44 henkilöjäseniä ja 22 järjestöjen edustajia. Minä olin Suomen Raamattuopiston Säätiön edustajana. Se on pitkään ollut SLS:n jäsenjärjestö. Olemme tukeneet erityisesti Israelissa tehtävää työtä.

Avauspuheessa SLS:n puheenjohtaja, piispa **Matti Repo** korosti sanojen ja tekojen yhteyttä lähetystyössä. Sinänsä hyvä avauspuhe herätti puhujan sitä ehkä tarkoittamatta myös kysymyksen, missä määrin SLS:n viimeaikaiset päätökset ovat sopusoinnussa Jumalan sanan kanssa.

Puheenjohtajaksi valittu Paavalin seurakunnan kirkkoherra **Jorma Parviainen** totesi, että jos kokouksessa nostetaan esille asioita, jotka eivät ole esityslistalla, niitä ei käsitellä tässä kokouksessa, vaan ne jätetään hallituksen valmisteltaviksi.

Ennen toimintasuunnitelmaa käsiteltiin toimintakertomus ja tilinpäätös. Sekä Repo että talousjohtaja **Lauri Haavisto** vakuuttivat vuoden 2012 olleen menestyksellisen toiminnallisesti ja taloudellisesti. Itse kertomus ja sen luvut puhuivat kuitenkin muustakin. Tavallista suuremmat

testamenttitulot olivat pelastaneet vuoden 2012 talouden, mutta muuten näkyi trendi, joka vahvistui toiminta- ja taloussuunnitelmien esittelyssä: Vain valtion kehitysyhteistyömäärärahoissa tapahtuu kasvua. Ulkomaisen työn osuus nousee prosentuaalisesti vain siksi, että kotimais- ta työtä supistetaan.

ESITIN LISÄYSTÄ TOIMINTASUUNNITELMAAN

Koska puheenvuoroni, jonka käytin toimintasuunnitelmaa käsitellessä, johti sitten äänestykseen, lainaan sen tähän kokonaan.

”Meidän kutsumuksemme on niissä va- saraniskuissa, jotka kerran kaikuivat Gol- gatalla.” Näin rohkaisi **Risto Santala** 50 vuotta sitten nuorta lähettipariskuntaa, joka kipuili kutsumuksensa kanssa ja jo- ka ehkä on täällä kokouksessakin mukana. Tuo lause olisi hyvä ottaa SLS:n toiminta- kertomukseenkin, mutta ehdotan sinne nyt toista lausetta.

Esitykseni johdannoksi lainaan SLS:n arvoja, joissa sanotaan: ”Olemme vastuus- sa toiminnastamme Jumalalle, yhteis- työkumppaneillemme ja niille, jotka toi- mintaamme rahoittavat.” Lisäksi arvoissa todetaan, että SLS pyrkii siihen, että kir- kon eri suuntien edustajille on sen toi- minnassa tilaa.

Juuri lähetysjuhlien alla tuli yllättäen julkisuuteen tieto, että juhlassa aiotaan siunata lähetystyöhön samaa sukupuol- ta oleva, rekisteröityneessä parisuhteessa elävä pari.

Kuten tunnettua tämä kysymys häm- mentää ja jakaa kristittyjä ja kirkkoja kaik- kialla maailmassa. Suomen Lähetysseural- lakin on merkittäviä yhteistyökirkkoja ja paljon suomalaisia tukijoita, lähetystyön ystäviä, jotka ovat hämmästyneet tällai- sesta päätöksestä, joka oli ilmeisesti tar- koitus toteuttaa kaikessa hiljaisuudessa.

Koska aiottu ratkaisu vaarantaa vaka- valla tavalla SLS:n yhteydet tärkeisiin yh- teistyökirkkoihin ja saisi monet lähetys- ystävät Suomessa jättämään SLS:n, tuo päätös on syytä peruuttaa.

Esitän siksi, että toimintasuunnitel- maan kohtaan 3.1.1. jossa on määritelty ul- komaisen toiminnan keskeiset tavoitteet, lisätään seuraava lause: Koska kysymys sa- maa sukupuolta olevien parisuhteista ja- kaa voimakkaasti mielipiteitä kristittyjen kesken eri puolilla maailmaa ja koska SLS haluaa kunnioittaa yhteistyökirkkojen nä- kemyksiä, se pidättyy siunaamasta ja lä- hettämistä lähetystyöhön samaa suku- puolta olevia rekisteröityneitä pareja.”

KESKUSTELUSSA VAADITTIIN MUUTOSTA LÄHETYSSEURAN LINJAAN

Keskustelussa käytettiin kymmenkunta puheenvuoroa, joissa sekä kannatettiin että vastustettiin esitystäni. Joku viitta- si siihen, että Raamattu tuomitsee homo- seksuaalisuuden synniksi. Toinen sanoi, ettei voi enää tukea SLS:ää. Kolmas arveli SLS:n hajoavan. Muutama puheenvuoron käyttäjä puolusti SLS:n johdon tekemää ratkaisua.

Painavimman puheenvuoron käyt- ti Lehtonen. Hän muistutti SLS:ää siitä toimeksiannosta, jota ei ympäröivä yh- teiskunta, poliittinen järjestys eikä edes maailman demokraattisen järjestelmä voi rajoittaa eikä mitätöidä. SLS on toteut- tanut sitä toimeksiantoa aiemmin tar- vittaessa myös vastoin virallisen kirkon prioriteetteja ja yhteiskunnallisia valtavi- tauksia. SLS:n toiminta ja tavoitteet ovat Lehtosen mukaan kuitenkin murroksessa. Hän oli huolissaan siitä, että alkuperäinen toimeksianto muokataan ajan muotivi- tausten mukaiseksi ja evankeliumin sisäl- tö jää sivuun. Perustehtävä peittyi, kun SLS:ää mainostetaan maan suurimpana kehitysyhteistyöjärjestönä.

Lehtosen mukaan toimintasuunnitelma heijasteli kyvyttömyyttä kumppanuuteen kasvavien etelän kirkkojen kanssa. Kohu samaa sukupuolta olevan parin siunaamisesta lähetystyöhön oli paljastanut uuden ongelman. Lähetystyöhön kutsuttavien rekrytoimista ei Lehtosen mukaan saa irrottaa siitä, mitä lähetystyöhön siunaamisessa tapahtuu. Siinä kysytään pysymistä kirkon uskossa, todistamista siitä sanoin ja teoin, Kristuksen kirkon rakentamista ja olemista elämällä esikuvana seurakunnalle. Olivatpa lähetystyöhön siunattavien työnkuvat millaisia tahansa, ne eivät vapauta siunattavaa henkilökohtaisesta sitoutumisesta lähetystyönsä perustehtävään. Suomen lakien mukainen rekrytoiminen ei kiellä tällaista sitoutumista. Lehtonen kysyi, onko SLS:n johto irrottanut lähetystyöhön lähetettävien valinnan ja kutsumisen Kristuksen kirkon perustehtävästä.

SLS:n päätöstä siunata lähetystyöhön samaa sukupuolta oleva pari Lehtonen piti hätköitynä, koska oman kirkkomme kanta asiaan ei ole selvä ja jotkin ulkomaiset yhteistyökumppanit ovat reagoineet asiaan kielteisesti. Lehtonen päätyi esittämään ponnin, jossa edellytettiin SLS:n hallitusta (1) käynnistämään yhteistyökumppaneita kuunnellen teologinen ja hallinnollinen selvitys SLS:n kokonaisvaltaisesta perustehtävästä, (2) varmistamaan, että SLS:n toiminta on uskontunnustuksen ja kirkkojärjestyksen mukaista, sekä (3) esittämään menettelytavat yhteistyökumppanien näkökohtien ja kysymysten jatkuvalle huomioonottamiselle SLS:n päätöksenteossa.

JURISTI JA PIISPA POHJUSTIVAT ÄÄNESTYSTÄ

Keskustelun päätyttyä paikalle kutsuttu oikeusoppinut, asianajaja **Arto Palsa-****la** luki kokousväelle lakia. Hän totesi, että

minun tekemäni esitys lisäyksestä toimintasuunnitelmaan on ristiriidassa yhdenvertaisuus-, rikos- ja henkilötietolain kanssa. Hänen mukaansa SLS:n hallitus ei voisi lakia rikkomatta tehdä päätöstä, jonka mukaan rekisteröidyssä parisuhteessa olevia ei otettaisi lähetystyöhön. Hän sanoi, että jo esityksen tekeminen saattoi olla lainvastaista. Hän kallistui kuitenkin sille kannalle, että asia voidaan käsitellä vuosikokouksessa, ellei esittäjä vedä esitystään takaisin. ”Mennään linnaan vaan kaikki!” kuiskasi edessäni istunut kokousedustaja kommenttina juristin lausuntoihin.

Ennen äänestystä piispa Repo selitti vielä, että SLS:n päätös on yhdenmukainen kirkon virallisen linjan kanssa. Hän sanoi, että kirkko pitäytyy siihen, että kristillinen avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto, mutta kirkkoa sitovat yhteiskunnan lait, joiden mukaan sukupuolinen suuntautuminen ei saa olla este kirkon virkaan pääsemiseen. Seurakuntien työntekijöiden joukossa on jo rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä.

Hämmentävää, surullista ja asian luonteelle samalla kovin kuvaavaa oli, että asia haluttiin ratkaista vetoamalla Jumalan sanan sijasta Suomen lakiin. Sääntöjensä mukaan SLS:n tulisi kuitenkin perustaa toimintansa Raamattuun ja luterilaiseen tunnustukseen.

ÄÄNET MENIVÄT MELKEIN TASAN

Näiden evästysten jälkeen puheenjohtaja esitti koeäänestystä tehtäväksi niin, että ne, jotka kannattavat minun esitystäni, nousisivat seisomaan. Koska menettely olisi antanut virheellisen tuloksen – istumaan jääneistä ei olisi voinut tietää, kuka äänestäisi esitystä vastaan ja kuka tyhjää – puheenjohtaja muutti jonkun kokousedustajan vaatimuksesta esitystään. Kun vuorollaan nousivat esityksen

kannattajat, sitä vastustaneet ja tyhjää äänestäneet, todettiin, että joukot olivat siinä määrin yhtä suuria, että oli toteutettava varsinainen äänestys. Koeäänestysmenettelyä arvosteltiin myöhemmin siitä, että kukin joutui julkisesti ilmaisemaan kantansa.

Lipuilla toteutetussa virallisessa äänestyksessä minun esitystäni kannatti 205 kokousedustajaa, sitä vastusti 222. Tyhjää äänesti 32. Vaikka esitykseni siis ei tullut hyväksytyksi, eivät myöskään sen vastustajat saaneet kokouksen enemmistön tukea. Koska äänestyslippuja jätettiin muutama kymmenen vähemmän kuin kokouksen alussa oli todettu väkeä olleen paikalla, todennäköisesti jotkut jättivät äänestämättä. Se, että niin suuri osa kokousväestä kannatti tekemääni esitystä, vaikka sen kannattaminen oli etukäteen arvovaltaisesti julistettu lain vastaiseksi ja turhaksi ja kirkon virallisen linjan vastaiseksi, oli ainakin minulle yllätys. Olosuhteet huomioon ottaen hämmästyttävän suuri joukko vuosikokousedustajista asettui siis sille kannalle, ettei SLS:n tulisi siunata eikä lähettää lähetystyöhön samaa sukupuolta olevia rekisteröityjä pareja. Kenties ilman juristin voimakasta vetoomusta äänestyksen tulos olisi ollut toinen. Joka tapauksessa lähes puolet kokousedustajista antoi vahvan epäluottamuslauseen SLS:n johdolle.

MEDIAN REAKTIOT JA SAAMANI PALAUTE

Kotimaa 24 referoi perusteellisesti kokouksen kulun ja haastatteli minua kokouksen jälkeen. Kysymyksen lain rikkomisesta totesin, että kristityt ovat aina tienneet, että on olemassa suurempikin Herra kuin eduskunta. Juuri lähetystyössä luulisi tämän pysyvän mielessä, kun koko toiminta perustuu Kaikkivaltiaan käskyyn. Totesin myös, että kristittyinä tietysti noudatam-

me valtion lakeja niin pitkälle kuin se on mahdollista. Apostolien ajoista lähtien on kuitenkin aina ollut kaikille kristityille selvää, ettei noudateta sellaisia käskyjä ja lakeja, jotka ovat vastoin Jumalan sanaa. Luterilaisessa kirkossa tämän pitäisi olla erityisen selvää. Kirkkomme on saanut nimensä sellaisen miehen mukaan, joka sanoi, ettei ole hyvä eikä oikein toimia vastoin Jumalan sanaa ja siihen sidottua omaatuntoa. Totesin myös, että esitystäni saattoi tukea kuka tahansa, joka katsoi, ettei SLS:n uusi linja ota huomioon yhteistyökirkkojen näkemyksiä ja vaikeuttaa SLS:n työtä lähetyskentillä ja kotimaassa. Esityksen taakse saattoi siis tulla täysin riippumatta siitä, mitä mieltä oli seksuaalisesta suuntautumisesta. Siksi juristin esittämät lakipykälät, jotka liittyivät syrjintään, eivät osuneet asiaan.

Kokouksen jälkeen sain palautetta, jossa todettiin, että uskonnollisena järjestönä SLS olisi voinut yhdenvertaisuuslakia rikkomatta pitäytyä tunnustus- ja tarkoituserusteisiinsa ja niiden ja vuosikokouksen päätöksen mukaisesti valita Jumalan sanan osoittaman tien. Palautteessa muistutettiin, ettei Suomen evankelis-luterilainen kirkko ole sisäisten erimielisyyksiensä tähden kyennyt käyttämään uskonnonvapauslain ja yhdenvertaisuuslain rajauksen antamaa vapautta. Nyt siihen ei kyennyt SLS:kään. Eräs juristi vahvisti mainitun periaatteen ja sanoi, ettei Palsalan tulkinta siitä, että esitykseni olisi lakien vastainen, ole lainkaan ongelmaton. Hän mainitsi, että yhdenvertaisuuslaissa on erilaisen kohtelun oikeuttamisperusteissa vakaumukseen liittyvä varauma.

Kokouksen jälkeen sain paljon muutaakin palautetta. Useimmat kiittivät siitä, että olin ottanut asian esille. Pari viestiä sisälsi kritiikkiä. Yksi paheksui sitä, että ollaan valmiita rikkomaan lakia. Toinen kysyi, miksen esityksessäni vedonnut suo-

raan Raamattuun. Vastasin hänelle, että Raamattuun vetoaminen olisi todella ollut aivan paikallaan. Hämmennys ja jakaantuminen, joihin esityksessäni viittasin, joutuvat tietysti juuri siitä ristiriidasta, joka vallitsee Jumalan sanan ja SLS:n päätöksen välillä. Kun pyrin saamaan toimintasuunnitelmaan lauseen, joka estäisi siunaamasta ja lähettämästä samaa sukupuolta olevia pareja lähetystyöhön, arvelin että parhaat mahdollisuudet olisi esityksellä, jossa vedottaisiin nimenomaan yhteistyökirkkojen ja lähetysystävien näkemyskseen. Raamattuun vedottiin kyllä keskustelun joissakin muissa puheenvuoroissa.

Julkisuuteen on vuosikokouksen jälkeen tullut tieto, että Kambodžan kirkko ei hyväksy työyhteiteensä SLS:n pariskuntaa, jonka SLS nyt on aikonut Kambodžaan lähettää. Kun samaan aikaan vaakuutetaan, ettei SLS lähetä työntekijöitä vastoin yhteistyötahojen kantaa ja ilman heidän kutsuaan, asia tulee entistä kummallisempaan valoon. Puhe kehitysyhteistyöstä tuntuu asian kiertämiseltä, kun pariskunta nimenomaan siunattiin lähetystyöhön.

LÄHETYSSEURAN RATKAISU LIITTYY SUURIIN KYSYMYKSIIN

Moni on jo kysynyt, mitä tästä seuraa. Jos SLS:n johto tekee viisaasti, se peruuttaa päätöksensä eikä lähetä samaa sukupuolta olevaa paria Kambodžaan eikä muuallekaan. Valitettavasti lähetysjohtajan esiintyminen kokouksessa ja sen jälkeen ei kuitenkaan osoita, että hän olisi tämän viestin ymmärtänyt. Toivottavasti SLS:n hallituksesta tai kirkon johdosta löytyy vaikutusvaltaisia tahoja, jotka ymmärtävät, miten tällaisessa tilanteessa tulee toimia.

SLS:n nyt tekemässä päätöksessä ei nimittäin ole kysymys vain yhdestä rekisteröidystä parista ja heidän siunaami-

sestaan lähetystyöhön eikä vain heidän oikeuksistaan. On kysymys kristittyjen 2000 vuotta vanhan, Raamattuun pohjautuvan perinteen murtamisesta. Antiikin Roomassa ja Kreikassa homosuhteet hyväksyttiin, mutta kristinuskon myötä tapahtui muutos. Nyt kun kristinuskon asema horjuu, muuttuu myös moraalit. Silloin kristityiltä kysytään, mistä he ohjeensa ottavat.

Tämä yksittäinen päätös liittyy siis suuriin periaatteellisiin kysymyksiin. Siksi en pidä oikeana arkkiepiispa **Kari Mälkisen** arviota, että syntynyt kohu on kohtuuton. Se voi olla kohtuuton niitä yksittäisiä ihmisiä kohtaan, joihin se eniten kohdistuu, mutta siitä kantaa vastuun SLS:n johto, joka kohun on aiheuttanut. Sen täytyi tietää, millaisesta asiasta on kysymys.

Jos SLS ei tässä asiassa seuraa sitä ymmärrystä, joka koko kristikunnalla on aina meidän päiviimme saakka ollut Jumalan sanasta ja sen mukaisesta opetuksesta ja elämäntavasta, joutuu kysymään, miten SLS:ään voitaisiin muissakaan asioissa enää luottaa.

Nyt ei siis ole kysymys vain siitä, miten tulee suhtautua samaa sukupuolta olevien suhteisiin. Se kysymys liittyy kysymykseen siitä, mikä merkitys Raamatulla on. SLS:n ratkaisu huutaa tämän kysymyksen selvittämistä. Kuten tunnettua roomalaiskatolinen ja ortodoksinen kirkko ovat sekä tässä kysymyksessä että muutenkin yhä pitäytyneet Raamattuun perustuvaan traditioon. Yhteiskunnan lait antavat uskonnollisille yhteisöille mahdollisuuden tehdä ratkaisunsa oman uskonsa mukaisesti. On surullista, että luterilainen kirkko, jota aiemmin pidettiin nimenomaan Jumalan sanan kirkkona, ajalehtii nyt aikamme muotivirtausten mukana ilman Jumalan sanan ohjausta.

SLS:n johdon tulisi pikaisesti pitää kriisikokous ja tehdä johtopäätökset.

Paikalle pitäisi saada kristillistä uskoa tunnustavia uskonnonvapauslain ja yhdenvertaisuuslain tuntijoita. Ellei Lehtosta kutsuta keskusteluun SLS:n linjasta, johto ei ole tehtäviensä tasalla.

MITÄ TÄSTÄ SIIS SEURAA?

Ellei paluuta Raamattuun ja sen mukaisiin ratkaisuihin pian tapahdu, seurauksena on paljon murhetta ja ongelmia sekä lähetyskentillä että kotimaassa. SLS:n työ vaikeutuu, ja SLS menettää ystäviä. Moni lähetystyöntekijä kokee, että SLS:n johto on tällä päätöksellä suuresti vaikeuttanut heidän työtään.

Tärkein kysymys on, mitä lähetysten ja kirkon Herra tästä kaikesta ajattelee. Sitä asiaa hän ei ole jättänyt arvailujen varaan. Hän on antanut sanansa ja luvannut siinä pysyä.

Onneksi kaikkia asioita ei siis ole jätetty SLS:n johdon päätettäväksi. Siksi ei ole syytä masentua eikä menettää toivoa. Hyvä Jumala elää yhä, risti pysyy, hauta on tyhjä, ja armo riittää. Saamme yhä uskoa ja ojentaa elämämme Jumalan sanan mukaan. Saamme myös rukoilla herätystä ja uudistusta.

Toki lähetystyö jatkuu. Muissa lähetysjuhlissa ei tarvitse pelätä sellaisia yllätyksiä kuin mihin SLS:n juhlien alla jouduttiin. •

Timo Junkkaala

S.O.S.-signaali Suomen Lähetysseuran lähetysjuhlien jälkeen 12.6.2013

Suomen Lähetysseuran vuosikokous ja viime sunnuntaina toimitettu lähetystyöhön lähtijäin siunaaminen sekä alustavat reaktiot näihin tapahtumiin ovat nyt tuoneet julkisuuteen uhan, joka koskettaa sekä seurakuntien luottamusta SLS:ään et-

tä koko kirkkomme sisäistä eheyttä ja sen kansainvälisiä kirkkoyhteyksiä.

Vuosikokous paljasti vakavan repeytymän SLS:n jäsenistön keskuudessa. Tämä näkyi äänestyksessä **Timo Junkkaalan** ehdotuksesta, jolla hän esitti SLS:n toimintasuunnitelmaan liitettäväksi lauseen saman sukupuolen välisessä rekisteröidyssä liitossa olevien soveltumattomuudesta lähetystyöhön siunattavaksi. 205 äänivaltaista osanottajaa antoi tuensa Junkkaalan esitykselle ja 222 SLS:n hallitukselle. Tyhjää äänestäneitä oli 32, joiden joukossa allekirjoittanut. Myöskään SLS:n hallituksen esitys ei näin saanut äänestäjien enemmistön tukea.

Äänestyksen viesti ei nähdäkseni koske kuitenkaan vain yksittäistä tapausta. Se oli ennen muuta protesti SLS:n johdon viestittämälle SLS:n taipumiselle yleisen mielipiteen valtavirtauksiin ja etsiytymiselle politiikan ajankohtaisiin myötävirtoihin.

Vuosikokoukselle esittämäni puheenpuheen ja siihen liittämäni ponsilauseen tavoitteena oli ja on tien etsiminen ulos uhkaavasta kirkkosta ja SLS:ää jakavasta pattitilanteesta. Esitykseni ilmoitettiin menevän ilman äänestystä SLS:n hallitukselle. Se, ettei ponnesta äänestetty, merkinnee, ettei hallituksen tarvitse toteuttaa ponnien ehdotuksia. Toivon silti, etteivät SLS:n johto ja hallitus väheksyisi tilanteen vakavuutta eivätkä jättäisi harkitsematta mahdollisuuksia lujittaa luottamusta SLS:n toimintaan kirkossamme.

Huoleni on, etteivät kirkkomme päättäjät ole vielä tiedostaneet uutta repeytymän uhkaa ja että SLS:n johto kieltäytyy näkemästä tilanteen vakavuutta sekä SLS:n toimintaa ja taloutta uhkaavaa luottamuspulaa. Vaikutelma, jonka samaa sukupuolta olevan parin siunaaminen lähetystyöhön antaa omissa kirkossamme ja välittää SLS:n yhteistyökirkkojen keskuuteen, on, että SLS on tällä päätöksellä ot-

tanut samaa sukupuolta olevien parien lähettämisen osaksi lähetystrategiaansa välittämättä merkittävien ulkomais-ten kumppanuuskirkkojensa kielteisestä kannasta ja maamme seurakunnissa lähetystyöhön siunaamisen esiin nostaneesta epävarmuudesta ja erimielisyydestä. SLS:n oma tiedottaminen asiasta on li- sännyt mahdollisesti vääristyneen kuvan muodostumista asiasta.

SLS ei päätöstä lähettien siunaami- sesta tehdessään ole kiinnittänyt huomiota siihen, että Etiopian Mekane Ye- sus -kirkko lähes kuusine miljoonine jäsenineen on hiljakkoin katkaissut yhteytensä Ruotsin kirkkoon ja Amerikan evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Syy on näiden kirkkojen suhtautuminen samaa sukupuolta olevien vihkimiseen pappis- virkaan. Samansuuntaiset kannanotot Tansanian luterilaisessa kirkossa ovat vi- reillä. Yhteyksien katkaiseminen koskee näissä tapauksissa käsittääkseni ehtool- lisyhteyttä, työntekijävaihtoa ja kaikkea taloudellista yhteistyötä. Köyhälle kirkol- le nämä päätökset ovat kovia. Tällaisten katkojen jatkuminen pirstoisi myös Lu- terilaista Maaailmanliittoa, jonka jäsenyy- den ehtona on ehdoton ”alttarin ja saar- natuolin yhteys” kaikkien jäsenkirkkojen kanssa.

Nyt lähetysjuhlilla olleet etiopialaiset eivät tietääkseni ottaneet kantaa SLS:n päätökseen siunata samaa sukupuolta edustavassa rekisteröidyssä parisuhteessa olevia lähetystyöhön Kamputseassa, kos- ka päätös ei välittömästi koskenut SLS:n toimintaa Etiopiassa. He eivät kuitenkaan peittäneet yksittäisissä keskusteluissa huoltaan siitä, mihin SLS:n päätös voi en- nakkotapauksena johtaa.

Tilanteen kärjistyessä ja mediakeskus- telun korostaessa yksinkertaistettuja vas- takkainasetteluja yksittäiset ratkaisut nostavat helposti hallitsemattomia vyö- ryjä. Yhteyksiä voidaan särkeä hetkessä,

kun taas niiden rakentaminen vaatii usein vuosia ja vuosikymmeniä.

Häly viimesunnuntaisesta lähetystyö- hön siunaamisesta heijastaa vallitsevaa epäselvyyttä siitä, mitä kirkon missionaa- rinen luonne käytännössä edellyttää. On- ko oikein, että yksi kirkko tai järjestö aset- taa kiistanalaisissa kysymyksissä omia käytäntöjään toisten kirkkojen ja järjestö- jen kanssa käytävän yhteistyön ehdoksi? Eivätkö pyrkimys kirkon ykseyteen ja si- toutuminen lähetystyöhön velvoita myös SLS:ää ja koko kirkkoammekin etsimään kumppaniensa kanssa yhteistä ratkaisua kiistanalaisiin kysymyksiin ja näin avaa- maan ovia toinen toisensa tunnustami- selle yli erilaisten historiallisten ja kult- tuurierojen? Eikö asemien lukkiutuminen edellytä vastuunalaisilta kärsivällisyyttä heidän hapuillessaan kohti yhteisiä rat- kaisuja, jotka todistavat evankeliumin voimasta ja kirkon uskon ykseydestä sil- loinkin, kun kirkkojärjestyksissä ja uskon tulkinnoissa on eroa? Toteutuuko tässä etsinnässä tasa-arvoisten kumppanuus, vai pyrkiikö rikas kirkko sanelemaan eh- dot köyhemmille?

Toinen ajankohtainen kysymys kos- kee kirkkojärjestyksen suhdetta maamme lainsäädäntöön. Aikanaan kirkolliskokous teki periaatteellisesti tärkeän päätöksen erottaessaan Kirkkojärjestyksen Kirkko- laista. Edellinen ei kuulu eduskunnan päätäntävaltaan, kun taas jälkimmäi- nen kuuluu. SLS:n johto ja vuosikokouk- sen juridinen asiantuntija antoivat lau- sunnoissaan kuitenkin vaikutelman, että työsyrintälainsäädäntö antaa sitovat ke- hykset SLS:lle henkilöiden palvelukseen- sa ottamisen kokonaisuudesta. Huomiot- ta jäi tyystin, etteivät lain vaatimukset ulotu muihin lähetystehtävän sisäisiin kriteereihin, joita SLS on velvoitettu so- veltamaan ja jotka eivät nyt eivätkä toi- vottavasti koskaan riko työsyrintälain- säädäntöä. Näihin kuuluvat työtehtävän

edellyttämän ammatillisen pätevyyden lisäksi (1) henkilökohtainen, uskonvarainen sitoutuminen kirkon lähetystehtävään, (2) lähetettävän ulkomaisen kumppanuuskirkon ja -ympäristön asettamat vaatimukset ja rajoitukset ja (3) maailmanlaajan kirkkoyhteyden turvaamisen asettamat lisävaatimukset. Näiden lisäksi (4) kysymys kiistanalaisen valinnan tai päätöksen aiheuttamista sivuvaikutuksista lähetettävän järjestön kotimaisessa kontekstissa on varsinkin tulehtuneissa ristiriitatilanteissa huomionarvoinen tekijä.

SLS:n päätös miesparin lähettämiseksi lähetystyöhön täytti annetun raportin nojalla moitteettomasti vaatimukset 1 – 2. Sitä vastoin näkökohdat 3, 4 ja 5 näyttävät jääneen ilmeisesti huomiotta. Lähettien siunaamisen jälkeen on kuitenkin paljastunut, ettei lähetettävällä miesparilla olekaan kohdealueen kirkon kutsua toisin kuin SLS:n tiedotus on antanut ymmärtää. Kutsujana on kehitysjärjestö. Suomen laki ei määrää lähetin työolosuhteista kohdemaassa, jossa toimiva kirkko maan lakien nojalla tai kulttuurisista tai teologisista syistä ei ota palvelukseensa rekisteröidyssä saman sukupuolen parisuhteessa olevaa. Millaiseksi näiden tilanne kehittyi seuraavien vuosikymmenten kuluessa, on mahdotonta arvioida. Tällaisia kirkkoja on Luterilaisen Maailmanliiton jäsenistössä useita. Inkerin kirkko on maantieteellisesti meille sellaisista läheisin. Yhteyksien vaikeutumista sen kanssa ennakoi jo Helsingin seurakuntayhtymän vastikään tehty päätös pidäytyä tukemasta Inkerin kirkon Kazanin seurakunnan kirkon rakentamista sen nojalla, ettei Inkerin kirkko vihi naisia papiksi eikä siis noudata Suomen kirkon virkakäytäntöä. Etiopian ja Tansanian kirkot seurannevat SLS:n tilannetta.

SLS:n antamat lähetystyöhön siunauspäätöksen perustelut ovat ilmeisen puutteelliset. Lisäksi annetut tiedot vas-

taanottavan kirkon kutsusta olivat totuuden vastaiset.

Tehdyn päätöksen toteuttaminen ja siitä tiedottaminen lähetysjuhlien yhteydessä lienevät jo lisänneet omaa kirkkoamme vaivaavaa polarisoitumista. Lisäksi se kytkeytyi, haluttiin tai ei, sekavaan ja keskeneräiseen keskusteluun avioliittolainsäädännöstä ja sen merkityksestä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle. *Kirkko ja Kaupunki* -lehden tämänpäiväinen pääkirjoitus jo kiiruhti viittaamaan siihen, että SLS on ottanut viime sunnuntaina ensiaskeleen velvoittaakseen kirkkoa hyväksymään sukupuolineutraalin avioliittokäsitteen.

Oma vakaumukseni on, että Kristus kutsuu yhteyteensä kirkossaan ja myös osallistumaan todistus- ja lähetystehtäväänsä varauksetta kaikkia ihmisiä, siis katsomatta uskontoon, poliittiseen vakaumukseen, yhteiskunnalliseen asemaan, kansallisuuteen, rotuun tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Näin kutsu kohdistuu myös tai jopa erityisesti köyhille, sorretuille ja syrjityille. Silti jokainen kutsuttu ei pelkää ammatillisen pätevyyden nojalla ole valmis tai sovelias kirkon siunaamista tai vihkimistä edellyttävään tehtävään. Miesparin lähettämisen kyseenalaistamisen leimaaminen vuosikokouksessa SLS:n kutsuman juristin toimesta kehotukseksi lainvastaiseen toimintaan osoitti puutteellista lähetystyön asiantuntemusta.

En ole tässä yhteydessä viitannut enkä ottanut kantaa homoseksuaalisuuden ymmärtämiseen ja tulkintaan kristillisen uskon valossa. Olen vuosien kuluessa vakuuttunut siitä, että kaikesta ”erilaisuuden” syrjimisestä on päästävä irti. Mitä tämä konkreettisesti merkitsee kirkolle Suomessa ja maailmanlaajasti, ei ole tällä hetkellä mitenkään yksiselitteistä. Voi olla, että jonkinlaiseen selkeyteen pääseminen vaatii vielä paljon aikaa. Samoin

katsomukset eri kulttuuriipiireissä voivat jäädä vieläkin pitemmäksi aikaa toisistaan poikkeaviksi. Kristuksen kirkon yhteisen todistuksen kannalta tätä keskustelua ei ole lupa kytkeä irti kirkkojen kansainvälisistä yhteyksistä eikä myöskään alistaa eduskunnan avioliittolain käsittelyn osaksi.

Nyt toivon avoimuutta ja nöyryyttä SLS:n ja koko kirkkomme vastuunkantajille ja voimien kokoamista kirkon yhteisen linjan etsimiseen näissä kirkon eheyden kannalta ajankohtaisissa asioissa. Samalla toivon työrauhaa ja siunausta jokaiselle viime sunnuntaina lähetystehtävään siunatulle.

Pidän vuosikokouksessa esittämäni suuntaisia toimenpiteitä edelleen tarpeellisina. Nyt tehty huonosti valmisteltu päätös ja toimi jääkööt historiaan poikkeuksellisen erehdyksenä. SLS:n johdon mukaisuus toiminnassaan, sen yhteydet kumppaneihinsa ja uskollisuus kirkkomme tunnustukselle ja kirkkojärjestykselle on turvattava evankeliumin eheyden ja kirkon ykseyden ilmaisemisen tähden. SLS tarvitsee valppaan ja ymmärtäväisen tuen edessä olevina murrosten aikoina. Rukoukseni on: ”Tule, Pyhä Henki!” •

Risto Lehtonen

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappi, SLS:n pitkäaikainen henkilöjäsen ja Luterilaisen Maailmanliiton lähetysten ja kirkkojen välisen yhteistyön osaston entinen johtaja

Suolalla höystettyä

Aurinkoisena kesälauantaina Kauniaisissa kaksi pariskuntaa lausui todistajien läsnä ollessa kolmasti ”tahdon”. He lupasivat Jumalan avulla pysyä uskontunnustuksensa, hoitaa kolmiyhteisen Jumalan nimessä lähetystehtävänsä uskollisesti ja elää esikuvana seurakunnalle.

Lähetystyöntekijäksi siunaamisessa luovataan paljon. Uskossa pysymisestä ja kolmiyhteisen Jumalan nimessä lähtemisestä saattaa selvitä vierittämällä vastuuta Jumalalle. Kolmannen lupauksen kohdalla viimeistään voi iskeä levottomuus. Ihmiset näet uskovat seurakunnassakin yleensä enemmän silmiään kuin korviaan.

Emerituspiispa **Eero Huovinen** on lievittänyt monien levottomuutta kertomalla, että esikuvana eläminen tarkoittaa suunnannäyttämistä. Sen osoittamista mistä syntinen löytää avun. Esikuvallinen ihminen viittaa pois itsestään kohti Jeesusta. Jumala on viisaudessaan säätänyt niin, että kukaan ihminen ei voi siirtää omaa uskoaan toiselle. Mutta kohdetta voi osoittaa. Esikuvallisuuden velvoitteesta ei valitettavasti selviä vain sillä, että hätiteleehi ihmisiä luotaan Kristuksen tykö. Lähetystyöntekijältä ei tosin edellytetä sen enempää kuin muiltakaan seurakunnan jäseniltä. Mutta sepä ei olekaan ihan vähän: ”Kirkon jäsenen tulee noudattaa kristillistä elämäntapaa, solmia avioliittonsa säädetyllä tavalla, antaa kastaa lapsensa ja huolehtia heidän kristillisestä kasvatuksesta” (KJ 1:5).

Viime viikkoina lähetystyöntekijämme ovat joutuneet vastaamaan ihmetteleviin ja ahdistuneisiin kysymyksiin maailmalla. Rivijäsenen hämmennyksen voi ilmaista esimerkiksi näin: Miten kirkko voi siunata lähetystyöntekijöiksi ja edustajikseen maailmalle rekisteröidyssä parisuhteessa elävän pariskunnan, mutta edellyttää jäseniltään kristillistä elämäntapaa ja pitäytymistä käsitykseen avioliitosta yhden miehen ja yhden naisen liittona. Uskottavuusongelma on sanana lievimmästä päästä kuvaamaan suolansa menettäneen kirkon tilannetta. Erityisen surulliseksi saase, että yhdenvertaisuuslaki kyllä sallisi uskonnonharjoittamisen perusteella pitäytymisen kirkon omaan lakiperustaan, jos kirkossa sitä haluttaisiin.

Ihmisarvon kunnioittaminen ja loukkaamattomuus ovat Kylväjälle luovuttamattomia. Toiminnassamme on tilaa niin homoseksuaalisen taipumuksen omaaville ihmisille kuin kaikille muillekin. Kaikki olemme Jumalan edessä samanarvoisia. Jokainen myös tarvitsee tukea ja esirukousta voidakseen elää Jumalan sanan mukaisesti. Varsin moni lähetystyöntekijä lähettää maailmalle sinkkuna. Lähetys-

työntekijäksi siunaamisessa hekin lupautuvat elämään esikuvana seurakunnalle, mikä tarkoittaa muun muassa pidättäytymistä avioliiton ulkopuolisista seksuaalisuhteista. Esikuvallisuuteen kuuluu niin ikään työntekijän kyky työskennellä ja elää yhteistyökirkkojen toimintakulttuurissa ja ympäröivässä kulttuurissa. •

Pekka Mäkipää

Kylväjä-lehdessä 6–7/2013

Herätys – eilen, tänään, huomenna

Perusta-lehden perinteiset **teologiset opintopäivät (TOP)** pidetään to 2. – la 4.1.2014 Suomen Raamattuopistossa Kauniaisissa. Niiden esite on lehtemme tämän numeron liitteenä.

Hengellinen herääminen on perustavaa sekä yksittäiselle kristitylle että kirkolle. Suomessa on luterilaisella pohjalla ollut suhteellisen paljon hengellistä herätysliikettä erityisesti viimeksi kuluneiden kolmen vuosisadan ajan. Se on vaikuttanut lukemattomiin yksilöihin, luterilaiseen kirkkoon ja sen ulkopuolisiin uskonnollisiin yhdyskuntiin sekä yhteiskuntaan pääosin rakentavasti, vaikka sillä on ollut myös kielteisiä vaikutuksia.

Herätyksen siunauksen saaminen ei ole itsestään selvää. Se on Jumalan ansaitsematon lahja mutta edellyttää meiltä vastaanottamista ja vaalimista. TOP 2014 pyrkii auttamaan tässä hengellisten yhteisöjen työntekijöitä ja muita vastuunkantajia ja koko kirkkoa ja löytämään sillon menneisyyden siunauksista nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Maaliskuussa 2014 on kirkon evankelioimisen konferenssi.

TOP:n ulkomaisina vieraina ovat Johannelundin teologisen korkeakoulun

rehtori **Tomas Nygren** Upsalasta, Viron evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispa **Andres Pöder** ja konsistorin asessori, Tarton Paavalinseurakunnan kirkkoherra **Joel Luhamets** ja muitakin Viron kirkon työntekijöitä. Suomalaisena piispavieraina on **Jari Jolkkonen** Kuopiosta. Ohjelmansuorittajia on kaikkiaan 36, muiden muassa professorit **Ruth Franzén**, **Jouko N. Martikainen**, **Aila Mielikäinen** ja **Jouko Talonen** sekä Kirkon tutkimuskeskuksen vt. johtaja **Hanna Salomäki**. Yleisluentoja on yhdeksän, paneelikeskusteluja kolme, työpajoja yleisaiheesta ja monista muista aiheista kolmeen otteeseen 35.

TOP on mitoitettu teologeille – niin työssä oleville kuin vasta opiskeleville ja jo eläköityneille – ja muille hengellisessä toiminnassa oleville. Kuitenkin kaikki teologisista ja kirkollisista kysymyksistä kiinnostuneet ovat tervetulleita koulutuksesta ja työstä riippumatta.

Sananselitystä

Sananselityksissä käsitellään kirkkovuoden kunkin pyhäpäivän yhtä evankeliumikirjan tekstiä. Selitykset on tarkoitettu sekä sanankuulijoille että sananjulistajien avuksi. Tämä jakso alkaa 14. helluntain jälkeisestä sunnuntaista ja päättyy 20:nenteen.

Lähimmäinen

LUUK. 10:25–37

14. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 25.8.

Vertaus laupiaasta samarialaisesta on ainoa, jossa on mainittu jokin seutu. Tie Jerusalemin ja Jerikon välillä oli tunnettu rosvoistaan. Alituisena vaarana kulkijoilla oli ryöstetyksi joutuminen. Sillä tiellä saattoi tavata myös sikäläisiä ”kirkonmiehiä”. Pappi tai leeviläinen saattoi asua maaseudulla mutta teki virkaansa kuuluvia töitä Jerusalemin temppelissä.

Tällainen oli näyttämö Jeesuksen vertaukselle. Siitä on paljonkin kerrottavaa. Olihan Jeriko muinoin suuri ja toimelias kaupan ja liikenteen solmukohta. Siellä oli linnoja, amfiteattereita ja kilparatoja. Kahden suuren kaupungin välillä riitti kuljijoita. Jerikon ympäristö oli hedelmällinen ja kaunis. Siellä viihtyivät palmut, banaanit, sitruunat ja appelsiinit. Nämä eivät ole kuitenkaan tekstin ydinasioita.

Tarve vertauksen kertomiselle tuli siitä, että Jeesuksen luo tuli kirjanoppinut ottaamaan selkoa Jeesuksen oikeaoppisuudesta. Hän esitti todella tärkeän kysymyksen Jeesukselle: Mitä ihmisen on tehtävä saadaakseen ikuisen elämän? Jeesus tiesi, että kysyjä ei kuitenkaan ollut vilpiton. Hän halusi haastaa riitaa Jeesuksen kanssa.

Jeesuksen vastustajat ovat aina usko-neet, että heissä itsessään on syntiinlankeemuksesta huolimatta sellaista tahtoa, voimaa ja kykyä, jolla he voivat itse itsensä pelastaa. Ihminen, joka tekee vanhurskaita tekoja, saa niillä korvatuksi puutteensa ja vikansa ei vain ihmisten vaan myös Jumalan edessä.

Vertauksellaan Jeesus pysäyttää meidät kipeän ja myös ajankohtaisen tosiasian eteen. Jos voisimme ansaita pelastuksemme hyvillä teoilla, myös valikoisimme hyvät tekemme. **Martti Luther** sanoo tämän päivän evankeliumitekstiin liittyen: ”Yksilöllisen arviointinsa mukaan he tutkien

valikoivat lähimmäisen pitäen sellaisena ainoastaan haluamaansa ihmistä, toisin sanoen sellaista, joka on ystävällinen, ansaitseva, hyvän kohtelun ja rakkauden arvoinen, sellainen, josta heillä joko on ollut tai toivoakseen vasta on oleva hyötyä; he eivät ole, käsityksensä mukaan, velvolliset palvelemaan ja auttamaan vieraita, tunteettomia ja kiittämättömiä vihollisia.”

Arkielämän keskellä sisäinen laatumme koetellaan toisten ihmisten kanssa elässämme. Kukaan ei voi sanoa olevansa puhdas ja täydellinen. Rehellinen ja avoin itsensä tutkiminen osoittaa, että ajatussin, sanoin ja teoin olemme rikkoneet Jumalan tahdon. Emme ole rakastaneet häntä yli kaiken, emme lähimmäistämme emmekä itseämme hänen tahtomallaan tavalla. Siitä huolimatta Jumala ei ryhtynyt tuomitsemaan meitä vaan tuli itse meidän rinnallemme Jeesuksessa Kristuksessa. Hän, jota usein eniten halveksitaan, ei laskelmoinut, kenen vierelle kannattaa laskeutua. Muista ei ollut auttajiksi, mutta hän tuli kaikkien Vapahtajaksi.

Me olemme Jeesukselle lähimmäisiä, joiden luokse hän halusi mennä ja joiden puolesta hän halusi kärsiä. Me puolestamme saamme nähdä hänessä meitä rakastavan lähimmäisen, joka tuli meidän hätään joutuneiden luo. Luther sanoo: ”Kristus tahtoo osoittaa olevansa se lähimmäinen, joka todellisesti toteuttaa käskyn ja osoittaa rakkautensa köyhiä ja kurjia, Jumalan edessä haavoille lyötyjä kohtaan.” Se, jonka odotti pysähtyvän, jatkoi matkaansa.

Jeesuksen luo tullut lainopettaja joutui odottamattomaan tilanteeseen. Hän oli tahtonut osoittaa Jeesuksen olevan väärässä. Ihminen voi tekoja tekemällä pelastua, toisin kuin Jeesus väitti. Riisuakseen lainopettajan hänen väärästä käsitykses-

tään Jeesus asetti hänet vertauksellaan kovan vaatimuksen eteen mutta antoi samalla käytännöllisen vastauksen kysymykseen: ”Kuka on lähimmäiseni?” Lähimmäisemme on se, joka tulee vastaamme jokapäiväisen elämän keskellä. Hän on ihminen, jonka hyväksi voimme tehdä jotakin. On kysymys niiden rakastamisesta, jotka Jumala on lähettänyt tiellemme. Tässä kysytään siis uskoa Jumalan jokapäiväiseen johdatukseen. Ennen kaikkea tässä kysytään uskoa kuitenkin siihen rakkauteen, jota Jumala on Vapahtajan kautta osoittanut meitä kohtaan. Se on lahjaksi saatua. Sitä ei voi ansaita.

Uudestisyntyminen, usko syntien anteeksiantoon Jeesuksen Kristuksen kautta myös uudistaa elämän niin, että usko näkyy kristittyjen hyvissä teoissa. Usko yksin pelastaa, mutta Pyhä Henki saa aikaan kristityssä myös hyviä tekoja. Kristityn uusi mielenlaatu ei jää piiloon. Vaikkei uudistuminen ole täydellistä vaan vasta alullaan olevaa, jatkuvaa taistelua lihaa vastaan, Jeesus lähettää omansa keskelle elämää. Siellä kohtaamme lähimmäisemme, joita Jeesus haluaa rakkaudellaan koskettaa meidän kauttamme. •

Antti Herkkola

Kirkkoherra, Kalvolan seurakunta

Kiitollisuus

LUUK. 17:11–19

15. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 1.9.

Kertomus kymmenen spitaalisen parantamisesta on vain Luukkaalla. Sen esikuvana pidetään Vanhan testamentin kertomusta syyrialaisen Naamanin parantumisesta spitaalista (2. Kun. 5:9–19). Jo aiemmin Luukas on tallentanut kertomuksen yhden spitaalisen miehen parantamisesta.

Luukkaan kertomus luo jännitettä samarialaisten ja juutalaisten välille. Juutalaiset eivät ”olleet missään tekemisissä”

samarialaisten kanssa (Joh. 4:9). Samarialaisilla oli heidän mielestään väärä uskonto, kyseenalainen Pentateukki (samarialaiset väittivät, että heidän hallussaan oleva Pentateukki oli vanhempi ja täydellisempi kuin juutalaisten) ja väärä palvontapaikka. Silti sairaus oli nyt yhdistänyt heidät, vaikka paraneminen erotti.

Samarialaiset olivat juutalaisten halveksimaa sekakansaa, mutta Jeesus ei tehnyt eroa eri kansallisuuksien välillä. Evankeliumi ja usko kuuluvat kaikille, joille ne vain kelpaavat – tässä kohdassa ”muukalaiselle”.

Kylää, johon Jeesus saapui, ei kerrota tarkemmin. Ei siis tiedetä, oliko kyseessä samarialainen vai juutalainen kylä. Tärkeämpää on tietää, mitä tapahtui, kuin missä tapahtui.

Spitaalilla voitiin tarkoittaa erilaisia ihosairauksia. Mooseksen lain (3. Moos.13:46; 4. Moos.5: 2–3) mukaan spitaalia sairastavien tuli asua ”leirin ulkopuolella”, jotteivät he tartuttaisi sairautensa muita. Siksi spitaaliset eivät voineet lähestyä Jeesusta vaan puhuttelivat häntä matkan päästä. Spitaali ei ollut pelkästään henkeä uhkaava sairaus vaan myös sosiaalinen tauti, joka karkotti sitä sairastavat yhteiskunnan ulkopuolelle ja teki heistä kodittomia ja hyljeksittyjä.

Teksti ei kerro, mistä spitaaliset tunsivat Jeesuksen, mutta ei ole mahdotonta, että tieto Jeesuksesta olisi saavuttanut heidät, sillä Luukkaan mukaan ”häneistä puhuttiin jo kaikkialla” (Luuk. 4:14).

Spitaaliset eivät tarkemmin erittele sitä, millaista apua he Jeesukselta etsivät. He saattoivat pyytää almuja, mutta *mestari*-sanana käyttö viittaa siihen, että he etsivät jotain enemmän, esimerkiksi juuri parantamista.

Verbiin *parantaa* sisältyy ajatus pelastumisesta. Näin se on käännetty Kirkkoraamatussa 1938 ja 1992. Joidenkuiden tutkijoiden mukaan jae on mahdollisesti

myöhäisempi lisäys. Jakeen sopivuutta kertomuksen viimeiseksi lauseeksi puolustaa kuitenkin se, että siitä käyvät selvästi ilmi samarialaisen paluun saama merkitys ja sitä kautta tullut jumalallinen pelastus juuri hänelle, erotukseksi niistä yhdeksästä. Kaikki spitaalisethan parantivat. Siksi kysymys täytyi olla muusta kuin vain ruumiillisen sairauden paranemisesta. Usko toi samarialaiselle parantumisen lisäksi myös kyvyn nähdä Jeesuksessa esiin murtautuvan Jumalan valtakunnan.

Uskonpuhdistajallemme **Lutherille** kysymys vanhurskauttavasta uskosta oli elämän ja kuoleman asia. Hänen oppinsa vanhurskauttamisesta yksin uskon kautta teki uskosta oikein ymmärrettynä hänen teologiansa kulmakiven.

Usko ei luota itseensä eikä omiin tekoihinsa, ansioihinsa eikä asemaansa vaan turvautuu yksin Jeesukseen. Keneläkään spitaalisista ei tuossa tilanteessa ollut mitään ansioita Jumalalle tuotavaksi. Päinvastoin he olivat ”saastaisia” armonkerjäläisiä. Vielä enemmän sellainen oli samarialainen, joita kunnan juutalaiset eivät pitäneet minään. Eihän samarialaisilla ollut oikeutta astua Jerusalemin temppeliinkään. Siksikö juuri samarialainen ehkä kaikkein syvimmin tajusi tulleensa ei vain parannetuksi vaan armahdetuksi, nähdyksi ja kohdatuksi tavalla, joka vastustamattomasti veti hänet takaisin Jeesuksen luo? Ehkä ansaitsematon armo ”kolahti” häneen sen takia niin kovasti. Siksi hänellä ei ollut muuta mahdollisuutta kuin etsiä Jeesus uudelleen käsiinsä, vaikka mielessä mahdollisesti jo poltteli jälleennäkeminen omien läheisten ja sukulaisten kanssa, joista oli saattanut joutua olemaan sairautensa takia vuosia erossa. ”Joka saa anteeksi vähän, se myös rakastaa vähän” (Luuk. 7: 47).

Samarialainen palasi Jeesuksen, Pelastajansa, luo kiittäen ja ylistäen. Jeesuksen

lähettämänä hän sitten palasi niiden luo, jotka tarvitsivat hänen rohkaisuaan, rakkauttaan ja uskon todistustaan. Paraneminen ja pelastuminen saivat samarialaisen huulille hymyn ja ylistyksen, joka kuului kylille saakka. Meitäkin Jeesus kutsuu liittymään samarialaisen seuraan, kertomaan tavalla tai toisella mahdollisimman monille: ”Jeesus on hyvä!” •

Jari Nordman

Rovasti, Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen aluejohtaja
Suomen Raamattuopisto

Jumalan huolenpito

MATT. 6:25–34

16. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 8.9.

Markuksen evankeliumin kuvauksessa 5000 miehen ruokkimisesta kerrotaan yksityiskohta kedon ruohoon liittyen: ”Jeesus käski heidän sijoittaa kaikki ruokakunnittain aterioimaan vihreälle nurmelle.” Käsillä oleva evankeliumin kohta on vuorisaaressa. Siinä ollaan samalla tavalla avoimen taivaan alla luonnon keskellä. Vihreästä nurmesta ei puhuta, mutta voimme hyvin kuvitella, ettei tuolloin istuttu epämukavasti kuin Lapin tunturin rakkakivillä vaan ruohon, ehkä juuri vihreän ja kukoistavan ruohon keskellä. Siellä täällä oli kukkia, liljoja, niin kuin alkukieli paljastaa (j. 28). Kedon ruoho ja kukat olivat nyt opettajina.

Nizzassa on madame **Beatrice Ephrusi de Rothschildin** palatsi, upea paikka, josta jäi kuitenkin apea mieli, kun siihen olin tutustunut. Erityisesti jäivät mieleen madamen vaatekaapit: hienon hienosti tehtyjä silkkiä vaatteita, alun perin kirkkaan valkoisia mutta nyt vaaleanruskeita, näöltään likaisia. Aikanaan koko palatsi oli ollut kyllä loisteliaa paikka, mutta nyt mielessäni huusivat sanat juuri ennen käsillä olevaa evankeliumikohtaa: ”Älkää kootko itsellenne aarteita maan pääl-

le. Täällä tekevät koi ja ruoste tuhojaan ja varkaat murtautuvat sisään ja varastavat.” Kyllä voimme suojautua ajan hampaista vastaan hyvinkin. On koipalloja, ruosteesta autoon, pinotexia puupintaan, niin että vanhakin näyttää nuoremmalta, on valvontakameroita ja Securitaksen miehiä. Silti kaikkeen viimeistään ajan hamma iskee ja rapauttaa sen. Hyvin laulaa *Pro Fide*: ”Alastomana tulit, alastomana lähdet, alastomana Luojasi eteen kävelet.” Tämä koskee myös silkkiin ja pitsiin pukeutunutta madame Rothschildia – ja sinua ja minua.

Jeesus aloitti opetuksensa sanomalla: ”Älkää!” Se kieltää meiltä jotain. Emme saa huolehtia hengestämme, mitä söisimme ja mitä joisimme. Emme saa murehtia sitä, millä ruumiimme vaatetamme. Tämä on lakia. Lain tehtävänä on osoittaa, ettemme elä sillä tavoin kuin Jumala tahtoo meidän elävän. Näin pääsemme ymmärtämään syvintä tarvettamme, joka on syntien anteeksi saaminen Jeesuksen uhrikuoleman perusteella. Murehtiminen on lopulta ensimmäisen käskyn rikkomista. Vääränlainen huolehtiminen seuraavasta päivästä osoittaa, ettemme usko, että Jumala kykenee hallitsemaan vähäistä elämäämme.

Sama sana ”Älkää” on myös evankeliumia. Ihmisen ei Jeesuksen mukaan tarvitse huolehtia huomisesta päivästä. Jokainen päivä pitää itsestään huolen. Kullekin päivälle riittävät sen omat murheet. Evankeliumin ensimmäinen puoli on siinä, että Jeesus on täyttänyt Jumalan lain jokaisen ihmisen puolesta (Gal. 4:4).

Elämässämme on monia sellaisia huolia, joita meidän ei ole milloinkaan tarkoitus kantaa. Monen rehellinen kokemus varmaan on, etteivät useimmat niistä huolista, jotka ovat painaneet mieltä, ole kuitenkaan toteutuneet. Jeesus eli maanpäällisen elämänsä Golgata silmiensä edessä. Ristin kärsimyksen syvyyttä

emme milloinkaan voi käsittää. Silti tämä tietoisuus ei evankeliumien kuvauksen mukaan lannistanut Jeesusta. Hän ei kantanut väärää huolta huomisesta. Hän kykeni elämään. Näin Jeesus on täyttänyt tämänkin lain kohdan puolestamme. Jeesus eli huolettoman elämän meidän puolestamme. Tämä huolettomuus luetaan ihmisen hyväksi, kun hän Jeesuksen puoleen uskossa kääntyy.

Pelastustyönsä toisessa vaiheessa Jeesus otti itseensä meidän epäuskon synnyttämät väärän huolen syntimme. Jeesuksen kuolema Golgatalla oli rangaistuskärsimystä myös meidän huolen synneistämme. Koko ihmiskunnan synnit on sovitettu. Todella tarvitsemme Jeesuksen veren puhdistusta jokapäiväisten huoltemme keskellä.

Evankeliumin kohta antaa aseet murheen syntiä vastaan. Ensinnäkin Jeesuksen sanat, että henki on enemmän kuin ruoka ja ruumis enemmän kuin vaatteet, muistuttavat ihmisen alkuperästä. Jumala on antanut elämän. Hän on ihmisen Luoja.

Meidän aikamme väittää, että ihminen on vain kehittynyt eläin. **Tapio Puolimatka** on erinomaisissa kirjoissaan perustellut, miksi kristittynä ei tarvitse näin ajatella. Naturalistisen tieteen edessä ei tarvitse kumartua. Ihminen on edelleen olennaisesti enemmän kuin eläin. Jumala on luonut ihmisen kuvakseen. Sitä ei mikään opetus voi koskaan kumota. Silti moni kirkkoon saapuva on epävarma ajatustensa keskellä ja kysyy itseltään: ”Kuka minä olen?”

Kristillisen ihmiskuvan ymmärtäminen on vahva ase väärää murhetta vastaan: Kun Jumala on antanut suuren elämän lahjan, totta kai hän välittää meidän vähäisistä tarpeistamme, jotka ovat todella välttämättömiä. Tätä voi verratella siihen, että joku saa toiselta häntä paljon rikkaammalta ilmaiseksi, ilman

taka-ajatuksia hyvin suuren lahjan. On vaikea ajatella, että lahjan saaja ajattelisi lahjoittajansa olevan saita ja kitsas.

Jeesus kehotti katsomaan taivaan lintuja. Pysyäkseen elossa lintu kyllä tekee työtä. Taivaalta ei tipu ruokaa linnun nostaessa avonaisen nokan ylöspäin. Linnuista opittava asia liittyy linnun huolettomuuteen. Lintu ei murehdi huomisen säätillä eikä ruuan riittävyydellä. Kristityn täytyy huolehtia monenlaisista kysymyksistä ja kantaa vastuuta toistenkin tulevaisuuden edellytyksistä. Kristittyä ei kuitenkaan ole kutsuttu kantamaan huolta asioista, johon ihminen ei itse voi vaikuttaa.

Tärkein tapa vastustaa pakanallista (!) ruokaan, juomiseen ja pukeutumiseen keskittymistä on Jeesuksen mukaan etsiä ensin Jumalan valtakuntaa, vaikka ihmisten elämää pyritään hallitsemaan voimakkaasti omistamiseen ja elämänlaatuun liittyvillä houkutuksilla. Tämä aika tavaroinen on ajallista ja katoavaa. Pysyvää on vain se, mikä tulee tämän maailman ulkopuolelta. Jumalan valtakunnan ytimessä on Jumalan luota ihmiseksi tulleen Jeesuksen katseleminen.

Harri Niemelä

Pastori, Jämsän seurakunta

Jeesus antaa elämän

LUUK. 7:11–16

17. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 15.9.

Nain voi hyvinkin olla nykyinen Nenin arabikyliä Pikku-Hermonin rinteessä 10 km Nasaretista kaakkoon ja päivämatka Kapernaumista. *Nain* ('suloinen, ihana') on kuitenkin kaikkialla, missä ihanaudesta unelmoimme, mutta elämän katoavan kauneuden, haurauden ja kuoleman kohtaamme. Jos evankeliumit ovat laajennettuja kertomuksia Jeesuksen kärsimyksistä ja kuolemasta, niin on ihmiselämäkin. Kuoleman saattue tämä elämä on, olkoon kuinka ihana hyvänsä! ”Tänään minä,

huomenna sinä”, julistivat Sastamalan vanhan kirkon ruumisvaunut niiden jäljessä kulkeville.

Nainin portille kulkee koko maailma. Taas olemme evankeliumissa mukana! Ensin menetetään ja sitten mennään itse. Ulkopuolelle kaupungin, hautausmaalle on matka. Mihin puu kaatuu, siihen se maatuu. Mullaksi, mullaksi vain – ja sitten ei muuta? Kysymys ei kuulu: ”Tuleeko minun vuoroni?” Se kuuluu: ”Milloin on minun vuoroni?” Sanomakellot ja risti-ilmoitukset kertovat: vuoroni on lähempänä. Mitä kuolemaa ennen ja sen jälkeen jää jäljelle? Kirjoittaako kättilö pakettiin osoitteeksi ”Haudankaivajalle” vai jotakin muuta? Ellei iäisyys ole totta, elämä on petkutusta.

Kuinka paljon huokausta (Room. 8:18–23), kyyneliä ja voimatonta hätää evankelista tiivistääkään yhteen jakeeseen (12)! Nuori vainaja on leskiäidin ainoa poika. Vaimo oli puolison ja poika isän menettänyt jo varhain. Miesvainajan saatossa oli äitinsä rinnalla sentään kulkenut reipas poika, ja sydämessä elivät vielä odotukset tulevaisuudelta ja elämältä. Sitten Jumala otti pois pojankin, äidin silmäterän, ilon ja vanhuuden turvan. Nyt ei ole ketään eikä mitään. (Vrt. Joh. 5:7.) Vaikka nuoren vainajan ja pienen perheen kohtalo sai liikkeelle suuren saattoväen, oli leski yksinäisistä yksinäisin. Siltä tuntui ja näytti: Jumalankin hylkäämä.

Kaupungin portilla kaksi saattuetta kohtaa toisensa. Nainin saattue kulkee kaupungista hautausmaalle (Hepr. 13:14), elämästä kuolemaan. Jeesuksen seurassa saattue kulkee vuoritieltä kaupunkiin (Ilm. 21:2), kuolemasta elämään. Historiallinen kohtaaminen ihmeineen saa etsimättä myös syvän hengellisen sisällön. Siellä, missä Jeesus kohdataan, voi elämänmatkan suunta vaihtua, järjestytään yhdeksi saatoksi (2. Kor. 2:14), ja sen suunta on (kulta)kaupunkiin, elämään, sen sijaan ettei edessä olisi mitään.

Luukas kirjoittaa siten, että esille tulevat Jeesuksen sääli ja valta. Sana *hän* vaihtuu sanaksi *Herra*. Herra lähti, näki, sääli, lohdutti, meni, koskettti, sanoi, antoi. Vainajalta ei aktiivisuutta odoteta eikä juuri äidiltäkään. Kantajat kantavat, surusaatto kulkee. Herra tekee aloitteen. Hän toimii. Kohta Jeesus kantaa itse omat parinsa (ristin), astuu muurin ulkopuolelle, huolehtii (leski)äitinsä Marian tulevaisuudesta, kuolemallaan voittaa kuoleman ja ylösnousemuksellaan avaa portin ikuiseen ”Nainiin”. Nainin ihme ennakoii tulevaa. Hengellinen sovellus kulkee epäuskosta uskoon. Hengellisesti kuollutta kantavat rukoukset ja lain saarna, Jeesus tulee ja koskettaa evankeliumin saarnalla, syntyvät usko ja suun tunnustus.

Luukkaan tietolähde (opetuslapsi Johannes) – kenties kuolleista herätetty nuorukainen itse, sillä varmaan kuolleista herätetyistä (Jairuksen tytär, Lasarus) tuli kylänsä julkkiksia – muistaa, että poika puhui jotakin ja näin useat ihmiset monella aistillaan varmistuivat siitä, etteivät etelän helteessä nähneet näkyjä. Ei kerrota, mitä poika sanoi, ei edes hänen nimeään tai äitinsä nimeä. Yksi nimi on evankeliumin keskus: Jeesus. Me saamme sovittaa itsemme evankeliumin ihmisiin. Olemme poika, äiti, kantaja, saattaja. Jatkoajan saaneista evankeliumit eivät kerro enempää, mutta ainakin **Eusebioksen** mainitsema kirje vuodelta 125 jKr kertoo keisari **Hadrianukselle**, että Jeesuksen kuolleista herättämät elivät pitkään, joku jopa mainitun keisarin aikaan asti.

Kertoisiko pojan ja hänen äitinsä iästä jotakin se, että Jeesus antoi pojan äidilleen? Saattoväen mieleen tulee profeetta Elia, jolta syntinsä ja tuomionsa tunteva Sarpatin leski sai poikansa samalla tavalla. Sanat ”Sinun poikasi elää” alkoivatkin ihanalla tavalla puhua ylösnousesta Kristuksesta, joka tuo pelastuksen ja ikuisen elämän (1. Kun. 17). Samankaltainen

on profeetta Elisian ja suunemilaisen vaimon tarina (2. Kun. 4). Kansan valtaavat pelko ja ylistys – niin kuin aina, kun Jeesus koskettaa paareja ja syntinen tuntee Jumalan läheisyyden. Mieliin nousee se profeetta, josta jo Mooses sai lupauksen.

Keijo Rainerma

Rovasti, kirkkoherra,
Kankaanpään seurakunta

Kristityn vapaus

LUUK. 14:1–6

18. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 22.9.

Tunnelma Jeesuksen ympärillä oli jännittynyt ja odottava. Kaikki tarkkailivat, mitä hän tekisi, kun vesipöhöä sairastava mies tuli hänen tykönsä. Olennaista ei ollut, että oltiin erään fariseusten johtomiehen kotonana. Jeesus meni yhtä hyvin köyhien ja vähän arvostettujen tykö kuin arvossapidettyjen luo. Yhteiskunnallinen asema, varallisuus, koulutus tai ulkonainen olemus eivät ole ratkaisevia asioita Jumalalle. ”Herra on lähellä niitä, joilla on särkynyt sydän, hän pelastaa ne, joilla on murtunut mieli.”

Ilmapiiri oli jännittynyt, koska oli sappatti. Juutalaisten uskonnolliset säädökset työn tekemisestä sappattina olivat Jumalan sanaan perustuvina tiukat: ”Pidä lepopäivä mielessäsi ja pyhitä se, niin kuin Herra, sinun Jumalasi, on sinua käsenyt. Kuutena päivänä tee työtä ja hoida kaikkia tehtäviäsi, mutta seitsemäs päivä on Herran, sinun Jumalasi, sappatti. Silloin et saa tehdä mitään työtä.” Jos Jeesus toimisi toisin, voiko hän väittää olevansa Jumalan lähettämä Messias?

Jeesus jos kuka tiesi, ettei synnin sokeisena ihminen omassa varassaan käsittä Jumalan ajatuksenkulkua. Luonnollinen ihminen ajattelee ihmisen pelastuvan omilla hyvillä teoillaan ja ansioillaan. Hän ansaitsee sen itse. Tämä tuli esille esimerkiksi siinä, mitä yleisesti ajateltiin tuohon aikaan sairauksista. Jeesuksen luo tullut

mieskin kärsi rangaistusta jonkin synnin vuoksi. Hän oli itse syyppä siihen. Palkitsemisopin mukaisesti hurskas saa palkkaseen onnen ja menestyksen, jumalaton rangaistuksen ja onnettomuuden. Hän oli Jumalan lyömä, joka ei herättänyt sääliä vaan kammoa. Sen sijaan, että häntä olisi autettu ja kohdeltu osaa ottaen ja ymmärtäen, häntä kartettiin ja halveksittiin. Häneltä katosivat usein ystävät, ja hän menetti kansalaiskunniansa.

Tämänkin väärän ajattelutavan Jeesus mursi. Hän ei lisännyt sairaan muutenkin raskasta tilannetta. Sairaalta mieheltä vaadittiin paljon rohkeutta, jopa häpeämättömyyttä, kun hän muiden sapatinpäivän aterialle kokoontuneitten edessä tuli Jeesuksen eteen. Halveksivat katseet eivät saaneet estetyksi häneltä tärkeintä. Mies sai kohdata Jeesuksen. Sen kerran, kun hänelle avautuivat ovet saada apua ja ymmärtämystä juuri Vapahtajalta, hän otti sen vastaan. Viisaasti hän ajatteli, että mahdollisuus voi olla viimeinen.

Me kaikki olemme samassa tilanteessa. Ulkonaisesti jollakulla voi olla helpompaa kuin toisella. Mutta Jumalan edessä kaikki ovat syntiä tehneet ja ovat hänen kirkkauttaan vailla. Kukaan ei voi tulla Jumalan eteen vedoten omaan pyhyyteensä ja vaatien sillä perusteella itselleen onnea ja menestystä. Läpi aikojen on ollut hurskauden kaapuun puettuja perinnäissäanttöjä, joiden avulla ihmiset ovat yrittäneet osoittaa olevansa kelvollisia pelastukseen omien ansioittensa tähden.

Kolmannen käskynkin kohdalla päähuomio kiinnittyy usein vain ulkonaiseen tekemiseen tai tekemättä jättämiseen. Jumala keskittää päähuomion kuitenkin niiden sijasta siihen, mitä meillä on sydämessämme. Onko hänen sanansa saanut juurtua sydämeemme? Onko meillä yleensä aikaa hänen sanalleen ja hiljentymiseen hänen edessään? Onko sielullamme lepo ja rauha?

Vanha synnintunnustusrukous toimii hyvänä opetuksena: ”Tiedän, että syntini tähden olen ansainnut ikuisen kadotuksen, jos tuomitset minut pyhyytesi ja vanhurskautesi mukaan.” Lääke meidän syntisairauteemme on siinä, mitä Jumala teki. Hän on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen vaan saisi ikuisen elämän.

Jeesus paransi sairaan sapattina ohjatakseen ihmisten ajatukset oikeille raitteille. Ei edes ulkonainen hurskaus voi korvata sitä, että ihminen syntyy evankeliumin voimasta Jumalan lapseksi. Jumalan ehdoton ja oikeudenmukainen laki vaatii synnin rankaisemista. Se tapahtui silloin, kun Jeesus tuomittiin meidän edestämme. Uskoessamme häneen olemme täydellisesti vapaat synnin tuomios-
ta.

Jumalan uudistava työ ihmisessä kuvataan koruttomin sanoin: Jeesus kosketti miestä ja paransi hänet. Tärkeintä miehelle oli, että hän sai uskoa syntinsä anteeksi annetuksi. Ihmiset saattoivat edelleen halveksia ja karttaa häntä, mutta Jumalan edessä hän oli astunut ikuisen elämän tielle. Jumalan armo vapautti hänet myös ihmisten mielipiteistä. Hän on meille esimerkkinä. Jumalan hyvyys vetää meitä parannuksen lähteelle. Kuka tahansa voi ja uskaltaa tulla Jumalan eteen.

Luukas toteaa, että Jeesus lähetti miehen pois. Mihin hänet lähetettiin? Kes-
kelle jokapäiväistä elämää, sillä Jumala lähettää kaikki kristittynsä kulkemaan Vapahtajan jalanjäljissä. Jeesus auttoi, palveli ja oli niiden rinnalla, jotka sitä tarvitsivat, oli arki tai sapatti.

Kristittykin on vapautettu hyviin tekoihin. Niiden käyttövoimana ei ole pakko tai ansioajattelu, vaan se on seuraus elämän uudistumisesta, jonka Jumala on saanut aikaan. ”Kun Jumala on meitä näin rakastanut, tulee meidänkin rakastaa toisiam-

me. Me rakastamme, koska Jumala on ensin rakastanut meitä.”

Antti Herkkola

Jumalan sanansaattajat

MATT. 18:1–6 (7–9) 10; ILM. 12:7–12
MIKKELINPÄIVÄ 29.9.

Mikkelinpäivä, ”enkelten sunnuntai”, on omistettu pimeyden valtoja vastaan taistelleelle ylienkeli Mikaelille. Päivän teema ja evankeliumiteksti ovat haastavia ainakin perhekirkoissa, joita mikkelinpäivänä on tapana järjestää. Puhetta helvetin tullesta, Saatanan taistelusta Jumalan omia vastaan tai ihmisen upottamisesta merten syvyykseen myllynkivi kaulassa ei taideta enää pitää lasten korville sopivana.

Yhä useampi Suomessakin on muodostanut itselleen itämaisen tai New Agen mukaisen maailmankuvan, jossa puhe enkeleistä tulkitaan sulavasti shamanistisessa viitekehyksessä henkien maailmasta. Onkin syytä tehdä selväksi Raamatun ja kristinuskon mukainen opetus enkeleistä. Näkymätön maailma on todellinen: se on osa Jumalan luomakuntaa. Näkymätön henkimaailma koostuu Jumalaa ja ihmisiä palvelevista hyvistä hengistä (= enkeleistä) ja langenneesta ja Jumalaa vastaan kapinoivasta enkelimaailmasta (= pahat henget, demonit, riivaajat).

Epistola, Ilm. 12:7–12, tarjoaa suuremman kiteytyksen henkien maailmasta. Paholainen (Saatana, syyttäjä, ihmiskunnan eksyttävä, tuo muinaisaikojen käärme) joukkoineen on syösty tappioon. Meidän kannaltamme on mielenkiintoista ja riemullisen rohkaisevaa kuulla toteutuneen maailmanhistorian lopusta käsin nähty syy siihen, miksi Saatana lopulta hävisi: He (veljet) voittivat hänet (Paholaisen), Karitsan veri ja heidän todistuksensa (*martyria*) toivat heille voiton.

Voittostrategiana on Kristuksen, Jumalan Karitsan ristillä syntiemme sovittami-

seksi vuodattama veri ja tähän perustuva evankeliumin rohkea todistaminen. Ristin evankeliumin julistaminen ja lähetystyö ovat maailmanhistorian eskatologinen voittolaulu! Tämä tuhosi Saatanan.

Tässä valossa voimme ymmärtää myös niiden epätoivoisten hankkeiden luonteen ja alkuperän, joissa yritetään jopa kirkon sisältä jarruttaa raamatullisen ristin sanoman julistamista ja evankeliumin lähetystyötä vielä saavuttamattomien kansojen parissa. Pimeyden voimat saavat lisää aikaa siellä, missä evankeliumi ja lähetystyö hiljenevät tai muuttuvat ”verettömiksi”.

Jos olet mikkelinpäivänä saarnaamassa, rohkaise seurakuntaa turvaamaan Karitsan vereen ja olemaan aktiivinen evankeliumin eteenpäinviemisessä – se tuhoaa pimeyden voimat. Jos olet mikkelinpäivänä kuulijana, rukoile kirkolle ja sananpalvelijoille tähän rohkeutta ja ole itse hyvänä esimerkkinä voitollisen strategiamme toteuttamisesta!

Tekstimme päähuomio ei kuitenkaan ole enkeleissä. Tosin jonkinlainen liittymäkohta näkymättömän maailman taisteluun on Jeesuksen varoittavissa sanoissa (18:7): ”Voi tätä maailmaa ja sen viettelyksiä, voi sitä ihmistä (tai pappia, piispaa, kirkkoa), jonka kautta ne tulevat!”

Opetuslasten kysymys ”Kuka on suurin taivasten valtakunnassa?” osoittaa ihmisen itsekeskeisyyttä ja ajattelun turhamaisuutta. Sille, joka on itse jo osa Jumalan valtakuntaa ja omistaa sen kansalaisoi-keudet uskossa, ei pitäisi edes juolahtaa mieleen tuollainen ”teologinen” kysymys! Se joka Jeesukseen uskoo, on hyväksynyt Jumalan lapsen aseman identiteetikseen. Ei ole olemassa mitään sitä suurempaa. Olla lapsi, Jumalan lapsi, on suurinta, mitä voi taivasten valtakunnassa olla.

Jeesus kääntääkin kysymyksen henkilökohtaiseksi: Kuka pääsee taivasten valtakuntaan? Miten taivasten valtakuntaan yleensä voi päästä? Pelkkä uskonnollisten

(myös kristillisuskonnollisten) asioiden pohdiskelu ei avaa ovea taivaaseen. Tarvi- taan kääntyminen lapsen kaltaisuuteen, Jeesuksen ”ottaminen luokseen”, omaksi Jumalaksi ja Vapahtajaksi.

Kääntyminen (*strefoo*) ei tässä tarkoita aivan samaa kuin parannuksen teko (*metanoia*) vaan konkreettisempaa kääntymistä kohtaamaan toinen persoona kasvo- tusten, kuulemista, huomioon ottamista, suhteen solmimista ja luokse tulemista – niin kuin pieni lapsi (*paidion*) reagoi Jee- suksen kutsuun ja (Mark. 9:36:n mukaan) uskaltautui hänen syliinsä. Pääsyaati- mus taivaaseen ei ole mikään meissä ole- va ominaisuus – edes ”lapsenkaltaisuus” – vaan se, että tulee Jumalan lapseksi us- komalla ja turvautumalla Jeesukseen (Joh. 1:12). ”Nämä vähäiset” eivät tarkoita erityi- sesti lapsia vaan kaikkia Jeesukseen usko- via (Matt. 10:42).

Kirkolliskokous on pannut Jeesuksen opetuksesta sulkeisiin jakeet 7–9. Olisi herttaista puhella vain hyvistä ja iloisista suojelusenkeleistä, lapsista ja taivaas- ta. On kuitenkin ihmisoikeus saada kuul- la myös varoitus ikuisesta helvetistä yhtä lailla kuin kutsu taivaan valtakuntaan. Meidän aikanamme on tärkeää varoittaa myös maailman viettelyksistä ja vaaras- ta langeta pois Jumalan lapsen asemasta. Se voi tuntua poliittisesti epäkorrektilta, mutta sen sanoi Jeesus Kristus, joka tietää asioiden vakavuuden. Hän puhui sensu- roimatta, vaikka sylissä oli kuuntelemassa pieni lapsi!

Tehkäämme totta päivän teemasta! On- pa kyseessä enkeli tai pappi saarnatuolis- sa, Jumalan sanansaattajan tehtäviin kuu- luu suojella ja opastaa ihmisiä. Miten? Kutsumalla taivaan tielle helvettiin vie- vältä tieltä, totuuden sanan todistuksen kautta ja Jeesuksen vereen turvautuen.

Tapio Pokka

Pastori, Kylväjän
aluekoordinaattori, Oulu

Usko ja epäusko

MARK. 2:1–12

20. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 6.10.

Palasin hääjuhlasta Helsingin edustal- la laivalla papin paita päälläni, kun kaksi nuorehkoa miestä pienessä myötäisessä kysyi, saisivatko he liittyä papin seuraan. Virisi mielenkiintoinen keskustelu. Toi- nen aloitti kysymällä, mitä mieltä olen ekumeniasta. Kysyin, mitä hän tarkoitti. Vastaus oli, että niin, siitä kristinuskon ja muiden uskontojen välisestä riitelystä ja sotimisesta. Eikö ole aivan sama, mikä uskonto on, kunhan vain valitsee oman jumalansa ja antaa muiden uskoa omaan jumalaansa? Vaikka ekumenia sai hie- man uuden tulkinnan, oli keskustelu kui- tenkin hauskan lisäksi vakava. Vastasin miehelle, että jos kyseessä olisi usko jo- honkin ideologiaan, tuo voisi olla oikean suuntainen ajatus. Koska kyseessä ei ole ideologia vaan suhde persoonaan, Jeesuk- seen, joka sanoo olevansa elossa ja ainoa tie taivaaseen, ei voi mitenkään ajatella, että kaikki uskonnot vievät samaan osoit- teeseen. Toiselle miehistä vastaus tuntui kelpaavan.

Kristillinen usko on uskoa elävään per- soonaan, todelliseen ihmiseen ja todel- liseen Jumalaan, jakamatta ja sekoitta- matta, uskoa Jeesukseen, jonka tekojen ja sanojen edessä myös hänen aikalaisensa olivat ihmeissään: kuka hän on? Mies, jo- ka toimii kuin se, jolla on valta, mutta jo- ka hävyttömästi rikkoo uskonnollisia ja yhteiskunnallisia normeja. Uskonnollisen johdon kärsivällisyys alkoi loppua.

Jukka Thurén selittää jakson Mark. 2:1–3:6 tapahtumien kehittymistä siten, että ensimmäisessä jaksossa lainopetta- jat hiljaisessa mielessään epäilivät Jee- susta röyhkeydestä, kun hän olematta pappi antoi Jumalan puolesta syntejä anteeksi. Seuraavassa jaksossa fariseuk- set jo ääneen mutta vielä vain opetus-

lapsia puhutellen paheksuivat sitä, että Jeesus vaaransi oman pyhyytensä ja rituaalisen puhtautensa aterioidulla syntisten kanssa. Kolmannessa jaksossa he moittivat Jeesukselle opetuslasten puutteellista hurskautta. Samoin tehdään neljännessä, mutta syytöksen aiheena oli jo opetuslasten selvä rikkomus, josta opettaja oli vastuussa ja josta pahimmillaan oli rangaistuksena kuoliaaksi kivittäminen. Viimeisen jakson alussa fariseukset etsimällä etsivät kuolemantuomioon vielä selvempää perustetta surmataksaan hänet. Tilanne oli tekstimme hetkessä muuttunut aiemmas- ta. Parantaminen oli edellisessä luvussa nähty hienona ihmeenä, nyt se oli sysäys pahenukselle, joka vei lopulta ristille.

Evankeliumissamme eletään tilanteessa, jossa Jeesus oli jatkuvasti kansanjoukon ”ahdistamana” ja vain yöksi löytyi salainen lepopaikka Simonin perheen korttelista Kapernaumissa. Kun ihmisille selvisi, että Jeesus oli kaupungissa, kansa alkoi jälleen pakautua hänen lähelleen. Mutta kuinka päästä häntä lähelle? Halvaantuneen miehen ystävien ratkaisu oli luova: ulkokautta portaita katolle ja sieltä parit katon läpi Jeesuksen eteen! Oksista, ruo’oista ja savesta rakennetun katon läpi piti kirjaimellisesti kaivautua, ja sen he tekivät. Jeesuksen sanotaan nähneen heidän uskonsa. Usko saatettiin nähdä konkreettisenä toimintana. Parantamisissa läsnä ollut usko oli joskus sairaiden omaa, joskus niiden, jotka toivat heidät Jeesuksen luokse tai heidän hätänsä hänen tietoonsa.

Myös lainopettajia oli tullut paikalle selvittämään Jeesuksen opetuksen sisältöä ja valtuutusta. He ajattelivat sydämessään Jeesuksen pilkkaavan Jumalaa. Juutalaisten mielestä vain Jumala saattoi antaa synnit anteeksi tai hänen edustaja-

naan pappi syntiuhrin ja synnintunnustuksen perusteella. Tavallisella ihmisellä sitä valtuutusta ei ollut. ”Ota vuoteesi ja kävele” oli mahdoton käsky. Syntien anteeksiantamuksen julistaminen vaikutti ulkoisesti helpommalta mutta oli syvimmältään ihmiselle vielä mahdottomampi julistettava.

Jeesuksen varsinainen lahja ihmiskunnalle on syntien anteeksianto. Parantuneetkin sairastuvat vielä uudelleen, viimeistään kuollessaan, mutta anteeksianto kantaa taivaaseen saakka. Pelkkä parantamistoiminta olisi saatanut sopia lainopettajille, mutta synninpäästön julistaminen ylitti rajan. Tavallinen kansa sen sijaan ylisti Jumalaa miehen saamasta lahjasta eikä kokenut Jeesuksen toimintaa pilkkana.

Uskon ja epäuskon teemaan liittyy se vaikea todellisuus, että usko on aina kokonaan Jumalan lahja. Sitä ei voi ottaa, sitä ei voi ostaa, sitä ei voi vaatia, sitä ei voi käskää. ”Jeesus vastasi: ’Uskokaa häneen, jonka Jumala on lähettänyt. Se on Jumalan teko.’” (Joh.6:29.) Usko Jeesukseen on mielettömyyttä, hulluutta, tälle maailmalle kauhistus. Siksi on aina Jumalan vaikutusta, kun me huudamme avuksi Jeesuksen nimeä. Kun Pyhä Henki itse huutaa meidän henkemme kanssa Herraa avuksi, ei avuksi huutavaa jätetä auttamatta.

Hädässä olevalle tai kyselevälle ihmiselle riittävät Jumalan teot ristillä, kasteessa ja uskon lahjassa. Hädässä olevalle riittää rukous, että saisi lukea itsensä Jumalan lasten joukkoon. Anteeksiantamuksen evankeliumi on vastaus tähän rukoukseen. ”Sinä armahdat meitä yhä, poljet syntimme jalkojesi alle. Kaikki syntimme sinä heität meren syvyyteen.” (Mika 7:19.)

Juha Vähäsarja

Pastori, Suomen

Raamattuopiston rehtori

Moni sanoo olevansa vain ihan tavallinen kristitty. Elämä ei ole mennyt niin kuin toivoi. Aina ei tee sitä minkä tietäisi oikeaksi. Ei voi oikein sanoa, että olisi aina edes yrittänyt parhaansa. Nyt sinulle on hyviä uutisia. Me olemme kaikki tässä suhteessa samanlaisia, enemmän tai vähemmän epäonnistuneita. Raamatun mukaan ratkaisevaa ei ole, mihin ihminen pystyy, vaan että Jumala armahtaa. Jos haluat kuulla lisää tästä hyvästä uutisesta, tule Hengellisille syventymispäiville.

Aloitamme torstaina 22.8. klo 18.00 Helsingin TempPELLIAUKION kirkossa ja päätämme viikonloppuna Helsingin Johanneksen kirkossa.

Mukana mm. **Riitta Lemmetyinen, Eero Junkkaala, Jukka Keskitalo** ja satoja muita ihan tavallisia kristittyjä.

Järjestäjät: Helsingin tuomiokirkkoseurakunta, Töölön seurakunta ja Suomen Raamattuopisto. www.sro.fi/hsp.

Tervetuloa Hengellisille syventymispäiville!

Perusta

**Uskon ja ajattelun avuksi
40. vuosikerta
Ilmestyy kuudesti vuodessa.**

Julkaisijat

Suomen Evankelisluterilainen Opiskelija- ja Koululaislähetys ry | OPKO
Suomen Raamattuopiston Säätiö | SROS
Suomen teologinen instituutti ry | STI

Vastaava päätoimittaja 2011–2013

Raimo Mäkelä | raimo.makela@kotiportti.fi
050 910 9058

Toinen päätoimittaja 2011–2013

Timo Eskola | timo.eskola@teolinst.fi
09 668 9550

Toimitussihteeri ja taittaja

Paula Eskola | paula.eskola@sro.fi
050 361 4099

Ulkoasun suunnittelu

Teemu Junkkaala | teemu@gstj.fi

Toimitus 2001–2013

Juha Ahvio | juha.ahvio@elisanet.fi
Ville Kettunen | ville.kettunen@helsinki.fi
Jukka Norvanto | jukka@norvanto.fi
Leif Nummela | leif.nummela@uusitie.com
Olli-Pekka Vainio | olli-pekka.vainio@helsinki.fi
Juha Vähäsarja | juha.vahasarja@sro.fi

Neuvottelukunta 2011–2013

Puheenjohtaja: Keijo Rainerma, Juha Auvinen,
Leif Erikson, Ruth Franzén, Salli Hakala, Markku Ihonen, Tapani Innanen, Timo Junkkaala,
Sammeli Juntunen, Ilmari Karimies, Aleksi Kuokkanen, Jussi Miettinen, Pekka Mäkipää,
Olavi Peltola, Henrik Perret, Timo Pokki, Tapio Puolimatka, Erkki Ranta (varapuheenjohtaja),
Timo Rämä, Niilo Räsänen, Matti Sartonen,
Mauri Tervonen, Lauri Thurén, Aku Visala

Toimituksen osoite

PL 15, 02701 Kauniainen

Kustantaja

Perussanoma Oy

Tilauspalvelu ja osoitteenmuutokset

Yap | tilaajapalvelu@yap.fi
0303 9778

Tilauhinnat 2013

Opiskelijatilaus 15 €/vuosi, kestotilaus 36 €/vuosi, määräaikaistilaus 39 €/vuosi, irtonumero 7 €.

Ilmoitushinnat

1/1 sivu: 130 mm (lev.) × 193 mm (kork.) 250 €,
½ sivu: vaaka 130 mm × 96,5 mm 140 €,
pysty 62,5 mm × 193 mm 140 €,
muut: 0,80 €/pmm, palstaleveys 62,5 mm.
Hintoihin lisätään alv. (23 %).

Ilmoitusten vastaanotto

aineistot.perusta@perussanoma.fi |
050 361 4099

Kirjapaino

Kirjapaino Uusimaa. Perusta-lehti painetaan ympäristöystävällisesti.

Aikakauslehtien liiton jäsen.
ISSN 0355-7111